PRIE VILTIES KRYŽIAUS

Juozas Prunskis

DR. J. PRUNSKIS

Prie Vilties Kryžiaus

Kazys Pruskus, M. D.
4922 Beau Brummel Drive
Sleepy Hollow, Dundee, Ill. 60118

IŠLEIDO KUN. P. M. JURAS
CHICAGO, ILL.
1948

Vyrai, Išdrįsę Pakelti Balsą Prieš Tironą

Žmonijos istorija yra tai nuolatinės pastangos palenkti gamtos jėgas, žemės turtus žmogaus tarnybai ir nuolatinės varžybos lygiau pasidalinti pasiektaisiais laimėjimais. Didieji mintytojai šimtmečiais kūrė planus, kaip geriau tas žmonijos viltis įgyvendinti. Vienu iš plačiųjų bandymų šiame šimtmetyje yra marksistinis komunizmas. Gal nei viena sistema nebuvo stengiamasi įgyvendinti su tokiu beatodairiniu atkaklumu, kaip ši ir gal nei vienas bandymas neatnešė tiek kraujo, ašarų, pamynimo teisių ir laisvės, kaip bolševizmas.

Neveltui tie, kurie atsidėję stebi tą naująjį bandymą Rusijoje, darbininkų padėtį ten apibudina šiais žodžiais:

— Jiems nieko daugiau nebeliko, kaip tik retėžiai... (D. J. Dallin "Forced Labor in Soviet Russia", p. xiv).

Tai liūdnas, kruvinas faktas, kurį pripažįsta visa eilė anksčiau buvusiųjų komunistų.

Vienu iš tokių pagarsėjusių Stalino patikėtinių buvo **J. G. Krivickis.** Jau nuo tryliktų savo amžiaus metų jisai buvo įsijungęs į marksistinį sąjudį. Vėliau, per 14 metų tarnavo slaptojoj Sovietų žvalgyboj, o 1933 metų gegužės mėnesyje buvo paskirtas Sovietų Karo Pramonės Instituto direktoriumi. Porą metų pabuvęs tose pareigose jisai buvo išsiųstas Raudonosios Karo Žvalgybos Viršininku į Vakarų Europą. Jau tas paskyrimas rodo, kaip jis buvo arti vadovaujančių Sovietijos asmenų, kiek daug jų paslapčių jisai žinojo.

Tačiau tas ir nulėmė jo likimą: kai Stalinas žiauriai pradėjo likviduoti armijos vadovus ir kitus, kurie pasirodė esą skirtingų pažiūrų, Krivickis 1937 m. lapkričio mėnesį nutraukė savo tarnybą Stalinui, atvyko į Jungtines Amerikos Valstybes ir čia paskelbė savo garsiąją knygą "In Stalin's Secret Service" (Slaptoje Stalino Tarnyboje). Čia jisai atskleidžia visą raudonosios diktatūros žiaurumą:

— 1933 m., kai Rusijos žmonės milijonais mirė iš bado, aš žinojau, kad tas darėsi dėl Stalino žiaurios politikos ir kad Stalinas sąmoningai neteikė jiems valstybinės pagalbos (norėdamas išnaikinti "kūlokus"), — rašo jisai.

— Aš tarnavau totalitariniam despotui, kurs nuo Hitlerio skyrėsi tik socialistiniais posakiais, — rašo jisai apie Staliną, ir savo tolimesnį pasiryžimą jis taip apibūdina:

— Aš kalbu vardan tų milijonų, kurie pražuvo Stalino priverstinoj kolektivizacijoj ir priverstiname bade; vardan tų milijonų, kurie dar tebekenčia priverstino darbo ir koncentracijos stovyklose..."

Krivickis jau mirė paslaptingose aplinkybėse ir daugelis spėja, kad čia kalta Stalino ranka...

*

Nemažesnė sensacija buvo išstojimas prieš Staliną buvusio rusų generolo **Aleksandro Barmin.** Jis teturėjo tik kelioliką metų, kai prasidėjo revoliucija Rusijoje. Stojo savanoriu Raudonojon armijon ir 1920 metais buvo tiek pasižymėjęs, kad buvo pakeltas į karininkus. Vėliau, baigęs generalinio štabo karinę mokyklą, gavo brigados generolo laipsnį ir iškilo į žymius pramonininkus, žurnalistus ir net diplomatus.

Jis buvo Sovietų atstovybėje Atėnuose (Graikijoje), kai Maskvoje prasidėjo didieji kruvini 1936 ir sekančių metų valymai. Pažinęs užsienio gyvenimą ir, kitų kraštų laisvės šviesoje, dar labiau supratęs Stalino priespaudą, jisai nutraukė savo tarnybą bolševikams ir pradėjo kovą už tikrosios demokratijos atsteigimą Rusijoje. Jisai parašė garsią knygą: "One Who Survived" (Vienas išlikęs gyvas). Apie dabartinę bolševikų diktatūrą jisai taip savo knygoje atsiliepia:

— Sovietų Sąjunga toli nuo to, kad kurtų didžiąją socialistinę bendruomenę. Tikrumoje ji yra įsteigusi tokią tiraniją, kad ji savo nelygybėmis, savo žiaurumais, savo paniekinimu žmogaus vertės toli pralenkia ir tamsiausius amžius.

*

Visame pasaulyje nemažą sensaciją sukėlė **Viktoras Kravčenko,** apleisdamas savo postą Sovietų pasiuntinybėje. Gyvendamas Rusijoje nuo pat jaunų dienų jisai, kaip revoliucionieriaus sūnus, įstojo į komunistų partiją. Baigęs Charkovo Technologijos Institutą ir gavęs inžinieriaus laipsnį, jisai buvo vadovaujančiu asmeniu įvairiuose Rusijos fabrikuose ir net buvo paskirtas atsakingu karo pramonės direktoriumi Maskvoje. Jisai turėjo progos prisižiūrėti SSSR darbininkų skurdui, jisai turėjo progos pamatyti aukštųjų komunistų

partijos pareigūnų prabangą ir patirti neišpasakytą priespaudą Sovietuose. Tas viskas jam atidarė akis. Dabar jis tik ieškojo progos patekti į užsienį, ir kai jisai buvo pasiųstas į Jungtines Amerikos Valstybes, kaip vienas iš narių komisijos priimti karo medžiagą, gabenamą į Rusiją, 1944 metų balandžio mėn. galutinai persiskyrė su Sovietų įstaigomis ir tikrąjį bolševikų veidą nupiešė savo veikale: "I Chose Freedom" (Aš pasirinkau laisvę). Čia jisai rašo:

V. KRAVČENKO

—Manojo krašto žmonės yra policinės valstybės pančiuose. Jie negali pasauliui pranešti apie savo pažiūras, apie savo viltis, apie savo kančias. Galėdamas pasauliui atskleisti tikrąjį Kremliaus diktatūros veidą aš jaučiu, kad nors kiek padedu perspėdamas pasaulį prieš nusivilimą ... Savo šią knygą aš skiriu milijonams kurie mirė kovoje prieš Sovietų absoliutizmą; tiems milijonams nekaltųjų, kurie skursta nesuskaitomuose Kremliaus kalėjimuose ir koncentracijos lageriuose ...

Raudonąją tiraniją Kravčenko laiko pavojumi pasaulio taikai:

—Kol šeštoji pasaulio paviršiaus dalis, dabar dar labiau padidinta išdavikiškai prijungiant mažąsias tautas, pasiliks totalitarinėje vergijoje ir intelektualiniame aptemdyme, taika pasiliks pavojuje. Sekantis žingsnis siekiant saugumo pasaulyje neglūdi naujoje tarptautinėje organizacijoje, nors ir tas turi būti padaryta, bet Rusijos masių išvadavime iš tironų".

*

Ne tik daugelis vadovaujančių Rusijos komunistų stoja prieš Stalino klikos bolševikišką diktatūrą, bet ir užsienio

komunistai daugelis nutraukia savo tarnybą Maskvai ir kominternui, pažinę komunistų apgaules. Vienu iš tokių Jungtinėse Valstybėse pagarsėjusių faktų yra atsitikimas su **Benjaminu Gitlow.** Jisai savu laiku tiek buvo pagarsėjęs komunistų eilėse, kad 1924 ir 1928 metais USA komunistai jį buvo išstatę savo kandidatu į Amerikos vice-prezidentus. Jisai buvo ne tik USA komunistų Partijos egzekutyvio komiteto nariu, bet taipgi Komunistų Internacionalo Prezidiumo ir egzekutyvio komiteto nariu. Tie aukšti postai jam davė progos pažinti komunizmo teoriją ir praktiką iki smulkmenų. Jis pažino ir pradėjo bodėtis ta neišpasakytai žiauria sistema. Savo patyrimus jisai aprašė knygoje: "I Confess" (Aš prisipažįstu).

Čia jisai atskleidžia, kad komunistai yra Maskvos agentai (pusl. 219). Apie darbininkų padėtį jisai rašo:

— Rusijoje, toje proletariato diktatūros šalyje, darbininkų reikalai pramonėje mažiau atstovaujami, kaip nacių Vokietijoje arba fašistų Italijoje (pusl. 592).

— Rusijos valdovai pirmiausia yra susirūpinę savo krašto reikalais. Jeigu jų nacionalistiniai rūpesčiai pareikalaus paaukoti šimtus tūkstančių užsienio žmonių, jie nesvyruos... (pusl. 595)

— Kadangi Rusijos žmonės neturi jokių teisių, valdantieji biurokratai mases išnaudoja ir skriaudžia. Tik atminkime vieną būdingą smulkmeną: Rusijoje darbininkui pavėluoti į darbą yra nusikaltimas prieš valstybę. Rusijos darbininkas negali laisvai persikelti iš vieno darbo į kitą, iš vienos vietos į kitą. Kur tik jis beeitų, kur tik jis bedirbtų, jo darbdaviu, jo šeimininku pasilieka valstybė, kuri ant jo viešpatauja.

*

Vienu iš Prancūzų komunistų partijos steigėjų yra **Boris Suvarin.** Jisai buvo komunistų tarptautinė garsenybė, netgi Komunistinio Internacionalo vykdomojo komiteto nariu ir, berods, Prancūzijos komunistų partijos sekretoriumi. Ilgametis darbas komunistų eilėse jam davė progos giliai pažinti, kurlink nukrypusi Stalino linija. Nutraukęs ryšius su bolševikais, pasinaudodamas pačių sovietų šaltiniais jisai parašė septynių šimtų puslapių veikalą "Stalin", kur dokumentuotai parodo, kiek Stalinas ir jo klika iššudė net buvusių revoliucionierių, kaip sunkus rusų liaudžiai raudonasis biurokratiz-

mas, kaip žiauri yra bolševikų diktatūra. Ypač daug jisai rašo apie Stalino diktatūrinius polinkius, jo vykdomą tiraniją.

*

Prancūzų kalba skaitančiųjų tarpe yra plačiai žinomas rašytojas **Victor Serge.** Gimęs jisai Belgijoje, jo tėvas rusų emigrantas, pavarde — Kibalčič. Jaunasis jo sūnus Viktoras jau būdamas penkiolikos metų įsijungė į marksistinį judėjimą. Turėdamas 27 metus jisai buvo persikėlęs ruošti dirvą revoliucijai Ispanijoje, bet nepasisekus revoliuciniam sukilimui Katalonijoje, jisai pabėgo į Rusiją, kur įstojo į komunistų partiją, liko net Komunistų Internacionalo vykdomojo komiteto nariu. Kaip žinantis daug kalbų buvo siuntinėjamas svarbioms misijoms į užsienį, kurį laiką net redagavo oficialinį organą: "Komunistų Internacionalas".

Kada Stalinas pradėjo stiprinti savo pozicijas, išstumdamas Trockį ir kitus, pakliuvo nemalonėn ir Serge-Kibalčič. Tik dėka jo draugų didelėms pastangoms jam pavyko pasiekti užsienis. Čia jisai parašė knygą, kurios vertimas yra išleistas ir anglų kalba: "Russia Twenty Years After" (Rusija po 20 metų). Čia jisai iškelia nepaprastą algų nelygumą Rusijoje, atskleidžia kokias dideles privilegijas turi dabartinė bolševikų "smetonėlė". Čia jisai labai griežtais žodžiais pasmerkia Stalino diktatūrą, atskleisdamas kiek daug žmonių, net vadovaujančių revoliucionierių, yra iššudęs raudonasis tironas ir kaip kietoj priespaudoj jisai laiko Rusijos žmones.

*

Kūbos rašytojas ir laikraštininkas **Rafael Miralles** jau eilė metų kaip užsidegęs priešfašistiniu nusistatymu. Tas jo įkarštis palenkė jį vykti į Ispaniją, kur jisai išvystė didelį veiklumą socialistų tarpe, pasižymėdamas didele darbuote jų jaunimo sąjungoje ir būdamas vienu iš vadų darbininkų unijose Katalonijoje. Ilgainiui jisai taip palinko į marksizmą, kad likęs įsitikinusiu komunistu, prasidėjus Ispanijos civiliniam karui, stojo į komunistų karinius dalinius ir kariavo prieš Franco, pasiekdamas komendanto laipsnį. Kelius kartus sužeistas pagaliau pateko į nelaisvę, bet jam pavyko pabėgti iš Franco koncentracijos stovyklos. Atvykęs į Kūbą savo talentą paskyrė marksizmo populiarinimui ir Sovietų Rusijos propagandai.

Jo svajonė buvo kada nors aplankyti Rusiją. Tas jo troškimas išsipildė, kai jisai 1944 m. birželio mėn. buvo pasiųstas į Maskvą, kaip spaudos attachė prie Kūbos pasiuntinybės. Užteko jam pervažiuoti Rusiją ir pagyventi arti 10 mėnesių Maskvoje, kad jo pažiūros iš pagrindų pasikeistų. Grįžęs iš Rusijos jisai 1946 m. išleido įdomią knygą ispanų kalba: "Hacia donde va Rusia?" (Kurlink eina Rusija). Veikalas dokumentuotas, su daugybe fotografinių nutraukų, kur paduodama Rusijos vaizdai ir paveikslai dokumentų. Rusiją jisai vadina didžiuliu kalėjimu (pusl. 221), "kur vyksta nedoras išnaudojimas ištisų milijonų būtybių, kurios gyvena baisiausiose sąlygose, kokias tik man teko matyti. Čia didžioji dauguma gyvena be vilties, pasmerkta alkiui ir šalčiui, be reikiamos šviesos ir šilimos, apkrėtų pilnoje aplinkumoje, kai tuo tarpu nežymi mažuma turi viską, ko tik gali norėti: automobilius, brangenybes, prabangius kailius, pramogų vietas ir ištaigingus apartamentus." (pusl. 242).

Miralles drąsiai skelbia:

— Nemačiau kitos tokios šalies pasaulyje, kur darbininkas būtų taip pastoviai išnaudojamas ir kur jis būtų blogesnėse gyvenimo sąlygose, kaip Sovietų Sąjungoje, toje vadinamoje "Proletariato tėvynėje" (pusl. 169)

*

New Yorko universiteto profesorius **James Burnham** per eilę metų uoliai savo straipsniais ir veikimu tarp bedarbių bei darbo unijų skleidė revoliucinio komunizmo idėjas. Tam tikslui jis netgi buvo įsteigęs angliškąjį žurnalą "Naujasis Internacionalas".

Tačiau gilesnis pažinimas komunistų mokslo, o ypač jų elgimosi su savo ir su okupuotų kraštų žmonėmis, jį visiškai atgrąsė nuo komunizmo. 1947 metais jis išleido knygą "The struggle for the world" (Varžybos dėl pasaulio), kurioje pabrėžia, kad imperialistiniai raudonųjų diktatorių planai siekia užvaldyti visą pasaulį ir kad USA turi imtis vadovavimo toms užmačioms sudrausti. Jis rašo:

— Iš patyrimo visiškai aišku, kad komunizmo pergalė pasaulyje reikštų sunaikinimą visų tų vertybių, kurios labiausiai branginamos Vakarų kultūros (p. 127)

— Komunistų ideologija ir komunistų praktika reiškia sunaikinimą idealų, iškeliančių ir garantuojančių žmogaus

asmens vertę, jo laisvę ir kilnumą. Komunizmo sistemoje žmogus yra pajungiamas kolektyvui, valstybei, partijai, revoliucijai...; įvyksta netik asmens pajungimas, bet jo degradavimas (nužeminimas, sutrempimas; pusl. 127).

Taip, kad prof. Burnham dabar drąsiai tvirtina:

— Teroras tai jėga, kuria yra paremtas komunizmas ir sąmoningas melas tai jų propagandos turinys.

*

Londone ir visame pasaulyje buvo didelė sensacija, kai 1948 metų kovo mėnesyje k o m u n i s t ų dienraščio "Daily Worker" redaktorius **Douglas A. Hyde** pareiškė, kad jisai ir jo žmona, tapgi komunistė, išstoja iš komunistų partijos ir atsiverčia į Katalikų Bažnyčią, apkrikštydami ir du savo vaiku: Rowena ir Jocelyn. Darydamas šį svarbų žygį Hyde buvo 38 metų amžiaus. Jis išbuvo net 20 metų komunistų partijos nariu ir per paskutinius aštuonerius metus redagavo komunistų dienraštį "Daily Worker".

Spaudai duotame pareiškime jis pabrėžia, kad kaip britas ir kaip krikščionis (anksčiau jisai buvo metodistu) jisai nebegali toliau pasilikti komunistų partijos nariu. Apie komunizmą jisai sako: "Sąjudis, dėl kurio aš taip ilgai dirbau ir kovojau, naikina laisves ir sąlygas, dėl kurių skelbėsi kovojąs. Man pasidarė aišku, kad komunizmas negali surasti išgelbėjimo baisiai liguistam pasauliui. Įvykiai parodė, kad naujoji komunistinių valstybių "laisvė" sunaikina senąją tvarką ir nieko geresnio ton vieton neduoda." Pasaulio išgelbėjimą jisai mato Katalikų Bažnyčioje ir ypač siūlo skleisti socialinės krikščionybės dėsnius, pareikštus Leono XIII enciklikoj "Rerum Novarum".

*

Iš šių pavyzdžių matome, kad visa eilė buvusių komunizmo vadų, aukštų pareigūnų, jų rašytojų yra metę tarnybą Stalinui ir savo jėgas pašvenčia kovai su raudonąja diktarūra.

Tačiau šalia tų yra visa eilė buvusių komunistų vadų, jų žymių rašytojų, raudonojo marksizmo apaštalų, kurie po ilgų mąstymų ir gilių dvasios kovų nuėjo prie Viešpaties Altorių. Jų patyrimai ir pergyvenimai mums yra labai įdomūs ir mes prie jų ilgiau apsistosime.

Pastaba: Rinkdamas medžiagą šiai knygai autorius perskaitė daugiau kaip šešis su puse tūkstančių puslapių knygų anglų, prancūzų, ispanų ir italų kalbomis. Jų sąrašą rasite knygos gale.

I. Budenzas -- komunistų dienraščio redaktorius

21 KARTĄ POLICIJOS AREŠTUOTAS

Kai 1945 m. spalių mėn. 10 d. sugrįžo į Katalikų Bažnyčią komunistų laikraščio **"Daily Worker"** redaktorius Louis Francis Budenz, buvo sensacija ne tik Amerikoje, bet ir visame pasaulyje. Visi laukė jo platesnio pasisakymo. Ir štai knygų rinkoje pasirodė jo išsamus veikalas **"This is my story"** (Manoji Istorija; išleido McGraw-Hill Book Company, Inc., New York: London, 370 pusl., kaina $3.00).

F. BUDENZAS

Knyga parašyta lengvu stiliumi ir apima to žmogaus gyvenimą ir patyrimą nuo pat jaunystės.

Budenzo gyvenimo istorija labai įdomi. Jisai gimęs Indianapoly, 1891 m. liepos 17 d. Lankė Šv. Ksavero kolegiją, Ohio ir Šv. Marijos kolegiją, Kansas. 1912 m. liko advokatu ir tais pačiais metais pradėjo redaguoti AFL unijos laikraštį "Carpenter".

1915—1920 m. jis buvo sekretoriumi St. Louis Civic League (organizacija, kuri rūpinasi miestų reformomis). Jau prieš tai jis buvo ekskomunikuotas (išskirtas iš Katalikų Bažnyčios) už susituokimą su divorsuota moterimi. Nuo 1920 m. redagavo kitą darbininkų laikraštį "Labor Age". Uoliai metėsi į darbininkų veikimą, dalyvavo streikuose ir dėl to policijos buvo areštuotas net 21 kartą.

Į komunistų partiją Budenz įstojo 1935 m. spalių mėn. ir greit liko paskirtas darbo skyriaus pirmuoju redaktoriumi jų

laikraštyje **"Daily Worker"**. 1937 metais jisai redagavo **"Midwest Daily Record"**. Sudarius Stalinui sutartį su Hitleriu, Amerikoje buvo stiprus prieškomunistinis jausmas. Kad pridengus tikruosius leidėjus, buvo sudaryta "Freedom of Press Co., Inc.", kuri ir "perėmė" "Daily Worker" leidimą. Tos bendrovės prezidentu ir buvo parinktas Budenz. Jis taipgi liko vyriausiu redaktoriumi to komunistų laikraščio, pasilikdamas tose pareigose ištisus penkeris metus: nuo 1940 m. birž. mėnesio iki 1945 m. spalių mėn. Komunistų partijoje jisai išbuvo 10 metų, iš tų — **šešerius metus buvo nariu Vyriausio USA Komunistų partijos komiteto.**

KELIAS ATGAL

1943 m. spalių mėn. jisai pasiryžo, nežiūrint visų sunkumų ir kliūčių, sugrįžti į Katalikų Bažnyčią. Išėjęs katalikų mokslo studijas **Fulton Sheen** vadovybėje jisai, su visa šeima, 1945 m. spalių 10 d. buvo priimtas į Katalikų Bažnyčią ir nuo jo buvo nuimta ekskomunika.

Jam didelio įspūdžio buvo padaręs pavyzdys **Kristaus,** kurs buvo pasitraukęs į tyrus prieš viešąją tarnybą, ir **šv. Povilas** po atsivertimo dvejus metus buvo praleidęs susikaupime Arabijoje; **šv. Augustinas** grįžęs į Bažnyčią taipgi kurį laiką paskyrė dvasiniam sustiprinimui ir minties susikristalizavimui, o garsusis konvertitas **Jonas H. Newman** grįžęs į Katalikų Bažnyčią atliko ilgas rekolekcijas.

Budenzas, kukliai norėdamas pasekti tuo didžiųjų pavyzdžiu, po atsivertimo buvo užsidėjęs sau metus tylos, apsimąstymo ir susikaupimo, ir savo naująjį veikimą pradėjo 1946 m. spalių 11 dieną. Vienu iš pirmųjų jo viešojo veikimo žygių ir buvo paruošimas ir išleidimas minėtos knygos.

Veikalo tikslas, kaip kad jisai pasakojasi pradžioje, nėra tik siauras savo įspūdžių išsipasakojimas. Jis rašo:

—Mano paties atradimai kaip yra **priklus komunizmas** ir mano paties **išsiilgimas religinės paguodos katalikybėje** nebūtų taip svarbūs, jeigu jie nesipintų su klausimu: ar Amerika žygiuos į ateitį kaip sveika tauta, ar jos laukia sužalota ateitis.

Aš patyriau, kad **komunizmas, kurs yra svetimos, užsienio valstybės agentu šiame krašte, siekia sužaloti Amerikos žmones,** suskaldyti, ir tuo turi susirūpinti daugiau kas; tas

liečia ne tik mane vieną. Mano antru kartu padarytasai atradimas, kad **katalikų pasaulėžiūra yra ne tik būtina, esminė mano paties gerovei, bet gali būti dideliu ramsčiu Amerikos sveikatingumui** yra faktas, kuriuo noriu pasidalinti ir su kitais tėvynainiais (p. X).

AR GALIMA KOMUNIZMĄ SUDERINTI SU KRIKŠČIONYBE?

Įdomus jo pasisakymas apie bandymą rasti bendrą kelią komunizmui su krikščionybe:

— Ištisais metais aš bandžiau Amerikos meilę bei kylantį supratimą: kaip man būtina Katalikų Bažnyčia — sutaikinti su savo vadovaujančia pozicija komunistuose. Karas su ašies valstybėmis dar labiau buvo sustiprinęs mano tokias pastangas, bet tas pasirodė neįmanoma. Komunistų pasaulėžiūra yra neatšaukiamai sudaryta remiantis tuo **tamsiu, nelabu Markso posakiu:** "Religija yra opiumas žmonėms." Visa paikystė šios pažiūros yra ta, kad **istorija, patyrimas ir visų žmoniškųjų būtybių aspiracijos (troškimai) atskleižia religiją esant žmonijos vaistais, ir komunistai siekia jėga nutrenkti juos nuo žmonių lūpų** (p. XII).

Ir kai Budenz nusprendė mesti komunizmą ir grįžti prie katalikybės, jis jautėsi taip laimingu:

— Tas nusprendimas atnešė man ir mano šeimai tą išsilaisvinimo jausmą, koks ateina tam, kurs po ilgų metų išleidžiamas iš kalėjimo (p. XII).

Pats pergyvenęs ir suprasdamas kaip sunkus toksai atsivertimo aktas, jis reiškia daug dėkingumo Dangui:

— Aš rašau su nuolankumu, nes žinau, kad jei ne Dievo malonė, aš dar tebebūčiau tarp tų, kuriuos dabar, būdamas tiesos tarnyboje, aš turiu pasmerkti (p. XIII).

Tas buvęs komunistas dabar taip nuoširdžiai garbina Mariją:

— Uoliame dėkingume Dievo Motinai, Magnificat Marijai, **aš duodu liūdymą tiesai,** pripažindamas, kad be jos nuostabios pagelbos aš negalėčiau šią naktį su kryžiaus ženklu užmerkti akių, **jausdamas tą ramybę, kurios pasaulis negali duoti"** (p. XIII).

SKAIDRI JAUNYSTĖ

Bet grįžkime prie paties Budenzo istorijos. Savo knygoje

Budenzas pasakojasi, kad jo tėvas buvo taipgi konvertitas, gilaus tikėjimo vyras, buvo banko tarnautojumi ir mėgo skaityti: knygas brangino labiau, kaip auksą ir sidabrą.

Motina išaugino juos penkius; jos juokas skambėjo kasdieną namuose. Išgirdusi vaikus besiginčijant, ji nekartą perspėdavo:

— Atminkite, jūs dieną pradėjote su kryžiaus ženklu!

Jų namų garbingoje vietoje stovėjo erškėčiais vainikuotasai "Ecce Homo" (štai šmogus); jaunasis Budenzas vasaros rytais net į šeštos valandos Mišias kasdien atsikelt netingėjo.

Beeidamas mokslus jisai susipažino su didžiaisiais katalikais — darbo žmonių pireteliais, kaip Ozanam, Ketteler, pažino darbo žmonėms palankiąsias popiežiaus enciklikas. Apie jas jisai atsiliepia:

—"Rerum novarum" enciklikos žodžiai taip giliai persunkė katalikų sąmonę, kad ir dabar yra daug katalikų-darbininkų vadų Amerikoje (p. 11)... Žmogus, kurs daugiausiai prisidėjo organizuojant Amerikoje pirmąją darbininkų partiją, Orestes Brownson, buvo pirmas žymus čia gimęs amerikietis mintytojas, kurs apleidęs protestantizmą perėjo į katalikybę... Katalikai darbininkai, ypač airiai, buvo avangarde, kuriant antracito kasėjų ir geležinkeliečių unijas (p. 12).

Tomis mintimis persisunkęs jaunas Budenzas pradėjo bendradarbiauti stalių laikraštyje "The Carpenter". Vienąme iš tų straipsnių jisai, prisiminęs kiekvieno žmogaus teisę į gyvastį, paremtą įsakymu "Nežudyk", rašė:

— Patalpinimas darbininkų į nesveikas dirbtuves ir fabrikus, nuodingoj aplinkoj, kur pamažu, bet tikrai naikinama jų egzistencija, — sąmoningai verčiant juos dirbti su nerūpestingai apsaugotomis mašinomis..., o be to — mokant jiems algas, iš kurių negali žmoniškai gyventi... tas tikrai negali rasti moralinio pateisinimo (p. 13).

Turėdamas 21 m. amžiaus, mokęsis Šv. Jėzaus Širdies ir Jėzuitų mokyklose, Budenzas jau buvo baigęs teisių mokyklą. Net apie viduramžius jis tada buvo aukštos nuomonės, pavyzdžiui, labai vertindamas Bažnyčios pagalbą darbininkijai įvedus daug švenčių, kurios buvo poilsiu perilgas valandas dirbantiesiems. Darbo klausimais Budenzas domėjosi. Dar būdamas moksleiviu lankė angliakasių unijos posėdžius. Jis taipgi buvo uolus katalikas ir įsijungė į pasauliečių apaštalavimą,

šūkiu "Dėl Dievo, dėl Tėvynės". 1913 m. katalikų suvažiavime Milwaukee jis netgi turėjo uždavinį aprašyti visus darbus laikraščiui.

Vėliau jisai pats buvo pakviestas redaktoriumi stalių laikraščio "The Carpenter", kurs buvo organu didžiausios darbininkų unijos tuolaikinėj AFL.

Savo gi socialinį-religinį veikimą Budenzas pasiryžo išplėsti prisijungęs prie Catholic Central Verein, kurs jungė vokiečių katalikų draugijas Amerikoje.

Prasidėjo keletą metų užsitęsęs jo darbas katalikų veikimo dirvoje.

AISTRŲ SŪKURY

Aiškindamas tolimesnes priežastis savo atskilimo nuo katalikų, Budenzas rašo:

— Mano revoliucija prieš Bažnyčios išmintį išplaukė ne tik iš mano širdies silpnumo, bet taipgi ir dėl ryškėjančio lėtumo su socialinėmis (visuomeninėmis) reformomis... Priemiesčių, lūšnų vargas, kur turėjo gyventi žmonės mūsų turtingame krašte, pažeidė mano teisingumo jausmą. Žemas laipsnis darbo organizacijų buvo kita mano susikrimtimo, nusivylimo priežastis... (Pagaliau) prisiartinimas Pasaulinio Karo (I), kuriam aš buvau karčiai priešingas, atnešė tiesiog sukoncentruotą įtužimą, kurs aptemdė mano žvilgsnį... Ir taip aš sugalvojau pertraukti ryšį su Bažnyčia... Tie, kurie atskyla nuo Bažnyčios, daro tą aistroje, bet vis siekia pateisinti savo posūkį kaip "proto padiktuotą" ir išminties vaisių, — taip dabar apibūdina Budenzas savo ankstybesnį atsimetimą nuo katalikų, toliau besipasakodamas:

— Pačiame įsisiūbavime mano veikimo St. Louis mieste, aš staiga apleidžiau katalikų eiles. Geriau sakant, dėl neklusnaus žygio aš buvo išstumtas iš katalikų bendruomenės... Aš sau pasivelijau vesti — civilinėse sutuoktuvėse — divorsuotą moterį... Kaip išauklėtas katalikas aš žinojau, kad tokiose aplinkybėse moterystė yra tik paneigimas moterystės Bažnyčios akyse... (p. 36).

Tada jisai pasinešė gerai į kairę, kaip pats prisipažįsta:

— Aš niekada neprisidėjau prie Socialistų partijos, bet aš dažnai dirbau su socialistais.

Tolimesnę savo pažiūrų raidą jis aprašo:

— Aš ėmiau pripažinti, kad yra kas negero su kapita-

lizmu... Visą 1914 m. žiemą aš studijavau markistinę literatūrą, specialiai savanoriškai padedamas dviejų kairiojo sparno socialistų... Nors visi marksizmo dėsniai nebuvo mano pasisavinti, aš "palikau savo mintį atvirą" tiems dalykams (p. 55).

Riedėjimas į raudonumą sekė toliau. Susirašinėjimas su viena to plauko moterimi, buvusia kalėjime, dar labiau patraukė į tą pusę:

— Mano mintį eilei metų pagavo materialistinis istorijos supratimas, pagal kurį, neva, yra tokia žmonijos raida: nuo pirmykščio komunizmo į vergiją, toliau — į feodalinę sistemą (baudžiavą), kapitalizmą, klasių kovą... Tas apginklavo mano sukilimą prieš Bažnyčią "intelektualine" (protine) artilerija.

Tos pasaulėžiūros skelbiamasai neišvengiamas socializmo atėjimas, ilgai vyravo mano mintyje, kaip tas būna su komunistais... Tik Dievo malonė ir supratimas apie suirutę (cha osą), kokią į pasaulį atneša paneigimas dvasinių ir moralinių (dorovinių) įstatymų, galėjo man, po daugelio metų atskleisti tos pažiūros bankrūtiškumą (p. 56).

Dabar Budenzas buvo atskilęs nuo Bažnyčios ir stipriai marksizmo įtakoje. Kai sužinojo tėvai, nuliūdimas pripildė namus. Tėvas tik pratarė:

— Tu pardavei pirmgimystės teisę (kaip Biblijos Ezavas už lėkštę sriubos).

Viena moteris Budenzą norėjo įtraukti į Episkopalų Bažnyčią, bet jis atsakė:

— Norite, kad priimčiau tikybą, kuri mane padėtų ant lengvų pagalvių. Katalikybė turi nors tuos nuopelnus, kad ji aiškiai sako: **jei nori pakilti, pirma turi pulti ant kelių...** Aš gerai žinau, kad sektos atsirado iš bandymo valstybę padaryti malonių šaltiniu, o karalių — Kristaus bažnyčios galva (p. 57).

— Dabar, — rašo toliau Budenzas, — aš pradėjau save vadinti racionalistu (gyvenu tik protu!)..., bet vis aš jaučiau kartumą dėl religinio gyvenimo, ar, geriau sakant — jo neturėjimo. "De profundis" (psalmė — Iš gilumos) kartais ateidavo ant mano lūpų (p. 57-58).

O ką gi jo motina?

— Ji pasirodė beesanti antroji Monika, kurios katalikiška meilė ir pamaldi kantrybė sekė mane iki atėjo mano naujo atsivertimo aušra (p. 5).

AISTRINGAS DARBAS UNIJOSE

Likęs laikraščio "Labor Age" redaktoriumi Budenzas apsigyveno New Yorke ir savo visą laiką pašventė darbininkiškai spaudai, dalyvavimui unijų susirinkimuose, kovoms streikuose.

Siekdamas darbo žmonių gerovės jis, kaip toliau aprašo savo knygoje "This is my story", buvo pasiryžęs dėtis su visais, kurie tik tuo keliu eina. Komunistai jam kaip tik pradėjo rodytis tokiais besą.

Tuo gi tarpu tikybiniai įsitikinimai jame jau buvo labai išblėsę.

Tiesa, atėjo viena aplinkybė, kuri galėjo palenkti susitaikinti su Bažnyčia:

—Kai mano dvidešimtieji metai išblėso į trisdešimtuosius, aš atsiskyriau nuo savo draugės (jis buvo civiliai susituokęs su divorsuota).

Dabar Budenzo dėmesį pagavo gręsianti depresija. Jis gausiai dalyvavo darbininkų mitinguose, kur išnešdavo rezoliucijas už Rusijos pripažinimą (kurio Amerika dar nebuvo suteikusi).

Kai kurie komunistai jį jau buvo pradėję kalbinti dėtis prie partijos, bet partijos slaptumas jam tada dar nepatiko:

— Aš mąsčiau, kad aklai klausyti iš kur nors ateinančių įsakymų būtų blogiau, kaip kara-kiri (p. 86).

Bet, iš kitos pusės, jis turėjo ir vilčių:

— Mano viltis tada buvo, kaip ir taip daugelio kitų nekaltų, kad bendradarbiavimas su komunistais galėtų pakeisti jų organizacijos kryptį. Ir tik **po daugelio metų aš pilnai įsitikinau, kad vienintėlis pasikeitimas, kurį gali padaryti iš užsienio kontroliuojamoji agentūra, yra tas, kurį padiktuotų Kremlius** (p. 89).

Budenzas jau buvo stipriai palinkęs į marksizmą. Katalikų knygų jau jis nebeskaitė, "tai buvo mano ištrėmimas nuo katalikystės", — rašo jisai (p. 115).

Ir šeimos nuotaika buvo pasvirusi į tą pusę: jis buvo vedęs Margaretą, kuri buvo gavusi betikybinį išauklėjimą universitete.

KOMUNISTŲ PARTIJOS NARYS

Budenzas dėl nesveikatos nedirbdamas dar daugiau svarstė — kuriuo keliu galutinai pasukus. Vieną dieną, paėmęs

komunistų laikraštį "Daily Worker", jis pastebėjo Dimitrovo žodžius, skelbiančius naują "bendro fronto" liniją, pagal kurią komunistai skatinami sueiti į ryšį su demokratinių pažiūrų žmonėmis, socialistais, katalikais ir jų organizacijomis, kad sudarius bendrą frontą prieš fašistus.

Budenzui pasirodė, kad šis naujas komunistų posūkis yra ženklas, kad jie pasineša į didesnį demokratiškumą, toleranciją.

Dabar Budenzas galutinai pasiryžo.

Gydytojui pareiškus, kad jau gali grįžti į darbą, jisai pasuko į tas vietas, kur žinojo sutiksiąs komunistus. Vienas jų:

—Pasiūlė paduoti prašymą įstojimui nariu į "Stalino partiją". Parašiau kortelę ir po to — per dešimts metų, dieną ir naktį, aš dirbau dėl tos partijos ir jos tikslų, kaip aš juos supratau. Tik 1935 m. spalių 2 d. aš buvau viešai paskelbtas (komunistų) partijos nariu (p. 126).

Ir vėl Budenzas prisimena tėvus:

— Kas vakarą jie kalbėjo rožančių ir mes užėmėme žymią vietą jų intencijose. Dėl savo sūnaus jie Dangų šturmavo per 30 metų... Trisdešimts metų, yra ilgas laikotarpis laukti ir tikėtis, ar ne? Didelė yra religija, kuri gali duoti tokį pasitikėjimą Dievo Motina, — rašo dabar Budenzas (p. 116).

Budenzas, likęs komunistų partijos nariu, jau iš pirmųjų dienų pastebėjo, kaip čia viską nulemia iš užsienio ateinantieji staliniški patvarkymai.

— Minties įkalinimas, koks kad yra komunistų partijoje, pralenkė mano spėjimus, — rašo jisai savo knygos "This is my Story" pusl. 127.

Diena iš dienos, dirbdamas USA komunistų centre New Yorke, jis pastebėjo, kaip iš visų kampų čia plaukia slapti eilinių komunistų pranešimai apie įvairius veikėjus, įvairias grupes.

Komunistų vadovybė dažnai darė slaptus susirinkimus, kurių vieta buvo pranešama paskutinę minutę, prieš susirinkimą, ir dažnai keičiama. Svarbesniuose susirinkimuose vis dalyvavo slapti Maskvos atsiųsti, patikėti agentai. Ginčų nebuvo — kiekvienas sutiko su tuo, ką Maskvos "pateptas" vadas pasakė. Smulkūs susirinkimų eigos aprašymai siunčiami į Maskvą. Balsavimų nebuvo, nes kas gi drįstų pasipriešinti nustatytai linijai. Jei toks būtų atsiradęs, jis visų pirma būtų

izoliuotas (išskirtas), jo geras vardas sugriautas, tada — išmestas iš partijos, kaip liaudies priešas.

Pats Budenzas buvo liūdininku, kaip komunistų dienraščio vyriausį redaktorių Hathaway pakeltu balsu išbarė kažkoks kominterno atsiųstas patikėtinis. Budenzas aprašo, kaip jam buvo skaudu pergyventi, kad kažkoks užsienietis, atvykęs į USA, dabar čia rėkia ant Amerikos piliečio (p. 136).

SLAPTUMAS

Kita komunistų partijos savybė: slaptumas. Vienas iš vadovaujančių komunistų Budenzui papasakojo šitą prilyginimą: komunistų partija panaši į submariną (povandeninį laivą) — viršuje bangų žmonės ir spauda temato mažą partijos dalį, periskopą, o didžioji dalis (ne skaičiumi, o įtaka) plaukia paslėpta...

Kai tik buvo kokie svarbesni pasikeitimai partijos linijoje, komunistų vadai važiavo į Maskvą instrukcijų. Ypač tų instrukcijų ir informacijų (žinių) Maskva gausiai siunčia komunistų laikraščiams į Ameriką. Telegramų siuntimo ir panašias išlaidas apmoka Maskva, taip, kad Budenzo apskaičiavimu, vien komunistų laikraščiui "Daily Worker" sovietų vyriausybė duoda pašalpos apie pusę milijono dolerių per metus (p. 141).

— Prisidėdamas prie "Stalino partijos" (komunistų), žmogus patenka pilnon priklausomybėn nežinomų formų ir jėgų, kurios stovi už pasaulio užkariavimą Stalino vardan. Iš pradžių aš tą tik dalinai supratau, bet juo ilgesnius metus buvau partijoje, tuo labiau tas dalykas man darėsi aiškesnis, — rašo Budenzas (p. 151).

Neužilgo po Budenzo įstojimo į komunistų partiją, pagal Maskvos padiktavimą, pradėta nauja bendrų frontų, "ištiestos rankos" politika. Budenzui, kurs iš pradžių žiūrėjo su pasitikėjimu į komunistus, atrodė, kad ateina šviesesnės galimybės suderinti komunizmą su katalikybe. Tik vėliau Budenzas pastebėjo savo klaidą, apie ką rašo:

— Tas ("rankos ištiesimas katalikams") tebuvo galimas tik todėl, kad Maskvai, kuri tada bijojosi vokiečių militarinės mašinos, rūpėjo susilaukti paramos iš katalikų. Kai vėliau sovietų vadai pagriebė Hitlerio ranką (su juo padarę sutartį), Maskva užmiršo apie katalikų teises. Dabar Maskva visiškai

nusimetė avies kailį ir veda žvėrišką katalikų persekiojimą Vengrijoj, Lietuvoj, Ukrainoj ir Jugoslavijoj (p. 179).

Jau ir tada, Budenzui bebandant rasti suderinimą tarp katalikų ir komunistų, vienas komunistų vadų prasitarė slaptame posėdyje:

— Mes tik duodame Budenzui pakankamai virvės dėl kilpos katalikams pakarti (p. 180).

Kai Budenzas viename savo straipsnyje, skirtame komunistų laikraščiui, įdėjo sakinį, kad "Religija yra privatus dalykas", vienas iš komunizmo šulų Jungtinėse Valstybėse jį išbarė:

— Socialistinė valstybė privalo persekioti religiją net ir namuose, jei tas reikalinga, ir ją išnaikinti; jei galima tai išnaikinti įtikinimais, o jei reikia, tai ir jėga. Greičiausia, kad mes ją turėsime naikinti jėga, panaudojant slaptą policiją, Raudonąją Armiją ir įvairių kraštų komunistų partijas. Mes negalime šioje srityje palaikyti jokių klaidingų minčių savo tarpe: religija turi būti išrauta su šaknimis (p. 185-186).

Tuos žodžius perduodamas Budenzas pastebi:

— Tikrumą tų minčių, pasakytų prieš 6 metus, patvirtina dabartinis Raudonosios Armijos ir sovietų slaptos policijos gyvuliškumas (p. 186).

PASLAPTYS IŠ KOMUNISTŲ VEIKLOS

Budenzas atskleidžia visą eilę paslapčių iš komunistų veiklos Jungtinėse Valstijose. Pavyzdžiui, kai 1939 m. Stalinas susitarė su Hitleriu, komunistų laikraščio redaktoriams (jų tarpe buvo ir Budenz) New Yorke buvo perduotas įsakymas nedėti Hitlerį išjuokiančių karikatūrų, bet visus šūvius nukreipti prieš britus (p. 201).

Stalinui pasirašius sutartį su Hitleriu, "komunistų vadai, — kaip toliau rašo Budenzas, — pasiryžo kur tik galima panaudoti darbininkus, ir tai ne pačių darbininkų gerovei, o paraližuojant tą gamybą, kurios sekmingumas galėtų kenkti Hitleriui" (p. 201). Kaip pavyzdį Budenzas primena komunistų sukeltus Šiaurės Amerikos aviacijos ir Allis-Chalmers streikus, kurių vienintėlis tikslas buvęs: sudaryti sunkumų Roosevelto administracijai ir sulaikyti ginklų teikimą Britams.

Budenzas atkreipia dėmesį, kad komunistai vis išranda priežasčių atakuoti vadovus krašto, kuriame jie gyvena ir

veikia, bet jie niekada nedaro priekaištų Stalinui ir jo nekritikuoja. Tuogi tarpu:

— Sovietų Sąjunga yra kraštas, kurs turi didesnį skaičių politinių kalinių, negu visi kiti pasaulio kraštai draugėn sudėjus. Sovietų Sąjunga žiauriai užgniaužė žodžio, diskusijų laisvę ir joje yra labiausiai išplėsta slaptosios policijos sistema, kokią tik kada pasaulis žinojo, — rašo Budenzas (p. 210).

Kartą slaptame posėdyje vienas iš Maskvos patikėtinių paaiškino apie naują sovietų taktiką: karas su Suomija parodė, kad kai kuriuose kraštuose negalima suorganizuoti kaimiečių ar darbininkų didesnės revoliucijos; ta aplinkybė, o taipgi Hitlerio pasisekimai užimant kai kuriuos kraštus palenkia sovietus taipgi panaudoti "blitzkriego" (žaibinio karo) metodus su mažaisiais kaimynais (p. 213).

— Nauja taktika išdirbta: bus daugiau pasitikima Stalino ir Raudonosios armijos jėga bei penktosios kolonos sabotažu ir nebus laukiama pribrendusių revoliucijų įvairiuose kraštuose (p. 214).

KĄ PATYRĖ APIE KOMUNISTŲ PARTIJĄ?

Apibūdindamas pačią USA komunistų partiją Budenzas, pasiremdamas kelių metų patyrimu, rašo:

— Komunistų partija yra minčiai, protui koncentracijos lageris Amerikoje (p. 233).

Tuo jis nori pabrėžti, kaip komunistas priklausomas nuo Maskvos įsakymų, kaip jam nelieka jokios minties laisvės.

— Komunistas, — rašo toliau Budenzas (p. 234), — tarnauja tik Sovietų Rusijai, o ne kuriai kitai tautai ar kuriam kitam reikalui. Niekada jam nebus leista pasakyti nors žodį kritikos prieš sovietų vyriausybę, jos vadus ar jų sprendimus. Ką jie daro ar sako, vis bus 100 nuoš. teisingai, ir Amerika bus teisinga tik pilnai pritardama Sovietų Sąjungai. Per savo 25 gyvavimo metus komunistų dienraštis "Daily Worker" niekada nenukrypo nuo tos taisyklės; niekada jis nėra nustojęs klūpčioti prieš sovietų vadus (p. 234).

RAUDONASIS ŠPIONAŽAS

Būnant komunistų partijos viršūnėse Budenzui teko susidurti ir su sovietų žvalgybos agentais, Rusijos šnipais, veikiančiais Amerikoje.

Pirmiausia — stropiai sekami patys komunistai. Yra už-

vesta speciali kartoteka, kur surinktos žinios apie kiekvieną komunistą, užimantį žymesnę vietą. Čia įrašoma netgi jo turima nuosavybė, įgyti bonai, gaunama alga.

Pats Budenzas, nors buvo vyriausiu komunistų dienraščio redaktoriumi, buvo sekamas vieno iš savo padėjėjų. Yra įsteigta ypatingoji komunistų partijos kontrolės komisija, kuri budi, kad kuris nors nenukryptų nuo linijos.

Komunistas dažnai yra pareikalaujamas suteikti informacijų apie įstaigą, kurioje dirba, žmones su kuriais bendrauja.

Špionažo darbui, kaip toliau praneša Budenzas (p. 240) daugiausia vadovauja Rusijoje gimę, čia atsiųsti agentai. Dažniausia čia jie atsiunčiami kaip užpirkimų komisijų nariai, ekspertai. Jie laikosi nuošaliai nuo kompartijos būstinės ir nuo sovietų konsulatų ar ambasados. Kiti gi, pagal reikalą, užima vienokią ar kitokią vietą.

Budenzas aprašo, kaip jisai buvo suvestas su sovietų šnipu:

— Pagal nurodymą aš nuvykau į restoraną, esantį East Fourteenth gatvėje (New Yorke). Ramiame kampe sėdėjo gerai nuaugęs, kokių 40 m. amžiaus tipas... Aš buvau supažindintas su juo, tai esąs "draugas Richards". Jo rusiškas akcentas rodė, kad tai netikras vardas... Kai mes drauge valgėme, Richards ramiai pasakojo kodėl jis mane norėjo matyti: jam buvo pavesta sekti socialdemokratus ir nustatyti, kas iš jų tarpo, su trockistiniais ir fašistiniais nusistatymais, bando daryti organizuotas pastangas įvažiuoti į Sovietų Sąjungą. Jis atsargiai davė suprasti, kad jisai ir jo draugai turi uždavinį susekti vyrus, kurie bandytų pereiti sieną, norėdami nužudyti kuriuos sovietų pareigūnus ar atlikti kokius sabotažo veiksmus Rusijoje... Man (rašo Budenzas) buvo pavesta surinkti visus davinius apie Sovietų Sąjungos priešus kairiųjų ar darbininkijos tarpe, ypač apie trockistus (p. 244-245).

Nuo to laiko Budenzas turėjo dažnus slaptus pasimatymus su sovietų žvalgybos agentais. Telefonu susitardami jie niekada nesakydavo susitikimo vietos (kad FBI nesusektų), jie keitė restoranus, kur buvo daromi pasimatymai, kartais susitikdavo prie vieno restorana durų ir taksi paėmę nuvažiuodavo į kitą. Kartkartėmis pasikeisdavo agentai, su kuriais Budenzas turėdavo susitikti. Kitas būdavo tik neseniai įva-

žiavęs ir būdavo žymu, kad tik neseniai nuskusti jo ūsai, kad nepažintų nereikalingi asmenys.

Tie agentai Budenzui duodavo surasti adresą tokio ar kito asmens, nustatyti, kaip trockistai gauna laiškus iš Meksikos nuo Trockio, kartais parodydavo fotografijas į SSSR norinčių įvažiuoti žmonių, ir klausdavo Budenzą ar pažįstąs ir ką žinąs; kartais Budenzą versdavo tarpininkauti užverbuojant naujus agentus sovietų žvalgybai. Kai Budenzas gyveno Chicagoje, tie sovietų žvalgybos agentai telefonu pareikalaudavo vykti į New Yorką ir jis, kaip komunistas, turėdavo atlikti tas varginančias keliones, patarnaudamas SSSR žvalgybai.

Sovietų agentai nesivaržo jiems "pavojingus" asmenis likviduoti. Budenzui žinomas atsitikimas, kaip "dingo" Julia Stuart Poyntz, kuri pirma buvo žymi komunistų partijos narė ir dalyvavo žvalgybos tinkle, bet kuri paskiau pradėjo skirtis nuo savo grupės.

Visi tie raudonųjų metodai labai panašūs į nacių ir Budenzas rašo:

— Raudonųjų balsai turi tą patį atgarsį kaip ir "Sieg Heil" (Hitlerio šūkiai) girdėti Nuernberge (nacių partijos lopšys).

Ypač Budenzui pasidarė priklus tasai Stalino garbinimas. Jis rašo (p. 275):

— Totalitarizmas, ar jis būtų raudonas, ar pilkas, iškelia vyriausį vadą į griežtesnį "visažinantį" valdovą negu tas būdavo su Azijos galingaisiais. **Susidaro vergija, kuri troškina ir kvailina. USA komunistų partija bezdžioniškai pamėgdžioja Sovietų Sąjungos komunistų partiją Fuererio ("voždžio", vado) garbinimą, pravesdama iki stabmeldybės...**

— Raudonieji žmogų padaro Rusijos robotu (bevalia mašina, lėle Stalino rankose), — tokią galutinę išvadą daro Budenzas.

SLAPTAS PRELATO PASIMATYMAS SU KOMUNISTU

Būdamas komunistų dienraščio redaktoriumi Budenzas vienu metu parašė straipsnį, kuriame suminėjo, kad komunistai yra didieji taikos rėmėjai, religinės laisvės gynėjai ir kad bendradarbiavimas tarp jų ir katalikų yra galimas. Į tuos ir panašius jo išsireiškimus atsiliepė garsusis kalbėtojas, prof. **Fulton Sheen.** Jis greit sustatė ilgoką straipsnį "Komunizmas

atsako komunistui" (vėliau išleista brošiūrėlė), kur iš pačių komunistų šaltinių, iš pačių Maskvos spausdinių įrodė, kad komunizmas yra religijos priešas, taikos priešas (nes jo siekimas — revoliucija, nors ir per pilietinius karus), o taipgi demokratijos priešas, nes veda prie ("proletariato") diktatūros. Fulton Sheen pasiūlė tą atsakymą išspausdinti komunistų laikraštyje "Daily Worker", nes tai buvo ištraukos pačių komunistų duotų pareiškimų. Žinoma, jie nesutiko tą padaryti. Bet Sheen rašinys turėjo didelės įtakos į patį raudonojo laikraščio redaktorių.

Budenzas prisipažįsta:

— Tas straipsnis ir toji proga buvo tai supurtymas, kurs pakeitė mano gyvenimą, nors ir po daugelio metų, — ir raudonųjų reikalus parodė man tikroje šviesoje, atvesdamas mane atgal prie Kristaus ("This is my story", p. 157).

Jis 1937 metais netgi turėjo slaptą pasimatymą su Fulton Sheen New Yorke (Manhattan), viešbutyje "Commodore". Kaip jis pats sakosi, tai buvo ypatingas susitikimas tarp garsiausio katalikų(sakyklos) kalbėtojo ir komunistų laikraščio redaktoriaus:

— Tamsiame kampe mes rimtai, ramiu tonu kalbėjomės visą valandą (p. 161).

Jiedu kalbėjosi apie komunizmą, apie Stalino konstituciją ir panašiai. Apie tą pasikalbėjimą Budenzas rašo:

— Monsingnoras Sheen žino paslaptį kaip elgtis su žmonėmis, kurie atkritę nuo Bažnyčios. Jo taktika yra išaugusi iš katalikiškos meilės, bet ji taipgi yra kilusi iš gilaus žmogaus prigimties pažinimo. Jis nebuvo linkęs man priešintis mūsų pasikalbėjime. Tas tik būtų sukėlę mano puikybę ir paskatinę mane toliau ginčytis. Ką jis darė vieton to, buvo man didelė staigmena: nustumdamas tolyn valgio įrankius, lyg duodamas suprasti, kad jis nenori jokių ginčų, monsignoras pradėjo tvirtu balsu: "kalbėkime dabar apie Švenčiausiąją Mergelę"... (p. 162).

— Kažkaip staigiai, — pasakojasi toliau Budenzas, — aš pajutau beprasmiškumą ir nuodėmingumą mano gyvenimo, kokį aš tada vedžiau. Ramybė, kuri plaukia iš Marijos ir kuria aš džiaugiausi jaunatvės dienose, mane vėl nušvietė su nepaprastu gyvumu. Mano ausyse momentui skambėjo malda, paeinanti iš Gabrielio sveikinimo: "Ave Maria... Sveika Marija"... **Mano sąžinėje kažkaip išryškėjo gyvenimo menkumas be Die-**

vybės, aš pajutau apie tas skerdynes, kuriomis sugniuždytų žmoniją mokslas, nežinąs Dieviškojo Įstatymo. "Gerai", — aš atsakiau Monsignorui. Jis pamatė, kad aš esu giliai susijaudinęs. Ir taip, jis kalbėjo apie Dievo Motiną ir tas ypatingas palaimas, kurias ji suteikė tiek daugeliui, kurie šaukėsi jos.

Prieš mane buvo atskleista pilnuma ir šventumas gyvenimo, nuo kurio aš pabėgau, bet dar buvo galima atgauti ramybę, kuri yra padarinys dievotumo prie Marijos... (p. 163).

Prieš išsiskirsiant monsgr. Fulton Sheen pažadėjo melstis.

Nors tas pasikalbėjimas ir padarė gilų įspūdį Budenzui, bet jo nepakeitė. Jis ir toliau redagavo komunistų laikraštį, važinėjo su prakalbomis ir uoliai dirbo jų centre Amerikoje. Dabar klausdamas savęs, kodėl beveik dešimčiai metų buvo atidėtas jo atsivertimas, jis rašo:

— Tas "kodėl" reikia ieškoti žmogaus sielos iškrypime, kuriame ji atsiranda kai yra įvesta į klaidos stovyklą apgaulingai įsitikinusi, kad ji yra vedama proto (p. 166).

Tačiau, juo toliau jis dirbo raudonajame lageryje, juo daugiau jam ryškėjo, kad komunizmas vartoja prievartos metodus, kad USA komunistai yra kontroliuojami svetimos valstybės (Maskvos) agentų, jis suprato, kad komunizmas neatneša nei laisvės, nei gerovės. Tada jisai komunistų lageryje dar kurį laiką pasiliko, norėdamas surinkti kuo daugiausia faktų apie jų kreivus kelius, kuriuos ateityje galėtų iškelti.

KOMUNISTAS ILGISI DIEVO

Krikščioniškasis atbudimas jo sieloje vyko palaipsniui. Jau 1941 m., praeidamas pro Šv. Patriko katedrą, jisai pajuto nenumaldomą norą būti "taikoje pats su savimi ir, per palaimingą krikščionybės dvasią, — su visais žmonėmis" (p. 231).

Jisai įėjo į bažnyčią, atsisėdo paskutiniame suole, su mintimi, kad jis bus kaip tas muitininkas. Dabar jis sau pasimeldė, karštai, kaip seniau, bet jis dar meldėsi, kad katalikai ir komunistai susitartų, nes, nors katalikybė jam atrodė šviesi, jis dar nenorėjo pertraukti ryšių nė su komunizmu...

— Kai žmogus nuo savo sielos atima Dievo šviesą ir tikėjimą, to vieton jis pastato savo proto išdidumą, pavadindamas tai savo "įsitikinimais". Tai buvo mano lemiamoji klaida, — rašo Budenzas (p. 253).

Grįžimas prie krikščionybės jo sieloje brendo, nors pa-

laipsniui, kol atėjo galūtinis apsisprendimas, apie kurį Budenzas rašo:

— 1943 m. spalių mėnesyje aš galutinai nutariau sugrįžti į Katalikų Bažnyčią, nežiūrint kiek tas atseitų. Net jeigu reikėtų nutraukti ryšius su komunistų organizacija, aš tą padarysiu. Pasiryžimas, kurį aš buvau prieš dvejus metus padaręs Šv. Patriko bažnyčioje, buvo tik palinkimas, bet 1943 metų pasiryžimas buvo tikras nuosprendis (p. 314).

Tas nusprendimas atėjo spalių mėnesyje, "Šv. Rožančiaus mėnesyje ir, akivaizdoje mano tėvų per 30 metų kalbėto (už mano atsivertimą) rožančiaus, tai atrodė tinkamas laikas" (p. 314).

Dar ir tuo laikotarpiu jame buvo gyva viltis, kad komunizmas su katalikybe galės būti suderinamas, ir dar reikėjo ištisų dviejų metų kad ta viltis, priešinga gyvenimo tikrovei, numirtų.

Budenzo sieloje brendo kaskart stipresnis ilgesys religijos:

— Niekada ilgam iš mano minties tame 1943 m. rudeny neišeidavo šie 85 psalmės žodžiai: "Quam dilecta — Kaip gi mielos yra tavo padangtės, o Viešpatie!... mano siela ilgisi ir alpsta be tavo kiemų" (p. 324).

Dar vieną spalių mėnesio dieną jis aplankė Švenčiausį Šv. Patriko bažnyčioje, dar kartą sau pasižadėjo likti katalikų; be to, jis padarė pasiryžimą:

— Prieš komunizmo sistemos blogius aš nukreipsiu savo smūgius ir broliškos meilės įtaka stengsiuosi paveikti į tuos, kurie pasiliko komunistų stovykloje. Kai aš padariau šį pasižadėjimą aš pajutau tokią ramybę, kokia aš negalėjau džiaugtis per tris audringus dešimtmečius (p. 326).

Dabar jo troškimas buvo, kad ir visa šeima atsiverstų draug su juo:

— Aš norėjau, kad ir mano dukters galėtų džiaugtis tikros krikščioniškos kultūros malonumais ir ta vidujine taika ir mielumu, kokį teikia krikščioniškoji asmenybė; tokio dvasinio saugumo pažadėjimas teglūdi tiktai Katalikų Bažnyčios eilėse".

KOMUNISTŲ REDAKTORIUS PRADEDA KLAUSYTI MIŠIŲ

Padaręs pasiryžimą likti katalikų, Budenzas pradėjo pa-

laipsniui pildyti Bažnyčios praktikas:

— Mano krikščioniškieji pasiryžimai stiprėjo reguliariai klausant Mišių, — rašo jisai (pusl. 332). Aš būdavo, sėdžiu Apreiškimo bažnyčios gale, atsimindamas, kad aš esu lyg tas muitininkas, mąstydamas, kad tikras nuolankumas man padės... Niekas neatneša tiek įkvėpimo ir džiaugsmo, kaip Mišių auka... Ir aš turejau taip stiprų troškimą vėl priimti Eucharistiją, pilnai būti vienybėje su Kristumi ir Bažnyčia (p. 333).

Ir jo žmona Margarita, kuri universitete buvo gavusi betikybinį išauklėjimą, ėmė domėtis religija.

— Vieną dieną, 1944 m. spalių mėn., kai mes lankėme parduotuves Bronxvillėje, ji pasiūlė, kad mes užeitume į Šv. Juozapo bažnyčią. Tenai tai ir įvyko "stebūklas", kaip mes tą vadiname: mūsų maldų metu Margarita vienu sykiu pajuto Dievybės tikrumą Eucharisijoje ir suprato katalikų bažnyčios skirtumą nuo kitų. Kai mes išėjome, ji man pasakė apie tą. Nuo tos dienos ji drauge su manim ėjo į Mišias ir po 1944 m. Kalėdų Mišių ji pratarė: "Norėčiau būti katalike". Mano širdis buvo pilna džiaugsmo, ir ji tą žinojo (p. 333).

Dabar Budenzas ėmėsi atsargumo priemonių, kad jo buvusieji draugai peranksti nepastebėtų, jog jis ruošiasi komunistus palikęs pereiti į katalikybę. Jis žinojo, kad jo laiškai sekami, jo pasikalbėjimai taipgi. Iš kitos pusės: "buvo klausimas, ar mus bepriims Bažnyčia, nes mes aiškiai jautėme kokius įžeidimus buvome padarę" (p. 333).

1945 m. rugpiūčio mėnesyje jie parašė laišką msgr. Sheen. Su juo jie susitiko tų pat metų rugsėjo 7 d., Marijos Gimimo šventės išvakarėse, Roosevelto viešbutyje. Iš karto jie sutarė, kad turi galutinai pereiti į Katalikų Bažnyčią. Pirma reikėjo dar Margaritai (žmonai) ir dukterims išeiti tikybos apmokymą. Prelatas Fulton Sheen ėmėsi darbo su tokiu rūpestingumu, kad jeigu jam tekdavo išvykti kur su paskaitomis, jisai lėktuvu grįždavo į New Yorką duoti religijos pamokas.

1945 m. spalių mėn. 10 d. 7 val. vakare Šv. Patriko katedroje įvyko priėmimo apeigos. Budenzas, žmona ir trys jų dukterys, uždėję ranką ant Evangelijų knygos, atliko tikėjimo išpažinimą.

— Išsiblaškę žiūrovai ir tylūs maldininkai, — rašo Budenzas, — vargiai ar jautė, kad čia nuimama ekskomunika (išskyrimo nuo Bažnyčios bausmė), užtrukusi tris dešimtmečius... Nuo mūsų sielų sunkus svoris buvo nuimtas, ir grįžo į širdis ramybė ir dėkingumas (p. 347).

IŠPAŽINTIS IR PAREIŠKIMAS SPAUDAI

Dabar Budenzas ir Margarita (žmona) atliko išpažintį:

— Palaiminimas ir Dievo įvykdytas atleidimas, o taipgi mano gailesys, besimaišąs su džiaugsmu, išspaudė ašaras man iš akių. Niekada aš taip nesigailėjau dėl savo praeities ir draugе nejaučiau tokio palengvinimo, — prisipažįsta Budenzas. — Vėliau tą naktį Margarita tarė man: "Kai išėjai iš klausyklos, aš pirmą kartą pajutau tavo kentėjimų gilumą, jaustą dėl to, kad buvai atkirstas nuo tikėjimo; tą aš išskaičiau tavo ašaromis sudrėkintame veide" (p. 349).

Kaip pats Budenzas pastebi, atsivertimas greit išėjo viešumon:

— Kad vadovaujantis komunistas liko kataliku, buvo tai laikoma ypatinga naujiena, ir pareiškimas, kurį aš vardan šeimos padariau, buvo pakartotinai skaitomas per radiją. Tas pareiškimas taip skambėjo: "Su dideliu džiaugsmu aš noriu pranešti, kad dėka Dievo malonės aš pilnai sugrįžau į savo tėvų tikėjimą, Katalikų Bažnyčią. Mano žmona, kuri buvo mano draugė kiekviename tos dvasinės kelionės žingsnyje, ir mano trys dukterys liko katalikėmis drauge su manimi.

"Prie to laimingo žingsnio mane vedė protas ir tikėjimas. Nuo pat Šv. Petro iki Pijaus XII popiežiai nešė šviesą žmonijai, ir, nežiūrint visų istorijos eigoje įvykusių blaškymų, savo tą dievišką misiją tęsia toliau.

Katalikybės balsas yra vadovas kelyje į tikros tiesos laimėjimą. Privilegija grįžti prie sakramentų yra aukštos vertės; po ilgos kelionės tai yra tikras grįžimas namo.

Komunizmas ir katalikybė yra nesuderinami. **Aš atradau, kad komunizmas siekia užkrauti tiraniją žmogaus dvasiai; komunizmas pasilieka nepaliaujamoj kovoj prieš religiją ir tiesą"** (p. 349).

Tą savo pareiškimą Budenzas taip apibudina:

— Tai buvo trumpas nusakymas įsitikinimų, prie kurių aš priėjau apleisdamas kančių kelią, išeidamas iš komunistų

stovyklos. Ir kiek daug mintijimo ir pergyvenimų slypi tuose žodžiuose (p. 350).

MATERIALIZMO BANKROTAS

Dar kartą suglausdamas priežastis, kurios jį vėl atvedė prie Viešpaties altorių, Budenzas taria:

—Materializmo bankrotas palenkė mane apleisti komunizmą, bet Dievo malonė išgydė paralyžių valios, kuri atidėliojo grįžimo aktą (p. 352).

Dabar pora didelių laikraščių pasiūlė pereiti dirbti jų redakcijose, bet jis jautė pareigą dirbti katalikų įstaigoms ir liko katalikų universitetų profesoriumi ir apie naują patyrimą taip atsiliepia:

— Notre Dame, o dabar Fordham universitete, kuris yra jėzuitų globoje, aš dar kartą turėjau progos pažinti,kokį begalinį visuomeninį darbą atlieka Katalikų Bažnyčios vienuolynai (p. 351).

Drauge dabar jisai su skaidriu pirmos komunijos vaiko nuoširdumu džiaugiasi ta atrasta šilima prie Viešpaties altorių, tardamas (p.357):

—Tik ateikite su manimi ar su bet kuriuo kitu kataliku aplankyti Šv. Sakramentą, ir jūs pajusite, kad aš kalbu tiesą. Ten, bažnyčios tyloje, siela sveikina Jo palaimas. Iš tabernakulio plaukia ramybė, kurią matome išrašytą katalikų veiduose, iš čia plaukia įkvėpimas prielankiai elgtis su savo artimu, čia stiprėja kilnumas tikėjimo, kurs asmenį daro pilnutiniu žmogumi. Ten yra tikėjimo ir dievotumo atmosferos grožis, prie Tikrai Esančiojo, ką net daugelis nekatalikų pastebi; tai paslaptis, kuri sužiba jų sąmonėje. Ten yra dramatiškiausis pavaizdavimas to saldaus kvietimo: "Ateikite prie manęs visi kurie vargstate ir esate apsunkinti, aš Jus atgaivinsiu".

VIENINTĖLĖ VILTIS

Dabartiniame didžiajame pasaulio sąmyšyje, atsivertęs į katalikybę buvusis komunistas Budenzas, temato vienintėlę viltį: Katalikų Bažnyčią. Jisai rašo:

— Bažnyčios nusistatymas prieš kraštutinumus ir jos palaikymas dorovinių įstatymų sudaro taikai pagrindus, kokių niekur kitur negali būti atrasta ... Baisus nusivylimas, kurio mes sulaukėme dabartiniais laikais, negali būti išgy-

dytas jokiais kitais įsakymais, kaip tik doroviniais dėsniais, kuriuos nurodo Popiežiai.

Tautos gyvenime mes tegalime turėti daug naudos sekdami dėsnius, paskelbtus didžiosiose popiežiaus enciklikose, kaip "Apie darbo sąlygas", "Visuomeninės tvarkos atsteigimą", "Krikščioniškoji moterystė", "Krikščioniškasis jaunuomenės auklėjimas" (p. 356)... Savo ganytojų išmintigose enciklikose, nuo pat Leono XIII iki Pijaus XI, Bažnyčia iš anksto skelbė, kad valstybės dievinimas turės prieiti prie tokių padarinių (tiranijos). Pasirodė, kad tai yra tiesa. Slėnyje, kur tiesiasi totalitarizmo ir visuotinio karo šešėliai, ir kuriuo vėl eina Jungtinės Amerikos Valstybės, būtų labai svarbu tą faktą pripažinti ir gręžtis prie Bažnyčios, ieškant tolimesnio patarimo (p. 369-370).

Suglausdamas savo kelių dešimtų metų patyrimą, Budenzas rašo:

— Amerikos išganymas glūdi išplitime katalikų dievmeldystės ir katalikų pasaulėžiūros. Reikia, kad mūsų kraštas su dėmėsiu gilintųsi į popiežių mokymą apie divorsus ir darbo klausimus, ir studijuotų Mokytoją (p. 24).

— **Mūsų ateitis ir žmonijos ateitis,** — tvirtina toliau Budenzas, — **remiasi darnumu tarp mokslo ir religijos, — tokiu darnumu, kokį tik Katalikų Bažnyčia gali sukurti** (p. 25).

II. Atsivertimas Ispanų Marksistų Propagandistės, Rašytojos Garcia

"AŠ BUVAU BEDIEVĖ, REVOLIUCIONIERĖ ŠIMTU PROCENTŲ"

Išgirstame naują sensaciją: ispanė rašytoja, marksistų propagandistė, ugningai kalbėjusi revoliuciniuose mitinguose, apleido raudonųjų eiles ir liko katalike. Jos vardas: **Regina Garcia.** Savo nuostabų kelią ji aprašė naujoje knygoje **"Yo he sido marxista"** (Aš esu buvusi marksistė).

Visų pirma, ji nupasakoja, kaip ji liko bedievė marksistė. Gimė ji šio šimtmečio pirmuose metuose. Jos tėvai buvo geri katalikai, bet būdama jaunutė ji susipažino su kaimynystėje gyvenančiu anarchistu, kurs jai, atrodė, turįs gan aukštus siekimus, vargo žmonių užtarėjas.

Vieną dieną jų miestelyje buvo žuvusių žvejų laidotuvės. Mažoji Regina susidomėjo, kaip dabar gyvens jų vaikai, kai tėvus užkas į žemes. Jai atsakė, kad turės elgetauti. Jai pasidarė taip graudu, kad vaikai tų vyrų, kurie žuvo beieškodami peno visiems gyventojams, dabar turės elgetauti. Ji taip susijaudino, kad sušuko:

— Aš esu anarkistė!

Savo tuometines nuotaikas ji taip nusako:

— Ir taip, pačioje jaunystėje gimė manyje revoliucija prieš socialinę (visuomeninę) neteisybę, kuri yra priežastimi tokios baisios padėties.

Didžiojo karo metu ji nuvyko studijuoti mokytojų seminarijon Madride. Čia pamatė elgėtas bemiegančius bažnyčių ir rūmų prieangiuose, ant laiptų. Prasidėjo darbininkų streikai, o studentai lengvai palinko į varguomenės pusę. Regina turėjo progos susipažinti su garsiu ispanų mokslo vyru, daktaru, kurs buvo bedievis ir materialistas (netikėjo į sielos pasaulį). Jis buvo gero būdo, doras, simpatingas; jisai būsimąją rašytoją supažindino su filosofija Kanto, Renano, Šopenhauerio ir ji priėjo prie įsitikinimo, kad nėra Dievo (vėliau tasai daktaras, prieš mirtį, ir patsai atsivertė prie Dievo).

— Dabar aš buvau bedievė, materialistė, revoliucionierė

— visu šimtu procentų ... — aprašo savo tuometines pažiūras R. Garcia (p. 20).

KAS NAKTĮ SU MARKSO KNYGA RANKOSE

Apie tą patyrė tėvai. Kildavo su jais ginčai, kurie baigdavosi politiką mėgusio tėvo pykčiu ir motinos ašaromis. Namuose padėtis pasidarė nebepakeliama ir ji, apleidusi tėvus, pradėjo savarankišką gyvenimą. Čia vėl jai daug padėjo anas daktaras. Iš pradžių ji vertėsi pamokomis, bet vėliau — anam daktarui padedant, ji pasidarė bendradarbė Madrido laikraščių "El Dia", "Hoy", "La Voz". Dabar ji lengvai užsidirbo pragyvenimą.

Vienu metu ją pakvietė į paskaitas higienos (sveikatos) klausimais. Klausėsi ji nuobodžių išvedžiojimų apie sveikatą, pagaliau pati ėmė žodį ir karštai kalbėjo: kol mūšiškiai gyvens nešvariose trobose, kol dirbs daug, o valgys mažai, kol pasiliks vargšai, tol sveikatingumą bus neįmanoma pagerinti. Reikia pirma sukurti žmoniškas gyvenimo sąlygas! Tie jos žodžiai labai patiko žmonėms. Darbininkai pakvietė su prakalbomis. Dabar ji **įstojo į Socialistų partiją ir į Generalinę Darbininkų Uniją.**

— Įstojau į socialistų partiją, nes iš to, ką iki šiol buvau mačiusi, tikėjau, kad vienintėlis problemos (klausimo) išsprendimas bus socializavimas (suvalstybinimas) gamybos priemonių bei kapitalo, ir kolektivizacija (bendruomenės žinion paėmimas) turtų, ką skelbia Marksas (p.28).

Dabar ji buvo pilna užsidegimo:

— Kas naktį užmigau su Markso knyga rankose (p.29).

Socialistų partija ir Gener. Darbininkų Unija ją įtraukė Ispanijoje į revoliucinę propagandą, kuri ypač išsiplėtė 1930 m. siekiant respublikos.

Jauna studentė, likusi marksistė, su savo prakalbomis išvažinėjo skersai ir išilgai Ispaniją, kaip ji sakosi:

— Tuokart aš buvau įsitikinusi, kad ginu teisingą reikalą. Ką gi galėjo reikšti mano gyvastis ar mirtis prieš pergalę idėjos, kuri, kaip aš tikėjau, turės būti mano tėvynės išganymu ir darbininkų klasės atpirkimu?! (p.34-35).

Įtemptos propagandos pasekoje respublikinis sąjudis laimėjo, 1931 m. balsų popierėliais nugriaudamas karaliaus sostą.

BAŽNYČIŲ DEGINIMAS SUDRUMSČIA SOCIALISTĖS ŠIRDĮ

Tą padėtį saviems tikslams pasistengė panaudoti komunistai. Kaip rašytoja tvirtina, jau tais pačiais 1931 m. kominternas atsiuntė Ispanijon kruvinąjį Vengrijos revoliucionierių Bela Kun, kurs įžvelgdamas, kad Katalikų Bažnyčia yra svarbus atsparos ramstis prieš Ispanijos įjungimą SSSR priklausomybėn, jau 1931 m. gegužės 11 d. suorganizavo bažnyčių ir vienuolynų deginimą, griovimą, kurių tuo metu sunaikinta 130.

Ugnis sutirpdė daug katalikų įstaigų "palikdama be mokslo tūkstančius vaikų, kurie jose buvo nemokamai auklėjami, ir sunaikindama nesuskaitomus dailės kūrinius". Komunistų organizuotas katalikų naikinimas vyko pagal seną taisyklę: "Lai miršta tas, kuris nemąsto taip kaip aš galvoju" (p. 40).

Tie dalykai padarė labai neskanų įspūdį raudonajai rašytojai. Ji pasitraukė nuo propagandos, atsiduodama šeimos reikalams ir literatūrai, pašvęsdama nemažai laiko ir visuomeniniam darbui tokiose organizacijose kaip Emigracijos Taryba, Sąjunga Kovai su Baltųjų Vergių Prekyba, Aprūpinimas ir Perauklėjimas Invalidų.

Nors būdama raudonųjų, marksistinių pažiūrų, bet brangindama teisingumą ji vienu kitu atveju net užtarė persekiojamus katalikus, pavyzdžiui, kai buvo rengiamasi staiga išmesti vienuoles, globojusias Mergaičių Pataisos Namus, ji įtikino kairiosios vyriausybės žmones, kad duotų joms tris mėnesius laiko susitvarkyti.

Kairiųjų valdomoj Ispanijoj rašytojos R. Garcia įtaka kilo. Ji buvo parinkta į ispanų darbininkų delegaciją, pasiųsta į Genevą, kur prie Tautų Sąjungos buvo Tarptautinis Darbo Biuras. Iš Genevos ji rašė strapsnius ir dailiosios literatūros dalykėlius Ispanijos ir Pietų Amerikos marksistinei spaudai.

Pačioje Ispanijoje vis kartojosi, daugiausia komunistų įkvėpti, kunigų žudymai ir kiti prievartos veiksmai prieš tikėjimą. Dievotos ispanų moterys, protesto ženklan ėmė nešioti kryželius ant kaklo, išpažindamos savo tikėjimą. Revoliucionierės gi, prieš jas, ant raudonos virvutės po kaklu nešiojo mažą velniuko stovylėlę, su uodega, ragais ir trišakiu.

Marksistei rašytojai, kuri visgi buvo kultūringa, prievartos veiksmai ir visokie iškrypimai darė nemalonų įspūdį. Dar labiau ją paveikė, kai 1931 metais rinkimų metu kai kurie marksistinės partijos pareigūnai, iš tos apylinkės, iš kurios ji kandidatavo į seimą, pareikalavo iš jos kyšio. Tai buvo pirmas smūgis, bet netaip gilus. Jos vyras buvo socialistų partijos veiklus narys, taip, kad visa šeima buvo marksistinė.

Ispanijoje susidarė "liaudies frontas", komunistų jungtynys su kairiaisiais. Ispanijon importuotieji užsieniečiai komunistų vadai: Bela Kun, Ilja Ehrenburg, Thorez organizavo prievartos veiksmus prieš katalikus, bet rašytoją Garcia tas tik šaldė nuo marksizmo. Vieną kartą pakviesta daryti draugę užpuolimą ant vieno vienuolyno, rašytoja atsisakė. Ji netgi viešuose mitinguose išdrįso kelti balsą prieš tuos prievartos veiksmus ir neteisybes link katalikų, nors pati dar pasiliko ateistė (bedievė). Politika jai pasirodė nešvari, ji pradėjo šalintis nuo partijos veikimo, daugiau atsiduoti literatūrai, ir persikėlė iš Madrido į Valenciją.

MIRTINAI SUŽALOTOS MOTINOS MALDA SUJUDINA MARKSISTĘ

— Skubiai atvyk. Motinos padėtis rimta, — šitokią telegramą vieną dieną gavo marksistė ispanė rašytoja **Regina Garcia.**

Greitomis nuvažiavusi į Madridą iš brolio išgirdo žodžius:

— Mamą nulinčiavo **tavieji.**

Tai įvyko 1936 m. gegužės 4 d. Ispanijos raudonieji, valdžioje esant "liaudies frontui" (marksistų junginiui), daugiausiai komunistų sumanymu, ėmė atakuoti vienuolynus. Seseris vienuoles ištraukdavo iš vienuolynų, išrengtas pririšdavo prie vežimų, automobilių, vilkdavo taip miesto gatvėmis ir kitaip jas mirtinai kankino.

Geraširdė, dievota rašytojos motina tą rytą buvo bažnyčioje. Išėjus iš bažnyčios ją užpuolė raudonųjų gauja. Viena moteris trenkė jai į galvą, kita marksistė pradėjo vilkti ją pagriebusi už kasų, trečia gi pagrobusi už kojų traukė į savo pusę, taip kad vienos kankintojos rankose liko pluoštai kruvinų plaukų; negana to — vienas jaunas marksistas, sunkiais batais apsiavęs, ėmė šokti ant nelaimingosios motinos krūtinės, įlaužtdamas jai tris šonkaulius iš vienos pusės ir keturis

iš kitos. Dar vienas raudonasis išmušė jai akį. Manydami, kad ji jau nebegyva, paliko gatvėje. Sargybiniai, rinkdami lavonus laidoti, įmetė ir nukankintą rašytojos motiną. Bet ji atsigavo. Pamačiusi beesanti tarp lavonų, išsigando, kad jos gyvos nepalaidotų. Tačiau ji nebegalėjo pajudėti, tai tik meldėsi, kad Apvaizda ją gelbėtų. Sukaupusi jėgas ji sudejavo, išgirdo tą vežusieji lavonus ir ją nuvežė ne į kapų duobę, o į ligoninę.

Tą dieną Madride įvyko daugiau kaip šimtas linčo veiksmų. Viena iš aukų ir buvo rašytojos motina, žudoma kentėjusi keturias valandas. Jos kūnas buvo likęs beformė masė. Nuvykusi ligoninėn rašytoja ją atrado tokioj padėty:

— Negalėjo ji nei matyti, nei kalbėti, nei pajudėti, bet girdėjo ką sakiau... ir mažais galvos judėsiais parodė ar pritaria, ar ne.

Nereikia bekalbėti, kad tas baisus atsitikimas su rašytojos motina galutinai ją įtikino prie ko veda marksistinės prievartos ir teroro metodai. Nuvykusi į socialistų partijos centrą ji išliejo visą širdgelą.

Motina kiek sustiprėjo ir iš ligoninės grįžo į namus. Rašytoja atvėrė beatsirandančius kartumus savo širdyje ir nusivylimą marksizmu, o motina į tą atsiliepdama kalbėjo:

— Visą savo pakeltą kankinystę paaukojau už tave, kad Dievas atsiųstų savo malonę ir tu atsiverstum. Juk tu esi gera, tik akla."

JOS SIELA: BE DIEVO IR BE LAIMĖS

Ta motinos neišpasakytai tobula kantrybė padarė didelio įspūdžio į rašytoją.

—Tačiau malonės momentas dar nebuvo atėjęs į mano širdį, pasilikau abejinga... Be abejo, savyje jaučiau kažkokią naują, pagrindinę bangą..., bet ėmiau ieškoti literatūrinio pasismaginimo gražiuose didžiųjų kūrėjų puslapiuose, ir pati rašiau, jei ne meisteriškus kūrinius, tai bent gi nuoširdžius (p. 117), — pasakojasi ji apie save, toliau rašydama:

— Buvau bedievė, materialistė, be prietarų. Turėjau viską, kas galėjo mane padaryti laiminga: pasisekimą darbe, visų garsų pritarimą politiniame veikime, kurį buvau pasirinkusi, buvau vedusi jauną vyrą, medžiaginiai — gerai aprūpinta, **turėjau visus patogumus, bet nebuvau laiminga...** Nesi-

puoliau į ydas ir nuodėmes, Dievas to nedaleido... Niekinau apsvaigimą jusliniuose pomėgiuose ir siekiau aukštesnės laimės, kurios negalėjau surasti ir **visada savyje jaučiau rūpestį, vidinį neramumą, kurio niekuo negalėjau nutildyti. Ieškojau gėrio socialiniame teisingume, tiesos — filosofijoje ir grožyje bei dailėje ir... jų neradau, nes aukščiausis Gėris, Tiesa ir Grožis yra Dievuje, kurį tada aš neigiau.**" (p. 118).

Motinai patariant, rašytoja pradėjo skaityti Evangelijas. Savo naujus įspūdžius taip aprašo:

— Kokia didelė Kristaus asmenybė "Tikrai, — mąsčiau, — nenuostabu, kad tikėjo Jį esant Dievu ir kad buvo įžiebęs tokią meilę vienuose ir tokią neapykantą kituose."

Savo vyrui ir savo dukrelei skaičiau evangelijos vietas, pilnas švelnaus malonumo, amžino saldumo, kaip Pamokslas nuo kalno, Viešpaties Malda, kuri taip plačiai žinoma ir kartojama ir kurios gerai neįvertiname, — ir tie gražiausieji palyginimai apie Sūnų Palaidūną, Paikas ir Protingiąsias Mergaites, ir daug kitų, pilnų dieviškojo Mokytojo žavingumo." (p. 119).

IŠSTOJA IŠ MARKSISTŲ PARTIJOS

Ispanė rašytoja **Regina Garcia** jau 1936 m. "liaudies fronto" valdomoj Ispanijoj buvo liūdininkė dažnų užpuldinėjimų ant vienuolynų ir tikinčiųjų, dažnų minios įvykdomų linčų. Su kai kurių vyriausybės žmonių žinia įvykdytas Calvo Sotelo nužudymas jai padarė sunkų įspūdį, tuo labiau, kad jos širdis dar nebuvo atsigavusi po ano baisaus motinos sužalojimo, kurį įvykdė raudonieji. Rašytoja nuvyko į marksistų-socialistų centro būstinę pareikšti, kad ji toliau nebemato prasmės jų partijai priklausyti. Ji kalbėjo:

— Aš nebegaliu daugiau pakęsti šio prieštaravimo tarp to, kas mokama ir to, kas daroma. Skelbiame minties laisvę, o tie, kurie nemąsto taip, kaip mes, yra mirtinai persekiojami; stojame už spaudos laisvę, o cenzūra užčiaupia burnas laikraštininkams; skelbiame susirinkimų laisvę, o tikrovėje nėra laisvės kitiems, kaip tik vyriausybės šalininkų susirinkimams" (p. 121).

Ji pasiekė net marksistų-socialistų partijos vykdomojo komiteto pirmininką **Largo Caballero** ir jam tiesiai išrėžė:

— Internacijonale giedame, kad žmogus žmogui yra brolis, gi užmušimus bei žudynes vartojame kaip politinį ginklą.

Prieš keletą mėnesių mano motina buvo užpulta... Nusikaltimai darosi normaliu dalyku. Mano sąžinė negali prisitaikyti prie tokių žiaurumų."

Savo tų dienų nuotaikas rašytoja taip apibūdina:

— Išėjau su kruvina siela... Ar dėlto aš buvau geriausius savo gyvenimo metus paskyrusi propagandai?.. Aš pati buvau apnuodyta tuo mokslu, bet dabar viskas išrūko, nes įsitikinau, kad gražūs šūkiai buvo naudojami tik tam, kad laimėjus šalininkus, o tada — elgtis priešingai, negu skelbta — išdavikiškai nusigręžiant nuo skelbtųjų dėsnių (p. 122).

Dabar ji nusistatė nebeužsiimti politika:

— Mano gyvenimas prarado daug prasmingumo, kai pajutau kaip bergždžias buvo darbas mano anų entuziazmo metų (p. 123).

Ispanijoje, kaip toliau pasakoja rašytoja Garcia, be jokios kontrolės siautėjo "naktinės brigados". Buvo atrandama šimtai lavonų. Daugiausia dėl tų siautėjimų buvo kalti komunistai, kurie savo turėtuose arešto namuose ir kalėjimuose nukankino net visą eilę socialistų ir kitų kairiųjų, Franco priešų, jei šie vienokiu ar kitokiu būdu komunistams buvo nepakeliui ir atrodė likviduotini. Pats rašytojos vyras, metęs socialistus, perėjo į komunistus, gaudamas svarbias komendanto pareigas. Vėliau jisai susidėjęs su kita moterimi paliko žmoną su maža dukra ir sūneliu.

PILIETINIS KARAS

Prasidėjo Ispanijoje pilietinis karas. Rašytoja Regina Garcia persikėlė į Madridą. Čia ji rado besiaučiančias raudonąsias čekas, net ir pasivadinusias: "Raudonieji Liūtai", "Bedieviai". Iš nakties rasdavo kartais net po šešetą šimtų lavonų.

Nuėjusi kartą aplankyti savo vyrą rado vieną motiną beieškančią sūnaus. Jos sūnus buvo nužudytas, bet rašytojos vyras motinai pamelavo — būk jis į frontą išsiųstas. Rašytoja pareiškė pasipiktinimą dėl tų žudynių ir melų ir prasitarė:

— Kad tik Dievas nebaustų mūsų vaikų už tas begėdystes...

Vyras nusistebėjo, kaip ji, bedievė, suminėjo Dievą.

Savo to momento nuotaikas rašytoja taip apibūdina:

— Ar aš buvau tikra, kad Dievo nėra? "Viskas yra tik medžiaga", skelbė materialistų mokslas, kurį aš išpažinau;

bet, jei taip būtų, kogi aš būčiau pasipiktinusi dėl tos apgaulės šį rytą; juk senutei žalos medžiaginės nepadarė jokios... Visos teorijos be dorovės yra mirusi raidė: "Raidė užmuša, dvasia gaivina"... Dvasia... Ar mumyse yra kas daugiau, kaip fiziologiniai (kūno) veiksmai? Jei būtų dvasia, niekas nekliudytų pripažinti Dievo buvimą, nes Dievas yra dvasia... Ar yra Dievas? Jei geriausis Dievas yra tikrai, ar jisai, pasigailėjęs mano siauro aklumo ateis į mano širdį ir mintį?..

Tą vakarą buvau pas motiną ir jai pasisakiau visus pergyvenimus. Ji tarė:

— Dukrele, Dievas tavęs ieško. Pasitikėk ir melskis.

— Kaip galiu melstis, jei netikiu? Jaučiu, kad mano materialistinės pažiūros blėsta; turiu abejonių, bet tikėjimo neturiu. Ką daryti?

— Melskis; jei negali — aš už tave melsiuos ir už tavo atsivertimą skirsiu savo naujus kentėjimus.

— Ne, mama, teneatsitinka tau nieko nemalonaus... Savo sielos durų neuždarysiu tiesai. Dar daugiau: tikėjimo ilgiuosi.

— Jei ieškosi tikėjimo, atrasi. Turėk viltį. Pasitikėk Dievu.

Nusivylusi marksizmu ir ilgėdamasi ryšio su Dievybe, rašytoja **Regina Garcia** nuėjo pas savo kapelioną. Tas išsklaidė jos kai kurias abejones, duodamas patarimą:

— Galvokite, mediuokite apie tas tiesas su palankia širdimi ir Dievas Jums duos savo buvimą patirti, nes Jisai visada padeda tiems savo vaikams, kurie jo nuoširdžiai trokšta.

Daugiausia, tačiau, tai netikinčiai rašytojai darė įspūdžio katalikų ištvermingumas, nežiūrint sunkių persekiojimo valandų Ispanijoje. Ji sau mąstė:

— Iš kur gi tas tikinčiųjų tvirtumas?

Nors rašytoja ir buvo palinkusi į reilgijos pusę, bet net pakartotinas atsilankymas pas kapelioną iš jos dar nepadarė nei tikinčios, nei praktikuojančios.

Tačiau nuo marksizmo ją kaskart toliau stūmė raudonųjų žiaurumas. Tarp daugybės šimtų jų nužudytųjų buvo žymus komedijų rašytojas Pedro Munoz Geca, o taipgi falangistų įkūrėjas Jose Antonio Primo de Rivera. Rašytoja buvo liūdininkė, kaip aistrų pagautos, nekontroliuojamos minios naikino meno ir mokslo turtus. Ji pati matė, kaip "Bedievių" brigados būstinėje žymaus menininko — Pinole pieštas Marijos

paveikslas buvo naudojamas kaip taikinys šaudymo pratyboms.

RAUDONŲJŲ SPAUDOS IR PROPAGANDOS DIREKTORĖ

Naujas sukrėtimas atėjo, kai Franco lėktuvai subombardavo rašytojos namus. Įsikūrusi kitur ji dar priglaudė visą eilę gyminaičių ir kitų, kuriems grėsė pavojus ir kurie jautėsi būsią saugūs garsios marksistės pastogėje. Pragyvenimo klausimas darėsi nelengvas. Kad išspręstų kasdienės duonos sunkumą ir kad dar labiau apsaugotų savo artimuosius, rašytoja Regina Garcia vėl sugrįžo į socialistų partiją ir buvo paskirta vyriausia redaktore milicininkams (prieš Franco kovojusiems kariams) laikraščio: "La Voz del Combatiente". Kiek vėliau gavo dar paaukštinimą: laikraščio direktore ir karinio komisariato propagandos ir spaudos direktore.

Ji, per tą įstaigą ir spaudą, turėjo palaikyti revoliucinę dvasią prieš Franco kovojusiuose pulkuose. Tos dvigubos pareigos iš jos pareikalavo nepaprasto jėgų įtempimo: nuo ryto vienuoliktos iki sekančios ryto 5 val., su maža pertrauka pietums ir vakarienei, ji išbūdavo tai redakcijoje, tai spaudos ir propagandos įstaigoje, sekdama visas pilietinio karo paslaptis. Ji su giliu skausmu rašo, kaip komunistai stengėsi pasitarnauti Rusijai, užmiršdami pačios savo tėvynės — Ispanijos gerovę.

Vienu metu rašytojai teko susitikti su savo jaunystės draugu, tikinčiu žmogumi. Jam ji išsipasakojo:

—Kartais mane užpuola abejonės — o gal ir yra Dievas..., bet greit mano protas sako, kad čia tik mano jausmų priebėga, kai aš, pažeista dabartinės tragedijos, ilgiuosi ir esu reikalinga atramos, kad nepasinerčiau į desperaciją (p. 214).

Jos draugas atkreipė dėmesį, kad be Dievo nėra tikro pagrindo dorovingumui. Kam tada būti geram: naudokis — kol gyvas, kol gali, o po mūsų — nors tvanas... Ir jis tęsė:

— Taip, drauge, yra kai kas daugiau, kaip medžiaga; mūsų pačių asmenybės aukštesnioji pusė yra padaryta Dievo paveikslan ir panašuman... Turi nemarią sielą... Tikėk..."

AŠAROSE GIMUSI VILTIS

Pasikalbėjimas labai paveikė rašytoją. Ji sakosi:

— Tie žodžiai mane sujaudino iki ašarų... Sukritau į lovą ir verkiau... Ko verkiau? Nemoku to nė pasakyti. Ašarose ra-

dau paguodą. Lyg mano visas praeities gyvenimas tirpo ašarose... Tuo pačiu metu kartojau draugo žodžius: "Turi nemarią sielą, Dievo dukra; siela yra, ir ji yra dvasia." Prisiminiau ir savo motinos žodžius: "Jei ieškosi tikėjimo, tikėsi", prisiminiau ir savo buvusio tikybos mokytojo, baisiai minios nužudytojo, žodžius: "Dievas tau apsireikš, nes Jis visada maloniai pagelbsti savo vaikams". Ir šiuo momentu manyje, pirma negu tikėjimas, gimė viltis.

Aš pasitikėjau, kad Dievas man duos savo buvimą suprasti, jei jis tikrai yra. Argi nesako tie gražieji žodžiai Pamoksle nuo kalno: "Palaiminti tyros širdies, nes jie Dievą regės". Taigi, aš rūpinsiuos laikyti savo širdį tyrą ir taip pamatysiu Dievą ir tikėsiu į Jį" (p. 216).

Šitokius pergyvenimus turėjo rašytoja kelyje į tikėjimą. Greit atėjo išbandymo valanda: kai pasklido žinia, kad jos komunistas vyras, susidėjęs su kita pabėgo, daugelis ragino ją pasiieškoti kito draugo, bet ji nugalėjo tas pagundas, išsaugodama širdį tyrą... Ji kalbėjo:

— Jei pasiduosime praeinantiems įspūdžiams, jei nevieš-patausime savo aistroms, kas gi liks iš pačių mūsų gyvenimo pagrindų?!

— Esu nusivylusi marksizmu, bet pasilieku demokrate. Niekada nesutiksiu su aklu paklusnumu vadui, nes kad būti neklaidingu, reikia būti dievaičiu arba būti saugomam paties Dievo, — tuos žodžius pasakė ispanė rašytoja Regina Garcia falangistams, kai tie norėjo ją patraukti į Franco pusę.

Pasilikdama raudonosios propagandos šefe ji turėjo pakelti ir kitas pagundas: ją pamilo visos vyriausybininkų policijos vadas, bet ji griežtai atmetė jo visus meilinimus, nors jos pačios vyras komunistas buvo pabėgęs su kita.

Rašytoja, nors simpatingiau žiūrinti į religiją, vis dar pasiliko netikinti.

Kartą susirgo jos mylima dukrelė. Jai buvo didelis pavojus ir rašytojos galvoje gimė naujos mintys, kurias ji taip pertiekia:

— Kas galėtų ištiesti man ranką, kuri įstengtų mane iš šių tamsybių išvesti į geresnį pasaulį? Kokia ranka galėtų pakeisti mano likimą? Tik Dievas! Dievas, kurs mano dukros nelaimėje mane dabar baudžia, kad aš Jo labiau ieškočiau. Dievas, kurs yra ir kurs duoda pajusti man savo galybę.

"Puoliau ant kelių ir meldžiausi. Iš gilumos širdies veržėsi iš mano lūpų žodžiai, išmokti vaikystėje: "Tėve mūsų, kurs esi Danguje..." Greit pajutau, kad neturiu jokio paveikslo, prieš kurį melsčiausi. Norėjau gauti kryžių. Taip, aš tikėjau į Dievą, jaučiau reikalą pagarbinti Nukryžiuotąjį ir prašyti atleidimo dėl mano praeities klaidų, prašyti, kad nebebaustų manęs mano nekaltos dukrelės kūne, ir baudimui aukojau save pačią..." (p. 259).

NAKTIS MALDOJE

Rašytoja nuėjo pas mamą, paprašyti kryželio ir pasisakė, kad nori melstis už dukrelę ir... už save.

Motina apsikabino ją verkdama ir iš skrynios ištraukė medinį kryželį, pagražintą žibančiais straigės kriaukleliais, ant jo buvo kančia, meniškai iš dramblio kaulo išdrožta. Kryželį paduodama ir ašarų jūras liedama, motina kalbėjo:

— Žinojau, kad turės ateiti ši valanda. Viešpats išklausė mano maldų... Tai didžiausia valanda tavo gyvenime. Melskime drauge, kad nebeapleistumei tikėjimo."

Rašytoja dabar meldėsi drauge su motina. Iš motinos ji gavo daugiau devocionalijų, jų tarpe ir rožančių:

— Su rožančiumi rankoje melsdamasi praleidau likusią nakties dalį, — rašo Regina Garcia. — Radau tokią paguodą maldoje... Man atrodė, kad kai kas manęs išklausė, — kad savo skausme aš nebebuvau viena, — kad viskas susitvarkys, — kad Dievas mane, kaip sūnų paladūną, priglaus prie savęs meilėje... (p. 260).

— Ir Dievas išklausė mano maldų. Dievas parodė man savo meilę ir priėmė mano auką už dukrelę! Nuo tos dienos man taip blogai skambėjo milicininkų piktžodžiavimai. "Atleiski jiems, Viešpatie, nes nežino ką sako", meldžiau iš gilumos širdies... Dukrelė sveiko ir aš nutariau pakeisti savo gyvenimą, ieškoti kitų pragyvenimo būdų, išeiti iš karinių ir politinių centrų ir atsiduoti civiliniam veikimui... Dabar pasitikėjau Dievu, kurs turės padėti mano užmanyme. Taip ir buvo (p. 261).

Ji pasitraukė iš direktorės vietos raudonojoj propagandoj, pasitraukė iš redaktorės vietos milicininkų laikraštyje ir pasidarė redaktore paplitusio Madride dienraščio "La Voz". Uždarbis buvo žymiai mažesnis, bet pasitenkinimas — didelis.

Įdomu, kad ji buvo pirmoji moteris, likusi redaktore didelio, rotacine mašina spausdinamo Ispanijos dienraščio.

Laikraštis jau buvo "liaudies nuosavybė" ir kai rašytoja pamatė, kaip visi vagia bendrą turtą, jos nusivylimas kolektyvizmu (bendru suvalstybintos nuosavybės valdymu) dar padidėjo.

Civilinis karas ėjo prie pabaigos. Rašytoja rūpinosi — koks likimas laukia jos ir vaikų laimėjus Frankui:

— Aš meldžiausi, daug, savo ir savo vaikų gyvastį pavesdama į rankas Mūsų Viešpačio, su tikėjimu kartodama: "Tebūnie Tavo valia, kaip Danguje, taip ir ant žemės" (p. 287).

RAŠYTOJA FRANCO KALĖJIME

Kai Franco daliniai užėmė Madridą, rašytoja Regina Garcia redagavo dienraštį "La Voz". Jai buvo keletas gerų progų pabėgti, bet ji pasiryžo liktis su dauguma ispanų darbininkų tėvynėje: su jais iš vien kovojo, su jais buvo pasiryžusi pakelti vienokį ar kitokį likimą. Tačiau pavojų ji jautė. Vienintėlė jos viltis buvo — Dangaus globa:

— Aš pasitraukdavau į miegamąjį melstis prie kojų Kristaus, kurio kryžių motina man buvo dovanojusi mano atsivertimo naktyje."

Greit jos namus aplankė karo policija, paskirdama jai namų areštą ir įsakydama kasdieną registruotis policijoj.

Vienas Argentinos laikraštininkas buvo atsilankęs su pasiūlymu slėptis jo patalpose, bet rašytoja atsisakė, "pasitikėdama draugų užtarimu, Dievo gailestingumu ir pasiryžusi vesti tykų gyvenimą, atsiduodama savo vaikų auklėjimui" (pusl. 302).

Vieną rytą policija išsivežė ją tardymui, o 1939 m. gegužės 28 d. uždarė ją į moterų kalėjimą. Jos padėtis komplikavosi.

— Mano širdis kraujavo, kai jaučiausi esanti neribotam laikui atskirta nuo savo vaikų. Visa savo siela pasivedžiau Dievui, — pasakojasi rašytoja (p. 303).

Franco kalėjime rašytoją kalinės sutiko rankų plojimu, atsimindamos jos vestą propagandą ir jausdamos simpatijas, kad ji pasiliko su visais, pakelti nežinomą rytojų, neieškodama sau patogaus gyvenimo užsienyje.

Kalėjimo tarnautojai nepasižymėjo dideliu mandagumu, bet rašytojai susirgus, rūpestingai ją gydė kalėjimo daktaras.

Tokia jau buvo likimo lemtis, kad rašytoja pateko į tą pačią kamerą, kur buvo kalinama ir madridietė Palmira, ta pati, kuri mirtinai mušdama buvo tampiusi už kasų rašytojos motiną. Už nežmoniškus žiaurumus jai gręsė mirties bausmė. Norėdama sušvelninti savo padėtį, ji dabar meldė rašytojos ir ypač jos motinos, kad jai atleistų. Abidvi jos parodė nepaprastą širdies kilnumą, atleisdamos Palmirai, ir motina net užtarė ją prieš teismo organus, bet šie atrado daugiau kalčių ir Palmira negalėjo išsigelbėti.

Moterų kalėjime komunistės kažkaip buvo patekusios į vyresnes iš kalinių tarpo ir jos labai skriaudė kitų pažiūrų moteris. Tas buvo pranešta administracijai, komunistės buvo nušalintos, o rašytoja Garcia perkelta į mokytojų skyrių.

Būdama kalėjime galėjo kalbėtis su draugėmis, skaityti, rašyti. Nuo namiškių ji gaudavo maisto siuntinius. Vieną dieną sužinojo apie mirtį savo buvusios ištikimos tarnaitės Angelės:

— Meldžiausi daug už ją ir užprašiau Mišias už amžiną jos sielos atilsį, prašydama jos, kad jei randasi atitinkamoje vietoje, melstųsi už mus, kurie buvome reikalingi užtarimo (pusl. 318).

VISUOTINĖ IŠPAŽINTIS IR KOMUNIJA

Kalėjimo koplyčioj katalikams šventadieniais buvo Mišios, o po jų Katalikų Akcijos mergaitės dėstė religijos mokslą. Tarp šių buvo ir viena rašytojos mokslo draugė, bendrai studijavusi mokytojų seminarijoje.

Rašytoja susidomėjo tomis reilgijos pamokomis:

— Lankiausi į pamokas, kurias mums davė kun. Juozapas Collado. Vieną rytą, kalbant jam apie atgailos sakramentą, pajutau tokį gilų įspūdį paliktą to kunigo žodžių, kad naktį praleidau medituodama. Sekantį šeštadienį atlikau išpažintį iš viso gyvenimo, prie Viešpaties kojų sudėjau visas savo klaidas ir nupuolimus. Sekmadienį priėmiau Viešpatį Eucharistijos sakramente. Mano išpažintis įvyko 1939 m. liepos 22 dieną, šv. Marijos Magdalenos dieną; sekančią naktį praleidau bemedituodama apie tą supuolimą ...

Po Komunijos viskas pasikeitė manyje... Aš jaučiau, kad

buvau niekas prieš tą Viską, kurį priėmiau. Nors bandžiau, bet negalėjau išreikšti, kas dėjosi manyje. Lyg saulė man sužybėjo, pripildydama mano buitį savo spinduliais. Pergyvenau neišreiškiamus jausmus. Jaučiausi pilna, pilna **Kažko** neaprėpiamo, **Kažko** nemedžiagiško, bet drauge — labai jaučiamo. Jaučiau Dievą savyje ir mano susijaudinimas buvo toksai, kad netvėriau iš džiaugsmo. Verkiau, verkiau — nežinodama ko. Meluočiau, jei sakyčiau, kad verkiau dėl savo gausių nuodėmių, nes tuo momentu negalvojau nei apie nuodėmes, nei apie save, nei apie nieką, tik jaučiau, kad Dievas yra manyje. Jam save pavedžiau, ir daugiau nieko, — taip rašytoja R. Garcia aprašo savo išpažintį ir komuniją, atliktą po daugelio, daugelio metų pertraukos.

— Tą dieną pažinau tikrąją Dievo meilę, nes tą dieną Jį mylėjau visais savo jausmais ir visomis galiomis, ir tais neužmirštamais momentais Jį garbinau tikrai ir nuoširdžiai. Labai gaila, kad toksai dvasios stovis ilgai nepatveria, nes aš buvau pilna laimės, kaip niekada savo gyvenime" (p. 320).

Dabar ji panoro ir kitiems panašią laimę atnešti, apaštalauti. Tame pačiame kalėjime buvo sunkiai serganti anarchistė **Kristina Jiminez Ruiz.** Abidvi su rašytoja Garcia buvo geros draugės. Rašytoja išsipasakojo savąjį džiaugsmą, o Kristina — savo abejones, nes ji svyravo, ir bedievybės įsitikinimai joje jau buvo pradėję blėsti. Pasikalbėjimas su atsivertusia rašytoja ir mąstymų naktis Kristiną irgi galutinai palenkė prie katalikybės, ir ji, pašaukusi kunigą, atliko išpažintį ir priėmė Komuniją.

TEISMAS IR PAGUNDA

Laikas bėgo. 1939 metų Kalėdas rašytoja turėjo praleisti kalėjime ir kenčiamą skausmą aukojo kaip atgailą už praeities paklydimus. Atsiunčiamą giminių maistą ji dalinosi su kitomis kalinėmis, net su mirtininkėmis. 1940 m. sausio 12 d. rašytoją Reginą Garcią teisė karo tribunolas. Ji drąsiai pasisakė ką veikusi vyriausybininkų (prieš Franko kovojusių) Ispanijoje ir kad ji buvo marksistė, kad buvo parašiusi tūkstančius straipsnių ir taip toliau.

Kadangi už ją liūdijo tie patrijotai, kuriuos raudonųjų viešpatavimo metu buvo slėpusi savo namuose, teismas buvo švelnesnis ir net pasiūlė jai laisvę, duodamas suprasti, kad būtų pageidaujamas jos bendradarbiavimas Franko režimui.

Tačiau rašytoja Garcia atsisakė nuo tų pasiūlymų, pareikšdama savo linkimą, kad teismas bešališkai jos bylą peržiūrėtų ir išneštų savo sprendimą.

Kitas Franko tribunolas paskaitė ją "sukilimo talkininke" ir nusmerkė dvylikai metų kalėjimo. Tiems, kurie laisvu noru sutinka dirbti, kalėjimo laikas sumažinamas iki pusės. Vistiek jai prieš akis buvo šešeri metai už kalėjimo mūrų ir ji pasakojasi:

— Sugrįžau į kalėjimą apverktiname sielos stovyje. Tik kartojau: "Tebūnie Tavo valia ant žemės kaip ir Danguje"; tačiau atsimenant savo vaikus, širdį man skausmas varstė" (pusl. 333).

Nusiraminimui užėjo į koplyčią. Dabar jos religinis gyvenimas dar pagyvėjo. Ji susidraugavo su Katalikų Akcijos mergaitėmis, lankiusiomis kailnes, nuo jų gavo Naująjį Testamentą, "Kristaus Sekimą" ir skaitė, ypač nuliūdimo valandose. Daug meldėsi už savo vaikus, atliko rekolekcijas.

LAISVĖJE

Už gerą jos elgesį kalėjimo tribunolas bausmę sumažino pusiau. Atsirado geradaris komendantas don Carlos Suarez Bothelieu, kurs, suprasdamas jos idealizmą, ją užtarė ir rašytoja iš kalėjimo buvo paleista 1940 m. gruodžio 14 d.

Tačiau ir laisvėje rado nemažai sunkumų: broliai vertė ją rašyti į spaudą, nepaisydami, ar tas sutinka su jos įsitikinimais, ar ne — kad tik būtų daugiau lėšų pragyvenimui. Rašytoja tam griežtai pasipriešino. Teko jai skirtis nuo šeimos. Nebegalėdama kitaip išsimaitinti, vienuolių padedama savo dukrelę ir sūnų atidavė į mokyklas, specialiai sudarytas kalinių vaikams, pati gi ėmėsi paprasto, raštinės darbo. Tas atsiskyrimas buvo skaudus ir ji rašo:

— Įėjau į Šv. Paskaliaus bažnyčią ir prieš Šv. Sakramentą verkdama išbuvau dvi ilgas valandas. Pagaliau, **ašarų nuraminta ir dieviškos paguodos sustiprinta, išėjau pasitikėdama Dievu, Mūsų Viešpačiu,** kad jis palenkia mus tiems bandymams, jog duotų mums didesnį atlyginimą, jei juos kantriai pakelsime (p. 355).

Išleista iš Franko kalėjimo rašytoja Regina Garcia turėjo sunkias dienas: pastovų darbą buvo sunku rasti, o čia ėmė sirgti vaikai, maisto stigo ir jai, ir mažiesiems.

Buvusieji jos draugai — marksistai — pasiūlė jai redaguoti slaptą laikraštį, garantuodami gerą atlyginimą, bet ji atsisakė:

— Kaip gi galėjau sutikti, jei nebejaučiau nei entuziazmo, nei susidomėjimo marksistinėmis idėjomis. Jaučiau, kad būčiau padariusi išdavystę prieš save pačią, bendradarbiaudama su jais." (p. 363).

ATŠAUKIA ANKSTYBESNĘ KOVĄ PRIEŠ RELIGIJĄ

Gerą širdį jai parodė buvęs kalėjimo kapelionas Collado, surasdamas vietą vienuolių vedamoj įstaigoj.

1942 metais rašytoja susipažino su Evangelijų sąjudžio įkūrėju katalikų kunigu **D. H. Vera.** Tas švento gyvenimo gilus mąstytojas padarė jai didelį įspūdį. Su juo pasitarusi ji nusprendė: toliau nebenorinti užsiimti nei žurnalizmu, nei politika. Kadangi jos materialistinės bedieviškos idėjos ir ankstybesnis veikimas buvo viešas religijos įžeidimas, tai ir atitaisymas turės būti viešas:

— 1942 m. vasario 24 d. Santanderio (miesto vardas) spaudoje, — pasakojasi ji pati, — paskelbiau "Atvirą laišką tiems, kurie netiki į Dievą", kur atšaukiau savo ankstybesnį (marksistinį) veikimą ir pareiškiau, kad dabar esu krikščionė. Tas laiškas buvo perspausdintas daugelyje įvairių Ispanijos dienraščių ir praneštas per radiją...

— Pagaliau, aš pasijutau visiškai nusiraminusi. Nuo dabar man atrodė, kad esu taikoje kaip su Dievu, taip ir su savo sąžine..." (p. 363-4).

Atsiliepimų į tą laišką buvo daug ir įvairių, bet didžiausią įspūdį padarė rašytojos motina: kai rašytoja ją aplankė, mamytė tik apsikabino ją verkdama iš susijaudinimo, negalėdama ištarti nė žodžio. Tai buvo didžiausis paskutinis mamytės džiaugsmas, nes ji sunkiai susirgusi neužilgo ir mirė.

Rašytojos gyvenimas buvo sunkus. Ji dirbo tai viešbučio raštinėj, tai apdraudos įstaigoj, tegaudama tik skurdžiam pragyvenimui būtiniausius centus. Bet širdy buvo pasitenkinimas. Prisimindama Prancūzijos valdovo Pranciškaus žodžius: "Viskas pražuvo, išskyrus garbę", ji savo užrašuose atžymėjo:

— Garbė išgelbėta, nes niekas negalės pasakyti, kad pardaviau pluksną ar, gerai apmokėta, įkeičiau savo idėjas tiems, kurie laimėjo Ispanijos civilinį karą (p. 376).

Nors atėjusi iš marksistų liogerio ir perėjusi Franko kalėjimą, ji turėjo drąsos pripažinti, kad Ispanijoje, nors nėra pilnos demokratijos, bet visgi yra kitokia sistema negu italų fašizmas, vokiečių nacizmas ar rusų komunizmas. Rūpinamasi socialinėmis reformomis ir ispanų darbininkas yra sulaukęs eilės pagerinimų, kaip algos pakėlimas, švenčių priedai, apmokamos atostogos, vaikų priedai, nemokamas mokslas neturtingiesiems, nemokama mediciniška pagalba varguomenei ir kt. (p. 340-1). Nors civilinio karo padariniai dar jaučiami ir krašte gyvenimas nelengvas.

Minėtą knygą: "Yo he sido marxsista" ji rašė tik lyg savo dienoraštį: ne dabarties laikams, o kaip medžiagą ateities kartų istorikams. Tik vėliau ji buvo įtikinta, kad geriau būtų šią savo atsivertimo ir civilinio Ispanijos karo istoriją paskelbus spaudoje. Apie savo knygą ji rašo:

— Tai mano generalinė, vieša išuažintis praeities klaidų; tai drauge perspėjimas tiems, kurie **nori** išgirsti, prieš balsus marksistinių sirenų, kurių su tokiu pamėgimu klauso tie, kurie jų klastingumo nepažįsta ir kurie savu kūnu neiškentėjo širdį veriančių skausmų, užduotų kruvinais tos baisenybės nagais" (p. 10).

Girdėdama apie šmeižtus, ypač paeinančius iš sovietų, prieš Ispaniją, ji pagaliau pasiryžo savo jėgas pašvęsti religijos ir tėvynės tarnybai ir minėtąjį veikalą baigia šūkiu:

— Dievui ir Ispanijai!

III. Ispanijos Komunistų Vadas Įstojo į Katalikų Darbininkų Eiles

JAUNASIS REVOLIUCIONIERIUS

Tarp daugelio įdomių Ispanijos asmenybių reikia priskaityti ir **Don Enrique Matorras,** kurs buvo vienu iš komunistų vadų Ispanijoje, bet kurs vėliau pamatė jų klaidas, metė komunistų partiją, liko kataliku ir įstojo į katalikų darbininkijos sąjudį.

Jo istorija įdomi: jo tėvas — laiškanešys, motina — kaimietė, abu neturtingi ir dėlto Enrique turėjo nuo ankstybos jaunystės patsai dirbti. Būdamas vienuolikos metų jis metė mokyklos bendrabūtį ir ėmė pardavinėti laikraščius Madride Čia jisai nuo aštuntos valandos ryto iki vienuoliktos nakties turėjo pakelti visus oro permainų nemalonumus ir darbo sunkumus.

Pro šalį eidavo daugelis medicinos mokyklos studentų. Jis buvo jautrios prigimties, jam atrodė, kad jie turės žymiai šviesesnę ateitį ir tas pažadino jo pasiryžimą ieškoti šviesos. Pradėjo skaityti. Skaitė, kas tik pakliuvo po ranka: laikraščius, magazinus, visokias knygas, be skirtumo, nejausdamas pavojaus, kurs gali kilti iš blogų raštų. Ir taip — jis prarado tikėjimą. Bažnyčia, jam atrodė, kaip tik ir yra jo nesaugios padėties priežastimi.

Dabar jisai pradėjo lankyti visokiausios rūšies susirinkimus. Blaškėsi į visas puses. Susidėjo su revoliucionierių grupe, kurie leido laikraštį "Sukilimas". Nors tas laikraštis viešai neskelbė marksizmo, tačiau skleidė materialistinę pasaulėžiūrą. Matorras rašė straipsnius į tą savaitraštį, daugiausiai nukreiptus prieš religiją ir Bažnyčią. Pagaliau jisai galutinai apsisprendė ir nutarė įstoti į komunistų eiles. Ir taip 1930 m. gruodžio mėnesį jis buvo oficialiai priimtas į komunistų partiją. Kurį laiką dirbo komunistų vienete (celėje), o vėliau buvo paskirtas Komunistų Jaunimo Organizacijos komiteto nariu. Dabar jis tiktai ir mito Markso, Engelso, Lenino, Bucharino ir Stalino raštais.

Sekančių metų balandžio mėnesyje Ispanija buvo paskelbta respublika. Komunistų Jaunimo Organizacija pradėjo

leisti savo laikraštį "Juventud Roja" (Raudonasis Jaunimas). Matorras buvo to laikraščio menedžeris (administratorius) ir redakcijos narys. Komunistiniam veikimui jis atsidavė visa siela.

— Daug kartų aš turėjau nemažų rūpesčių, — pasakojasi jisai. — Kartą buvau areštuotas už bandymą sudaryti komunistų būrelį kariuomenės įguloje ir buvau karo tribunolo nuteistas. Kalėjimas man buvo laikotarpis poilsio, studijų ir apsigalvojimų, bet tas viskas tik sustiprino mane revoliucinėse idėjose. Mano kalėjimas tęsėsi šešius mėnesius ir tai buvo mano namai, mokykla, šventovė ir viskas..."

Jam esant kalėjime buvo įsteigtas naujas komunistų laikraštis "Mundo Obrero" (Darbininkų Pasaulis) ir išėjęs iš kalėjimo Matorras buvo paskirtas jo redaktoriumi, tačiau tas laikraštis buvo greit vyriausybės uždarytas dėl jo revoliucinės propagandos.

RAUDONOSE AUKŠTYBĖSE

Greit po to susirgo Ispanijos Komunistų Jaunimo Organizacijos Komiteto sekretorius Etelvino Vega. Jis išvyko į sanatoriją Rusijoje, o jo vieton buvo paskirtas Matorras. Ir taip jis liko visos Ispanijos komunistinio jaunimo vadas. Dabar jisai turėjo progos kasdien susidurti su pačiais aukščiausiais komunistų vadais Ispanijoje.

— Ir kuo daugiau aš darbavausi dėl komunizmo, tuo didesnis buvo mano nusivylimas, — rašo jisai.

— Trečiojo Internacionalo agentų ir apskritai aukštųjų komunistų asmeniškasai gyvenimas buvo ne be priekaištų. Savo akimis pamačiau, kad proletariato išlaisvinimas ir darbo klasės žmonių teisės jiems mažai terūpėjo. Jie rūpinosi savimi ir savais interesais."

Bet jis dar pasiliko ištikimu marksistu, manydamas, kad tie dalykai — žmogiški, o marksizmo idealas pasilieka idealu. Jis keliavo nuo vieno Ispanijos krašto iki kito keldamas minias prie revoliucijos; retas komunistų leidinys išeidavo be jo karšto straipsnio. Čia areštuojamas, čia vėl išleidžiamas — jis dirbo dėl komunizmo be atvangos.

VIDAUS KOVOS IR "UŽMIRŠIMO IEŠKOJIMAS MOTERYJE"

O vienkart savyje jis ėmė ilgėtis kažko kilnesnio, kažko

idealistiškesnio, kaip tas, kas buvo aplinkui. Vidaus nerimo blaškomas jisai užsimiršimo pradėjo ieškoti moteryje. Susidėjo su komuniste mergaite. Susilaukė dukters.

Tas dar giliau vedė į jo dvasinę krizę. Nusiskųsdamas nesveikata, jis sumažino savo partinį darbą ir atsidavė pomėgiams, malonumams, kokius jis tik galėjo surasti.

— Rezultatas buvo visada tas pats: dvasinio tuštumo ir tamsos pajutimas buvo tik padidėjęs, — rašo jisai. — Aš tikėjausi, kad istorinis materializmas (komunizmas) išspręs visas socialines problemas, bet veltui... Vieton žadėto socialinio pagerinimo, aš radau tą pačią visuomenę pilną negerovių ir netobulumų, tą pačią rūšį "kapitalistų", kurie elgėsi lyg jokių socialinių problemų nebūtų, kurie darbo klasei darė nuolaidas tik aplinkybių spaudžiami."

Ir taip gyvenimo patyrimas ir darbas komunistų viršūnėse pradėjo jį atbaidyti nuo raudonojo marksizmo.

Taip vidaus kovų spaudžiamas jisai kartą bevaikščiodamas viename Madrido parke, sutiko savo vieną pažįstamą, kurs pasisakė nukrypęs į spiritizmą.

— Nors aš visada juokiausi iš spiritizmo, bet norėdamas įdomiau praleisti laiką, sutikau nueiti į spiritistinį seansą, — rašo jisai savo gyvenimo istorijoje.

Nieko tas atsilankymas pas spiritistus jam nedavė, išskyrus vieną: į jo rankas pakliuvo knygutė, kurią besklaidydamas jisai užtiko dažnai minint Dievo vardą:

— Tas vienas vardas manyje atgimdė praeities atsiminimus: mokyklą (katalikų), draugus su kuriais sekmadienį eidavau Mišių klausyti, mano pirmosios komunijos dieną. Tokių atsiminimų lankomas aš praleidau likusias tos dienos valandas ir nutariau sekantį rytą eiti į senų knygų parduotuvę ir pasklaidyti kaikurias Šv. Rašto vietas, kurias užtiksiu.

SKAITO ŠV. RAŠTĄ

— Nusipirkau Šv. Raštą, — toliau rašo patsai Matorras, — ir pradėjau skaityti. Greit aš atradau kaikurias evangelijos vietas, liečiančias socialinį teisingumą. Aš skaičiau jas su dideliu susidomėjimu, ir kuo daugiau skaičiau, tuo labiau keitėsi mano pažiūros. Tolimesnės studijos mane beveik įtikino, kad religija gali atnešti išsprendimą klausimų, kurie mane taip vargina.

Tačiau kaip tik tas atradimas dar labiau supainiojo man dalykus: aš galvojau, kad net jei nutarčiau mesti komunizmą, aš visgi esu surištas pareigomis link manosios žmonos, kuri buvo duktė vieno iš žymesniųjų Ispanijos komunistų vadų. Aš nuoširdžiai buvau prie jos prisirišęs, o be to — kas gi būtų su mūsų dukrele, už kurios ateitį mudu abu atsakingi?

Savo abejonėse aš nutariau pasimatyti su kunigu."

ATSILANKYMAS PAS KUNIGĄ

Jis prisibijojo, kad į jį nekreips rimto dėmesio, pasakys tik kelias bendrybes... Tačiau daugiau nesvyruodamas nuėjo pas tą patį kunigą, kurs jį buvo krikštijęs ir iš kurio rankų jisai buvo priėmęs pirmą komuniją.

Štai kaip tas komunistas aprašo savo susitikimą su kunigu:

— Pasikalbėjimas su tuo kunigu nulėmė mano visą ateitį. Tas kunigas ne tik simpatingai įžvelgė visus mano sunkumus, bet jis mane padrąsino ir sekmingai man vadovavo. Jis buvo įsitikinęs, kad Dievas išklausė jo maldų už mane. Mes susitarėme kas popietę susitikti zakristijoje ir svarstyti religinius klausimus. Mūsų tie pasikalbėjimai buvo taip vaisingi, kad mano abejonės kas dėl Apreiškimo išnyko ir po keletos dienų mano širdyje vėl buvo atgaivintas tikėjimas, ir aš buvau įsitikinęs, kad praeitį bus galima kaip nors išlyginti.

Tas širdies pasikeitimas, — perėjimas nuo šalčio ir tuštumos jausmo į pajautimą naujos šilimos ir dvasinio gajumo, suteikė man daug džiaugsmo. Pagaliau kunigas patarė man atsargiai patyrinėti mano žmonos mintį, ką ji galvotų, jei aš mesčiau komunizmą. Tuo pačiu metu jis skatino mane karštai melstis prie Nukryžiuotojo ir prašyti Jo pagalbos mano sunkumuose. Aš paklausiau jo patarimo ir per keletą dienų aš įtikinau žmoną eiti su manimi į bažnyčią ir imti tikybos pamokas."

Beliko jam dar vienas sunkumas — kaip su tikyba suderinti savo pažiūras ir nusistatymą kovoti dėl prispaustųjų darbo žmonių gerovės. Bet ir čia jis rado atsakymą:

— Katalikų sociologija davė man tinkamą atsakymą į tuos mano klausimus ir, mano nuomone, ji patiekė būdus prispaustųjų išvadavimui. Katalikų Bažnyčios moksle aš radau tikriausią ir stipriausią pasmerkimą darbo klasės prispaudė-

jų. Dabar viskas ėjo sklandžiai. Žmona atsivertė drauge su manimi ir sutiko, kad moterystė būtų pataisyta bažnyčioje."

KONVERTITO ATSIŠAUKIMAS Į KOMUNISTUS

— Po šio vidujinio atsivertimo man dar liko pareiga rasti naują veikimo sritį, kuri mane patenkintų, — rašo toliau buvęs komunistų vadas Matorras. — Aš prisidėjau prie Katalikų Darbininkų Sąjungos ir drauge spaudoje paskelbiau savo pareiškimą, kuriame aš viešai apgailestavau dėl mano ankstybesnių klaidų ir kviečiau buvusius draugus komunistus pasekti ta pačia kryptimi. Katalikų Darbininkų Unija atgaivino manyje ateities viltis. Kuo ilgau aš dirbau toje organizacijoje, tuo labiau dariausi aš entuziastas ir labiau įsitikinęs, kad Katalikų programa yra vienintėlis kelias į žmonijos ir darbo klasės gerovę.

— Dabar, kai aš žiūriu į savo neramią praeitį, — skaitome Matorras pareiškime, — kai aš žiūriu į tas darbininkų mases, kurios buvo suklaidintos ir atskirtos nuo tikrojo gyvybės šaltinio, kai aš matau savo gimtosios šalies gatves raudonas nuo kraujo, ir tai dėl tų teorijų, kurias aš kitados taip karštai gyniau, mano širdį pripildo gailestis ir užuojauta. Juk dauguma darbininkų, kurie marksistų buvo vedami į žudynes ir mirtį, buvo apgauti. Juk jie savyje nėra blogi ir jų reikalavimai socialinių pagerinimų tam tikrame laipsnyje yra pateisinami. Jų varginga padėtis, dėl kurios kalta aukšesnė klasė, stumia juos į desperatiškus veiksmus, kurių aukomis lieka jie patys..."

PAGARBA DARBO ŽMOGUI

— Mes katalikai, — baigia savo pareiškimą E. Matorras (pareiškimas išspausdintas knygoje — "Through Hundred Gates", pusl. 208-215), — žinome ir turime priemones padėčiai pagerinti. Mes turime kovoti, kad laimėtume. Mes, kurie laimingai esame gavę Kristaus mokslo pilnumą, turime dorovinę pareigą, netgi nebijodami opozicijos, prietarų ir persekiojimų, pakelti savo balsą protestan prieš socialinę neteisybę ir vėl užkomanduoti pagarbą darbininkijos, darbo žmogaus kilnumui."

Pastaba: Madride išleistame veikale "Datos Complementarios para la historia de Espana", pusl. 224 randame, kad

drauge su eile kitų politinių kalinių Modelo kalėjime raudonieji 1936 metais nužudė Don Enrique Matorras Paez, atsivertusį komunistą. Greičiausiai kad tai bus mūsų anksčiau aprašytasai asmuo.

IV. Rašytojos Day Kelias: Nuo Raudonųjų Mitingų Prie Dievo Altoriaus

I. IŠ KOMUNISTŲ BENDRAKELEIVĖS — KATALIKŲ APAŠTALĖ

— Daugelis mano giminių ir draugų, kurie yra komunistais, nuolat klausinėja su apmaudu: "kaip galėjote pasidaryti katalike?" Juk aš, drauge su jais tikėjau, kad "religija yra opiumas"..., — šitokius prisipažinimus skelbia buvusioji marksistė, buvusioji komunistų bendrakeleivė **Dorothy Day** savo knygoje: "From Union Spuare to Rome" (Išleista 1942 metais).

DOROTHY DAY

Jos gyvenimo kelias labai įdomus. Ji gimė šeimoje, kur Dievo vardas niekada nebuvo minimas. Nei jos tėvas, nei motina niekada nėjo bažnyčion ir vaikų nekrikštijo. Niekas jos jaunystėje nerišo su religija išskyrus tą mokykloje be dėmesio skaitomą skyrių iš Biblijos ir tą išsiblaškiusių mokinių maldą.

Beaugdama ji susidraugavo su viena metodiste, pradėjo kartkartėmis l a n k y t i bažnyčią, bet tik episkopalų ministeris ją, turinčią 12 metų, įtraukė į sutvirtinimo klasę, kur ji buvo pakrikštyta ir priėmė sakramentus kaip... tam tikrą formalumą. Nieko nuostabaus, kad ji vėliau visiškai apleido episkopalų bažnyčią.

Būdama šešiolikos metų ji baigė high school ir įstojo į Illinois universitetą.

Čia jos marksistinės pažiūros dar stiprėjo ir labiausiai patraukiantis šūkis jai buvo:

— Visų šalių darbininkai vienykitės, jūs nieko kito neturite prarasti, kaip savo retežius."

Tas revoliucines mintis dar labiau sustiprino bestudentaujant patirtas skurdas. Neturėdama lėšų ji skalbė vaikų drabužius, kad turėtų bent pastogę. Kambary buvo baisiai šalta ir ji jautėsi labai alkana. Nenuostabu, kad ji suartėjo su marksistais ir anarchistais, kurie žadėjo šiokią tokią viltį. Apleidusi studijas universitete ji pradėjo bendradarbiauti marksistų spaudoje. Nuo dienos dvyliktos iki vidurnakčio ji dirbo aprašinėdama revoliucinius mitingus ir streikus, ji pati įtikėjo, kad tik jėga pravestoji revoliucija gali atnešti masių pagerėjimą. Ji darėsi kaskart aktyvesnė, pati stovėdama piketų linijose, kovojo su policija ir vieną kartą policininko lazda jai įlaužė du šonkauliu... Ji tiek buvo įsivėlusi į raudonųjų veikimą, kad vienu metu piketavo net Baltuosius rūmus Washingtone ir buvo nusmerkta 30-čiai dienų į darbo namus, bet prez. Wilsono amnestija išleido ją po 16 dienų. Vėliau ji metus keliavo po Europą, aplankydama Angliją, Prancūziją, Italiją ir vis bendraudama su liberalais.

FILMŲ BENDROVĖ PERKA JOS KNYGĄ

Maloni staigmena ją ištiko, kai patyrė, kad viena filmų gamybos bendrovė perka jos parašytą knygą už 5,000 dolerių. Norėdama turėti pastovesnę gyvenamą vietą, ji nusipirko mažą namelį Staten Island, prie Raritan Bay. Dabar ji susirado draugą ir pradėjo moterystės gyvenimą, vadinamą "common law marriage", neieškodama jokio Bažnyčios palaiminimo. Tačiau tai buvo jos paskutinis didesnis šuolis į šalį.

Dirva jos naujam gyvenimui jau buvo ruošiama iš seniau. Dar universitete būdama ji skaitė Tolstojaus, Dostojevskio raštus ir jie palenkė ją ilgėtis Dievo.

Uždaryta į kalėjimą ir žinodama, kad kitų knygų negaus, ji paprašė Šv. Rašto ir jį skaitė ištisomis valandomis. Pasitaikydavo, kad ji per naktis išsėdėjusi tavernose ar praleidusi laiką baliuje, eidama namo užsukdavo į Šv. Juozapo bažnyčią New Yorke (Sixth ave.). Kurį laiką gyvendama katalikų New Orleane, išgirdusi katedros varpus, užsukdavo vakarais į pamaldas. Kai jai draugė padovanojo rožančių, ji jo

nenumetė. Daug skaitydama, daug stebėdama stebūklingąją gamtą, ji pradėjo ilgėtis gilesnės gyvenimo prasmės.

Vieną lapkričio dieną ji įrašė į savo dienraštį:

— Gyvenimas būtų tikrai nepakeliamas, jei mes mąstytume, kad nieko kito nebelaukiame, niekur kitur neiname. Didžiausi dovana, kurią gyvenimas gali atnešti, yra tikėjimas į Dievą ir į gyvenimą anapus karsto. Dėlko mes to tikėjimo neturime? Gal mes ir dėl tos dovanos turime, kaip ir dėl visų kitų, daug pastangų įdėti? "Dieve, aš tikiu" (ar geriau — "Aš privalau tikėti, arba — grimsti į desperaciją"). "Padėk man mano netikėjime. Atimki nuo manęs mano akmeninę širdį ir duoki man gyvą..."

MASKVOS PAGERBTOJI ILGISI DIEVO

Savo darželyje sodindama gėlių ir daržovių sėklas ji mąstė apie tą gyvybės paslaptį, tą gamtos stebūklą, kurs padaro, kad iš mažų sėklų išauga dailus augalas. Tai gamtos stebūklas. Jeigu jį priimame, kodėl nepriimti Dievo stebūklų

Jau ji pradėjo kažkaip laimingai jaustis kalbėdama rožančių...

Gyvenimo dienos bėgo. Ji susilaukė kūdikio. Jos džiaugsmas buvo taip didelis, kad ji savo laime norėjo dalintis su visu pasauliu. Parašė straipsnį į "New Masses". Marksistams tai patiko ir straipsnis buvo perspausdintas ne tik Meksikoje, bet ir rusiškuose Sovietų laikraščiuose, ir Maskva jai paskyrė honoraro... Bet jos pažiūros kaskart labiau tolo nuo Maskvos. Ji jau pakrikštijo savo mažytę Teresėlės vardu ir pati pradėjo studijuoti Katalikų Bažnyčios mokslą. Čia nemažai prisidėjo jos susipažinimas su vienuolėmis, kurios ją aplankydavo. Įstoti į katalikų Bažnyčią reiškė jai pasilikti vienai su dukrele, nes vyras, su kuriuo gyveno, pasiliko kitų pažiūrų. Bet ji ryžosi, traukiama gilaus širdies jausmo ir kaskart ryškėjančios tiesos.

ATSIVERTIMAS

Sesuo Aloyza, vienuolė, ėmė jai tris kartus savaitėje duoti religijos pamokas. Rašytoja dar ne viską suprato, bet ji palenkė savo valią priimti visas katalikybės tiesas, tikėdamasi, kad šviesa ateis.

— Ir tikrai kartkartėmis aplankydavo mane akinančios

prošvaistės, pilnos džiaugsmo ir supratimo, — rašo ji savo atsiminimuose ('From Union Square to Rome", p. 137).

Toks gilus posūkis reikalavo didelio apsisvarstymo ir nervų įtempimo. Tas net kiek atsiliepė į jos sveikatą.

— Pagaliau aš... nusprendžiau padaryti galą savo svyravimams ir apsikrikštyti, — rašo D. Day (p. 141). Ji buvo apkrikštyta 1927 m. gruodžio mėnesyje.

— Metams praslinkus atėjo tikrai džiaugsminga mano sutvirtinimo valanda ir dabar niekada nepraeina Sekminės, kad aš nejausčiau atsinaujinančios laimės ir dėkingumo, — pasakojasi rašytoja (p. 142).

Dabar religija jai atskleidė naujus pasaulius:

— Aš jaučiu savo nevertumą ir niekada negaliu Dievui pakankamai atsidėkoti už tikėjimo dovaną, — rašo ji savo atsiminimuose.

Apie revoliuciją ji dabar sako:

— Jei Dievo Apvaizda kitaip nesutvarkytų, aš dar vis manyčiau, kad revoliucija būtų neišvengiama... Bet aš tikiu, kad mes revoliuciją nugalėsime savąja Kristaus revoliucija, nevartodami prievartos (p. 145).

Ji daug metų dirbo su komunistais, buvo jų laikraščių redakcijos štabe:

— Aš neginčysiu, kad dažnai komunistas ištikimiau myli savo brolį, vargšą ir prispaustąjį, kaip daugelis vadinamų krikščionių. Bet kai žodžiais ir veiksmais komunistas ragina žudyti brolį, vieną klasę nekęsti ir naikinti kitas klases, tada aš negaliu tikėti, kad jo meilė yra tikra. Jis myli savo draugą, bet ne priešą, kurs irgi yra jo brolis. Nėra brolybės tarp žmonių ten, ir jos ten negali būti, kur nėra tikėjimo į bendrą Tėvą-Dievą.

Dabar sovietų Rusijos žmonės yra torturuojami. Jie grūdami į kalėjimą, jų žmonos ir vaikai kankinami, žmonės žudomi. Ar tai yra broliška meilė? Ne, mano patyrimas man parodė, kad negalima tikėti į komunistų brolišką meilę. Imant dėmesin žmogaus prigimtį tokią, kokia ji yra, aš galiu tikėti, tik kad žmonės gali padaryti daug gera per Kristų, kurs pats priėmė žmogišką prigimtį ir ją išaukštino (p. 149).

Prisimindama Rusiją ji rašo:

— Komunistas aukština proletariatą, neturintį nuosavybės, o Rusijoje palaiko proletariato diktatūrą kitų visų klasių

sąskaiton. Ir ta diktatūra remiasi nedaugeliu, žiauriai prievartos palaikoma... Sutinkant, kad tarnaujantieji yra pasauly prispausti, jie vistiek teisybės negali atsiekti, patys teisybės nepraktikuodami... Komunistų skelbiama gerovė tegalima atsiekti tik per religiją... (p. 150).

Prisimindama savo išgyventas kovas ir kelią į tikėjimą, ji rašo:

— Tai yra kova tarp kūno ir sielos. Tai yra gamtinio žmogaus kova prieš tai, kas jame yra dieviško... (p. 157).

Bet dabar tikėjimą ji taip labai vertina:

— Aš negalėčiau alsuoti ir gyventi be tos šviesos, kurią turiu dabar — be tos Tikėjimo šviesos, kuri man duota gailestingojo Dievo, kurs patsai yra pasaulio šviesa (p. 151).

Savo atsiminimų knygą ji baigia šv. Povilo žodžiais:

— Dabar aš tikiu, kad nei gyvenimas, nei mirtis, nei praėjusieji dalykai, nei ateisiantieji negali manęs atskirti nuo Dievo meilės, kada aš, naudodama tą laisvosios valios dovaną, savo kelią nukreipiu į Jį" (p. 173).

2. BUVUSIOJI KOMUNISTĖ ĮSTEIGĖ LAIKRAŠTĮ KRIKŠČIONYBEI GINTI

DU NAUJI APAŠTALAI

— Dievo akyse, galbūt, daug brangesni tie alkani nuskurėliai, kaip anie nutukę krikščionys, kurie sėdi savo namuose baimindamiesi dėl komunizmo pavojaus, — taip kalbėjo rašytoja **Dorothy Day** po to, kai pažinusi marksistinio komunizmo klaidas, ji metė raudonuosius ir pati liko katalike.

Dabar ji panoro pasiekti minias ir papasakoti joms apie tą didįjį džiaugsmą, kurį tegalima rasti tik Kristaus Evangelijoje.

Kitas katalikų apaštalas darbininkijos tarpe **Petras Maurin** davė jai daug įkvėpimo leisti katalikų darbininkų laikraštį. Sužinojęs apie jų sumanymą, vienas kunigas paaukojo 10 dolerių ir viena vienuolė dolerį, ir tai buvo jų pirmosios lėšos dėl **"Catholic Worker"** laikraščio.

Pirmas laikraščio numeris išėjo 1933 metų gegužės 1 dieną. Kai 200,000 komunistų ir darbo unijų narių paradavo New Yorke, Union Square, būrelis pasiryžėlių išėjo į jų tarpą platinti tą naujai išėjusį katalikų darbininkų laikraštį.

Dorothy Day su savo prieteliais dėl laikraščio išnuomavo nekūrenamą pogrindį ("beismontą"). Nebuvo baldų. Jie paskelbė apie tai laikraštyje ir geradariai suaukavo. Pirmąjį stalą jiems atvežė vienas komunistas, paveiktas jų didelio pasišventimo. Laikraščio prietelių skaičius augo — prie jų prisidėjo jaunutė 21 metų studentė, netgi vienas 18 metų lietuvis berniukas. Negaudami atlyginimo, jie dirbo iš pasišventimo. Virtuvėje ant angliais kūrenamos krosnies buvo karštos kavos ir ja atsigaivindami dirbo tie pasiryžėliai nuo ryto iki nakties.

BEDARBIAI, KĄ NAKTĮ PARKUOSE MIEGA

Jiems trūko jėgų, bet jie mokėjo rasti talkininkų net tų varguolių tarpe, kurie naktį praleisdavo snūduriuodami parke.

Neturėdami geresnės pastogės savo talkininkams, jie susirado kitą nekūrenamą ir visų apleistą landynę už 8 dolerius mėnesiui New Yorke ir čia susispietė.

Vargo, prakaito lašais aptaškytas laikraštis rado didelio pasisekimo. Buvusioji komunistų žurnalo bendradarbė, dabar vargo žmonėms skelbė evangeliją ir gelbėjo juos jų nelaimėje. Argi nuostabu, kad tas nuskriaustųjų meile šventintas laikraštis per šešis mėnesius išaugo iš 2,500 į 20,000 egzempliorių. Jo redaktoriams-leidėjams padarė garbės juos atlankydami vyskupas O'Hara, monsignoras Ryan, konvertitas filosofas Maritain ir daug kitų garsenybių.

Dorothy Day ir jos bendradarbių pasišventimas rado gražaus atgarsio. Štai vienas darbininkas, kurs rytą keliasi 5:30, kad galėtų išklausyti Mišių ir kurs tada dirba iki 7:30 vakaro, pasisiūlė padėti platinti laikraštį...

Nenuostabu, juk jis matė, kad laikraščio steigėjai, nežiūrėdami atlyginimo, prie jo dirbo po 15 valandų į dieną. Dorothy Day savo užrašuose pasakojasi:

— Darbo valandos mūsų ofise yra nuo 8 val. ryto iki 12 val. nakties. Ateina daug lankytojų ir visada kas nors turi būti, arba aš, arba ta geraširdė studentė."

Pajutę savo prietelius, vargo žmonės pradėjo plūsti į jų ofisą — kas valgio, kas drabužio, kas duonos kąsnio ieškodamas. Dorothy Day su savo bendradarbiais, krikščioniškosios meilės vedami, glaudė visus kaip begalėdama ir visiems stengėsi padėti. Savo užrašuose ji atžymi:

— Mes taip susikimšę ir taip suvargę! Žmonės miega kiekviename mūsų patalpų kampe. Mes neturime atskiros vietos pasidėjimui atsiunčiamų, suaukojamų drabužių... Dažnai mūsų kambariai purvini, nes tiek daug tūkstančių žmonių peržengia mūsų slenksčius. Kartais ir mes patys esame taip purvini, — neturim vandens ar vietos kur nusimaudyti, arba — neturime pakankamai drabužių persimainyti; purvini kartais esame vien tik dėl to, kad mes esame taip užimti globojimu neturtėlių ir ligonių, kad net sunku surasti laiko išsprukti į viešas miesto pirtis nusiprausti."

APIE JUODĄ SRIUBĄ

Ir su maistu jiems nevisada lengva. Pagaliau jie surado išeitį: už 79 centus nusipirko didelį puodą, kuriame galima išvirti 10 kvortų sriubos. Jame išvirtą daržovių sriubą nutarė nuolatos laikyti šiltą, kasdien atnaujinamą, alkio numalšinimui.

Neturtingieji pajuto, kur jų draugai. Reikalingų baldų ir drabužių sunešė daugiausiai neturtingieji, kurie aukojo ką gali, netgi save ir savo laiką.

Kai ateina naujas bendradarbis į jų bendruomenę, nekartą jiems tenka nutraukti nuo savo lovos antklodę, jei dėl šalčio buvo sudėtos dvi, ir duoti naujajam.

— Aš norėčiau, — rašo į katalikybę atsivertusioji buvusioji komunistė Dorothy Day, — kad kiekvienas pamatytų tas suvargusias kojas, pridengtas besukrintančiomis kurpėmis,— kojas, kurios randa kelią į "Catholic Worker" įstaigą. Šį liūdingą rytą atėjo vienas vyras. Kai jis nusiėmė sunykusį autuvą, jo kojinės turėjo dideles skyles ir buvo permirkusios. Mes privertėme užsidėti sausas kojines pirma, negu jis pabandys batų porą, kurią jam suradome."

Ta varguomenės meilė kartais pakeičia jų visus planus.

— Mes turėjome šiais metais išleisti visus pinigus, kuriuos buvome atidėję dėl koplyčios, manydami, kad Šv. Dvasios šventovės (vargo žmonės) yra daug svarbesnės, kaip rankomis darytos bažnyčios, — rašo minėtoji Day.

Kai lėšų stoka, sunkumai juos suspaudžia, jie pradeda "piketuoti" Šv. Juozapą ir, uždegę žvakę prieš jo stovylą, melsti:

— Turi mums padėti. Šv. Tėvas sako, kad žmonių masės žūna atkrisdamos nuo Bažnyčios. Mes jas turime pasiekti,

mes turime į jas kalbėti ir grąžinti jas prie Dievo meilės. Mokytiniai nepažino savo Viešpaties toje vargingoje kelionėje į Emausą, nepažino iki tol, kol Jis atsisėdo su jais ir valgė kartu. "Jie pažino jį duonos laužyme".

Ir kiek gi kepalų duonos mes laužome su šių dienų alkanaisiais — paskutinį mėnesį net apie 13,500. Padėk mums tęsti šį darbą, padėk mums pažinti kits kitą duonos laužyme! Pažindami kits kitą, pažindami mažiausią iš Jo vaikų, mes pažįstame Jį patį..."

APIE JŪRININKO IR KURČIOS MERGAITĖS GERAS ŠIRDIS

Kartais jau jų lėšos taip išsisemia, kad, rodosi, nebeišleis sekančio numerio savo pamėgto laikraščio. Vienų Kalėdų laikotarpyje jau rengėsi jų telefoną kompanija išjungti ir elektros srovę nutraukti, jau buvo ir darbininkas atsiųstas, bet Apvaizda jais pasirūpino — atėjo Kalėdų sveikinimai su čekiais. Keletą kartų jie turėjo sėsti prie stalo, kur nieko daugiau nebuvo, kaip pupos, ir štai atėjo keletas krepšių maisto dovanų, ir atėjo čekis nuo vieno geraširdžio kunigo ir jie užmokėjo visas sąskaitas ir dar 25 doleriai jiems liko ateinančiam mėnesiui.

Dažnai pagalba jiems ateina iš pačių neturtingųjų. Stephen Johnson, per vasarą dirbdamas mieste, keturis penktadalius savo algos atnešdavo jų apaštalavimo darbams; viena kurčia mergaitė, kuri už 5 dolerius savaitėje tvarkydavo namus vienoje šeimoje, dolerį atnešdavo šiems darbininkų prieteliams; vienas jūrininkas, kurį jie žiemą maitino, nuo dvylikos laivų atsiuntė jiems paramos, o kitas jų sušelptas jūreivis grįžęs iš kelionės įnešė jų labdarybės reikalams 150 dolerių; vienas jaunas vyrukas, kurs savo darbu šeimą užlaikė, per gerą dalį vasaros savo užkandžiams skirtus pinigus atnešdavo tiems artimo meilės darbams; kitas jų prietelis, kurs savaitėje uždirba 15 dolerių, 3 dolerius atneša spaudos — labdarybės reikalui.

LAIKRAŠTIS, KURS METAMS KAŠTUOJA 25 CENTAI

Šitoksai "Catholic Worker" leidėjų pasišventimas — rado atgarsio. Jau antraisiais metais jų laikraščio cirkuliacija pašoko iki 35,000. Kartais jie suorganizuoja būrelius savo

žmonių ir paleidžia juos į komunistų mitingus dalinti tą katalikų laikraštį. Dorothy Day dažnai pati vyksta į streiko vietas, kad, savo akimis pamačiusi, aprašytų skaitytojams darbininkų pastangas ir viltis. Daugelyje įmonių jie turi sudarę katalikų darbininkų grupes.

Jų vienintėlis tikslas — Evangelijos meilės tarnyba darbo žmonėms. Nustebsite, bet tai tiesa: metams tas darbininkų laikraštis kaštuoja tik 25 centai (tokia kaina buvo 1948 m.), o jei kas vienu adresu užsako nors 100 numerių, tada tekaštuoja tik po vieną centą numeris ir pašto išlaidos. Adresas: Catholic Worker, 115 Mott St., New York, City — 13. To laikraščio redaktorė tebėra ta pati iš komunistinio marksizmo į krikščionybę atsivertusi Dorothy Day.

Tiesa, Dorothy Day savo laikraštyje daug neieško ir nežada žemiškų gėrybių. Jų mintys sutelktos į linksmąją Evangelijos naujieną, ir jie bevelija pasirinkti evangelišką neturtą.

Daugelis net iš katalikų juos vadina radikalais ir negyvenimiškais, o jie atsako:

— Savo darbo mes išmokome iš Evengelijų, ir kas buvo pakankamai gerai dėl Šv. Petro ir Povilo, yra pakankamai gerai ir dėl mūsų. Jų revoliucijos technika buvo Kristaus pasirinktas veikimo būdas ir mums tenka prie jo sugrįžti."

Kaip ten bebūtų — faktas pasilieka faktu: "Catholic Worker" yra laikraštis, kurį buvusioji komunistė įsteigė Kristaus mokslui plėsti, yra tai laikraštis, kurs metams kaštuoja 25 centai.

3. BENAMIŲ NAMAI
ISTORIJĖLĖ APIE GIRTĄ MOTERĮ NEW YORKE

Berods Rousseau yra pasakęs:

— Mirties šalčiu stigstančiomis savo rankomis į aną pasaulį tenusinešime tik tą, ką gyvi būdami išdalinome...

Vargiai ar kas mūsų laikais taip gerai tą arimo meilės pareigą yra supratęs, kaip rašytoja **Dorothy Day.**

Pati gyvenime daug vargo pakėlusi, užsidegusi krikščioniška meile ji dabar puolėsi gelbėti neturtinguosius. Ji yra pradėjusi įdomų sąjudį — **Svetingumo Namų** organizavimą (žiūrėk jos knygą "House of Hospitality"). Jos šūkis:

— Turėti svetingumo namus kiekvienoje parapijoje.

Ta konvertitė rašytoja pati pirmoji ėmėsi to darbo. New

Yorke su savo naujaisiais prieteliais, daugiausiai taipgi konvertitais katalikais, išnuomavo nedideles patalpas, kur ėmė priglausti tai skurdo išmestą gatvėn mergaitę, tai pragyvenimo netekusį inteligentą, tai bedarbį paprastą rankpelnį, tai lėšų netekusį jūrininką. Prie jų tų skurdžiųjų patalpų, ypač streikų metu, stovėjo eilės žmonių, kurie norėjo gauti šiltos kavos puoduką ar lėkštę sriubos.

— Svetingumo namai, — rašo Dorothy Day, — suves draugėn darbininkus ir mokslo žmones. Juose bus vieta pramonės darbininkams diskutuoti (svarstyti) krikščionybės dėsnius, paskelbtus enciklikose (Šv. Tėvo laiškuose). Tokiuose namuose bus rūpinamasi bedarbiais ir mokoma bendradarbiavimo ir savitarpės pagalbos dėsnių. Jie bus pusiaukelės stotis į ūkio bendruomenes ir ūkio sodybas."

Per tuos artimo meilės darbus ji pasiryžusi eiti prie visuomenės atnaujinimo:

— Visada taip buvo, kad per gailestingumo darbus meilė buvo išreiškiama, žmonės į tikėjimą atverčiami, minios pasiekiamos.

Vieną dieną Dorothy Day ėjo gatve. Pamatė jau pagyvenusią moterį, visiškai girtą. Jos pirštinės ir rišuliai vis krito iš rankų ir ji niekaip negalėjo jų paimti. Rašytoja priėjo prie moters arčiau. Ši apkabino rašytoją abiem rankom ir ėmė klausti — kur ji galėtų prisiglausti. Netoliese buvo seserų vienuolių vedami Šv. Zitos namai. Rašytoja privedė prie jų, paskambino varpelį ir išėjusi vienuolė priglobė nelaimingąją be klausinėjimų.

— Koks didvyriškas darbas — rūpintis šitokiais liūdnais, sunkiai patvarkomais atvėjais, ir kiek čia reikia kantrybės, tokios kaip Kristaus! — sušunka rašytoja.

NAMAI BEDARBĖMS

Panašių pavyzdžių paveikta Dorothy Day ir įrengė Svetingumo Namą bedarbėms moterims. Išnuomavo skurdžias patalpas, tegavo tik plikas sienas. Per laikraštį atsišaukė prašydami lovų. Geri žmonės atsiuntė net aštuonias. Įsirengė, o kas atsiųsdavo lovų ar kitų baldų viršaus — išdalindavo apylinkės bedarbiams.

Tą rašytojos ir jos bendrininkų užsimojimą daug kas paremia. Vienas darbininkas, kurio savaitinis uždarbis prieš keletą metų buvo 15 dolerių, ištikimai kas savaitė atneša auką

3 dolerius. Kartais tos priglaustos nelaimingosios gauna kokį darbą ir atneša po 5 ar 3 dolerius vargingesnių už save išlaikymui.

Dorothy Day taip myli vargo žmogų, kad ji norėtų, jog krikščionys į savo namus priglaustų vargšą benamį; kaip Šv. Jeronimas sako — kad turėtų Kristaus kambarį savo namuose.

Ypač Dorothy Day rūpinasi paramos reikalingais darbo žmonėmis, maitinimu dėl streikų vargan atsidūrusių, nesvarstydama nei streiko priežasties, nei kaltės. Kaip ji pati sakosi:

— Mes tą darome dėl dviejų priežasčių: pirma — niekada nėra blogai vykdyti gailestingumo darbus; antra — pramonės kovų metu yra lengviau suartėti su darbininkais susirinkimuose, o taipgi — dalinimu literatūros. Laikotarpiuose, kai darbininkai mąsto ir kovoja, kai jie pakelia sunkumus, jų galvos yra labiau atviros įvairioms mintims."

Ir tos rūšies darbas sulaukia dažnai netikėto pasisekimo. Taip, rašytoja duoda pavyzdį iš Washingtono miesto. Čia veikia Šv. Martyno namas. Jį veda vienas juodukas, kurs turi valdžios darbą ir kurs prieš šį karą uždirbdavo apie 20 dolerių per savaitę. Iš tų pajamų jisai išlaikė motiną, globojo seserį, gyvenančias viename mažame bute, kur paimtas įnamis ("burdingierius") padėjo jam pakelti nuomos naštą. Ir šalia to minėtasai juodaveidis dar rėmė Svetingumo Namą, kur rado prieglaudą 25 vyrai ir kur buvo valgydinama apie 50 vyrų kasdieną.

Rašytoja džiaugiasi apie jų pačių daromą pažangą New Yorke:

— Mes pradėjome išnuomavę apleistos parduotuvės patalpas, paskiau kaiminystėj išsinuomavome visą butą, iš čia mes persikėlėme į 12 kambarių namą ir pagaliau dabar Mott gatvėje turime 24 kambarių patalpas."

Pristigusi lėšų ji važiuoja su paskaitomis ir surinkusi kiek pinigo perka tiems pagalbos reikalingiesiems kavą, cukrų, pieną ir duoną urmo parduotuvėse.

PIKETUOJA ŠV. JUOZAPĄ

Rūpindamasi kasdienine duona, Dorothy Day nepamiršta nė dvasinio maisto.

— Mes dabar turime Katalikų Darbininkų bendruomenę, sodelio kompaniją;kiekvieną savaitgalį grupės jaunų darbi-

ninkų ateina šventadienio poilsiui — studijoms ar net rekolekcijoms, — rašo ji.

Susirūpinę apaštalavimu iš tų savo jaunesniųjų būrelio jie siunčia vyrus tai į vieną, tai į kitą fabriką, kad tenai organizuotų katalikų darbininkų sąjudį.

Su tais pasiryžėliais yra visokių tautų žmonės; kaip pati rašytoja pažymi — net keletas lietuvių.

Norėdama kiek galint vargo žmones išvesti iš miesto landynių į gražiąją Dievo gamtą, Dorothy Day įgijo bendruomenės farmą, kur su dideliu vargu užmiestyje jie pradėjo ūkininkauti.

Vakare, apie devintą prieš eidami gulti, jie čia susirenka visi draugėje sukalbėti rožančių, litaniją ir atsidusti:

— Lai Šv. Izidorius, žemdirbių globėjas, meldžia už mus ir garbina Dievą."

Aprašomieji čia įvykiai daugiausia iš laikotarpio prieš šį karą. Dabar bedarbės kaip ir nėra, bet skurdo visada buvo ir bus ir artimo meilės darbai visada bus reikalingi. Kaip rašytoja gražiai sako:

— Kokią gi teisę kas nors turi ieškoti pasitenkinimo vien savo aprūpinime, kai Dievo vargšai kenčia? Kokią teisę aš turiu miegoti nerūpestingai ištaigingoje lovoje, kai taip daugelis miega rūmų šešėliuose? Kokią teisę mes turime į prabangius valgius, kai tiek daug yra alkanųjų?!"

Gražus šių pasišventėlių darbas, ypač gražus jų pasitikėjimas Apvaizda. Leiskime tą pasipasakoti pačiai konvertitei rašytojai Dorothy Day:

— Šį paskutinį mėnesį mes "piketavome" Šv. Juozapą, kai krašte paskleidėme atsišaukimą. Mes prašėme Šv. Juozapą rūpintis mūsų laikinaisiais reikalais, kaip kad jisai rūpinosi reikalais Šv. Motinos ir Vaikelio Jėzaus, tais ilgais paslėpto gyvenimo metais Nazarete. Tai buvo taikus ir meilus "piketavimas": būrelis mūsų pakaitomis ėjome į bažnyčią ir tenai akyvaizdoje Kristaus, mūsų Vado, mąstėme apie Šv. Juozapą, tą didįjį Dievo draugą ir Bažnyčios globėją. Viena iš mergaičių Šv. Juozapo name, kai mes prie pusryčių stalo paskelbėme apie piketavimą, norėjo žinoti, visai rimtai, ar ji turės nešioti piketavimo plakatą...

V. Persekiojamųjų Ištvermė Atvertė Komunistą Rašytoją N. Beliną

CARO KARININKAS ŠLUOJA PARYŽIAUS GATVES

Priežodis sako:

—Gyvenimas be draugų yra mirtis be liūdininkų".

Dar blogiau, kai žmogus neturi nei draugų, nei pastogės, nei kasdieninės duonos plutos.

Šitoksai likimas ištiko žmogų, kurio istoriją čia ir norime papasakoti.

Paryžiuje lijo. Nuo vakarykščios dienos nieko nevalgęs, bedarbis buvęs caro armijos karininkas **Mykolas Belina-Podgaetsky** grįžo į savo skurdų butą, bet rado jį savininko užrakintą, o prie durų prisegtą kortelę su parašu:

—Pirma užmokėkite už praeitus mėnesius, o tada gausite raktą."

Tai buvo 1919 metais lapkričio mėnesį. Jis buvo demobilizuotas, paleistas iš tos rusų armijos, kuri, toli nuo Rusijos, Didžiojo karo metu kovėsi graikų fronte prieš vokiečius, turkus, bulgarus. Jis teturėjo 22 metus amžiaus, bet negaudamas kokio geresnio darbo, šlavė Prancūzų sostinės gatves, kad gelbėtųsi nuo bado. Blaškydamasis iš vietos į vietą, sunkiai leisdamas pusalkanes dienas, o be to kęsdamas "moralinį badą" neturėdamas stiprių religinių įsitikinimų, jisai palinko į komunizmą.

Kiek šviesesnės dienos jam atėjo, kai jis vėliau pateko kaip vertėjas į Ruro kraštą (Vokietijoje), kur jisai ir vedė. Dabar jam išaugo didelė problema (klausimas) — tęsti toliau klajoklio gyvenimą, ar grįžti į savo tėvynę — Rusiją.

— Mes esame laimingi, brangusis, galėdami prisidėti prie kūrimo naujojo pasaulio, kurs auga čia pat, Rusijoje... Pas

mus nebe kartojamos tos kvailystės,, kurios, dėja, reiškėsi pirmaisiais mūsų didžiosios revoliucijos metais... Dabar mes esame išmintingesni, ir aš užtikrinu, kad Sovietų Sąjungoje dabar yra geras gyvenimas, — taip Podgaetskiui 1925 m. rašė iš SSSR jo jaunystės draugas.

Neužilgo atėjo ir kitas jaudinantis laiškas, nuo motinos:

— Aš tavęs laukiu... Prieš mirtį aš noriu pamatyti.. Blogosios dienos jau praėjo... Rusijoje tu nebūsi nelaimingas

Skurdas užsienyje ir šie laiškai iš tėvynės įtikino tą buvusį rusų karininką, kad ir jam reikia grįžti į Rusiją ir pašvęsti savo jėgas naujo pasaulio kūrimui...

Dabar jisai rusų emigrantų laikraštyje, Paryžiuje, parašė eilę straipsnių, pasirašydamas savo pavardę ir ragindamas savo vientaučius pasinaudoti bolševikų paskelbta amnestija. Jisai pats tuoj ėmė ieškoti reikalingų dokumentų grįžimui į Rusiją. Savo tuometines pažiūras jis taip pats apibūdina:

— Nutolęs nuo Dievo, aš priklausiau Karoliui Marksui ir Leninui (žiūrėk jo knygą "L'Ouragan Rauge", p. 23).

Jis nuoširdžiai manė, kad darbo žmogui išganymą tegali atnešti tik komunizmas ir todėl padarydamas pats iš to nuoseklią išvadą — įstojo į prancūzų komunistų partiją. Pasileido į kelionę po Prancūzijos pietus, varydamas raudonąją propagandą tarp rusų, prancūzų, italų darbininkų; redagavo komunistinius laikraščius, rašė straipsnius, organizavo naujus komunistų padalinius Nicoje, Marseillės mieste, nepaisydamas nei policijos persekiojimų, nei savo bedarbės. Prieš akis jis turėjo kenčiančiųjų vargą ir su juo norėjo kovoti...

Į RUSIJĄ

Dalyvaujant slaptuose susirinkimuose jam pasirodė truputį keista, kad čia įsakoma be ginčų priimti iš kitur ateinančius įsakymus, jam buvo nemiela išgirsti vieno draugo-komunisto prisipažinimą, kad tasai, užimdamas atsakomingą vietą darbininkų vienete, slaptai ima nuo darbdavio pinigus, už tai, kad neišvestų darbininkų į streiką. Tačiau tas nepalaužė jo tikėjimo į komunizmą. Ilgėdamasis greičiau išvysti raudonąją tėvynę, jisai, su žmona ir vaikučiais, 1926 m. gruodžio 31 d. laivu "Tadla" išplaukė į Rusiją.

Pakeliui, bebūnant laive, šiokio tokio nedarnumo į jo įsitikinimus įnešė vieno jūrininko pasakojimas, kad jam tekę

būti Batume, Novosibirske ir kad tenai uosto darbininkai rusai labai skurdžiai apsirengę.

Konstantinopolyje jam teko sutikti vieną kaukazietį, neseniai pabėgusį iš Rusijos. Kaukazietis, sužinojęs, kad Podgaetskis grįžta į Rusiją, pratarė:

— Jūs grįžtate į tą pragarą? Keliaukite, tik nesigailėkite vėliau...

Laivas pasiekė pirmąjį SSSR uostą — Batumą. Tas jūrininkas, pirmiau karčiai atsiliepęs apie sovietus, dabar atkreipė Podgaetskio dėmesį:

— Ar matai tą ginkluotą karį, kurs dieną naktį saugo išėjimą iš mūsų laivo? Jis čia pasiliks iki mūsų išvykimo... neįleisdamas ir neišleisdamas nei vieno asmens be G. P. U. (policijos) sutikimo. Ar matei, kaip vakar iškratė laivo tarnautojus, vykstančius į miestą? Ar tą vadini laisve? Ar matai, kaip apsirengę uosto darbininkai? Ne taip, kaip anas G. P. U. komisaras, kurs vaikštinėja pirmos klasės tiltelyje!..

Ir taip, 1927 m. sausio 21 d., Lenino mirties metinėse, Podgaetskis su šeima, po dešimties metų klajojimo užsieny, išlipo į Rusijos krantus, o jo širdis degė mintimi:

— Visos mano jėgos, visas mano gyvenimas — atrastajai tėvynei. Aš atsiduodu jums, Sovietų Rusijos darbininkai."

Rusiškoji arbata užeigos name jam pasirodė taip skani, tik skurdžiai atrodė tie elgetaujantieji vaikučiai, kurie prašė nors kąsnelio duonos.

RAUDONOJI VĖLIAVA IR KRAUJAS

Pamažu pradėjo užsimegsti pažintis, net ir su G. P. U. žmonėmis. Vienas iš jų pasakojosi:

— Žinote, civilinio karo metu mums teko šaudyti ir į darbininkus, kurie nenorėjo eiti su mumis. Ar matote tą Raudonosios vėliavos medalį ant mano krūtinės? Tai atlyginimas už mano pasitarnavimą numalšinant angliakasių streiką..."

Atsimindamas dabartį, vykdomąją kolektyvizaciją (ūkininkų pervedimą į komunistinius dvarus), jis pridėjo:

— Praeitą naktį mes nušovėme penkis "kulokus" (taip bolševikai pravardžiuoja stambesnius ūkininkus)... Šį vakarą mes likviduosime kaikuriuos kitus..."

Kitą vakarą Rostove Podgaetskiui teko išsišnekėti su būreliu vyrų, kurių vienas papasakojo, kaip jie "likvidavę" di-

dįjį kunigaikštį Mykolą, caro Nikalojaus II brolį. Jį areštavusi raudonųjų vyriausybė garantavo, kad negręsia joks pavojus jo gyvybei, bet 1918 m., artėjant baltiesiems, raudonarmiečių dalinys nakčia įsiveržė į kambarį, kur buvo kunigaikštis. Nekreipdami dėmesio į jo protestus, išsivedė ir sušaudė, o jo kūną sudegino taip, kaip ir caro šeimos.

Savo įspūdį apie šį girdėtą pasakojimą, taip aprašo Podgaetskis:

— Instinktyviai aš prispaudžiau prie širdies savo mažą berniuką, kurs miegojo šalia manęs ir pirmą kartą nuo atvykimo į Rusiją kilo baisus klausimas manyje: "Ar gerai aš padariau į šią šalį atsiveždamas sūnelį?"

Nuvykus į Maskvą pirmu jo žingsniu buvo atsilankymas Kominterne, prancūzų sekcijoje. Čia jisai sutiko du prancūzų angliakasiu, savo draugu, kurie Prancūziją buvo apleidę prieš aštuonis mėnesius. Tas trumpas pabuvimas Rusijoje jau buvo jiems pakankamas pakeisti savo pažiūras į komunistų rojų. Juodu tik trumpai prasitarė apie raudonųjų tvarką:

— Vadai linksminasi, o darbininkai... alksta bedarbėje..."

Podgaetskio ilgesys buvo aplankyti savo tėviškę. Rogėmis žiemą iš stoties važiuojant į namus jis sužinojo, kad visa eilė jo mokslo draugų jau žuvę nuo bolševikų.

Savo tėviškės bažnytkaimyje cerkvę rado uždarytą, o šventiką ištremtą:

— Jį išvežė dėl to, kad jis buvo dvasininkas ir kad jį mylėjo kaimiečiai, tik už tą, — pasakojo vienas valstietis.

Tėviškė atrodė kaip kad būtų "sunaikinę ją barbarai, kurie nežinojo kito pasismaginimo, kaip tik griauti." Namų langai išdaužyti, kiti pridengti lentelėmis, balkonas nugriautas, medžiai iškirsti. Ūkyje įkurtas sovchozas (valdžios dvaras). Negeriau atrodė ir kaimas, už mylios nuo sovchozo. Motina jau buvo mirusi.

REDAKTORIUS MINSKE

Podgaetskis — žurnalistas. Baltgudijos sostinėje, Minske, jisai buvo priskirtas literatūros skyriaus redaktoriumi prie dienraščio "Rabočii" (Darbininkas). Tas darbas jam sekėsi. Metams praslinkus sovietų žurnale "Molodniak" (Jaunystė) buvo išspausdintas jo pirmas romanas "Streikas".

Nežiūrint keletos mažų nusivylimų, jis vis dar pasiliko komunistu. Jis rašo:

— Visa širdimi aš mečiausi į kovą už komunistines idėjas, kurias, neatsižvelgiant į nieką, tada aš dar laikiau teisingomis ir žmoniškomis. Aš rašiau straipsnius ir knygas, aš organizavau fabrikuose komunistinį ir materialistinį (betikybinį) darbininkų ir jaunimo auklėjimą..."

Kaip laikraštininkas jisai turėjo progos stebėti įvairius Sovietų gyvenimo faktus. Vieną kartą redaktorius jį pasiuntė aprašyti žmonių "entuziazmą" uždarant bažnyčią ir nupiaunant kryžius nuo bokštų. Aprašyti jam buvo nelengva, nes jis žinojo, kad gyventojai "nubalsavo" tą bažnyčią uždaryti, tik kai dvasininkus ir daug tikinčiųjų suareštavo, ištrėmė.

— Vėliau, — rašo jisai, — laike visų balsavimų, kuriuose tik man teko kaip laikraštininkui ar kaip rinkėjui dalyvauti, dėja, aš pastebėjau visišką nesiskaitymą su žmonių nuomone, tą pačią komediją, neva, laisvių, kurios buvo supančiotos teroru."

Kai du bezbožninkų (bedievių) organizacijos nariai griovė bokšto kryžių:

— Susirinkusi minia tylėjo. Moterys verkė ir meldėsi beveik garsiai. Daugiau kaip šimtinė jų, atkreipusios akis į pilką dangų, puolė ant kelių čia pat purvinoje gatvėje."

Kai jis savo aprašyme paminėjo ir šią žmonių laikyseną, partijos cenzūra ir redaktorius išbraukė.

Vieną dieną vyriausias redaktorius pasiuntė jį į Minsko G. P. U. (slaptos policijos) centralę, pas lenkų komunistą Dobrinskį. Jis buvo specialus bolševikų špionažo agentas tarp katalikų. Laikraštininkas jį jau pažino iš pirmųjų savo atvykimo dienų į Minską, kada su juo Minsko komunistiniame universitete kartu studijavo marksizmą. Tas Dobrinski atvykusiam laikraštininkui komunistui Podgaetskiui papasakojo, kad pereitą sekmadienį beveik visi lenkų mokyklos mokiniai atliko išpažintį ir priėjo Komunijos.

— Reikia parašyti, kad klebonas privertė jėga!

— O jei klebonas užprotestuos? — paklausė laikraštininkas.

— Ne, ne, — šypsodamasis pratarė Dobrinski. — Jau jo nebėra parapijoje...

— Areštuotas?

— Taip. Ateinančią savaitę vyks penkeriems metams į Solovkas (baisi ištrėmimo vieta šiaurėje)... Nerašykite, kad

jis nusmerktas. Jis turi šalininkų ... Žinai su katalikais, jie daugiau pasitiki savo kunigais, kaip mumis... To irgi nerašykite... Bet tas klebonas brangiai užsimokės už savo pasisekimą...

Žinia apie tuos įvykius ir tam komunistui Podgaetskiui padarė didelio įspūdžio, bet jis galvojo kiek kitaip:

— Tą seną kleboną areštavo tik todėl, kad jisai išpildė savo pareigą. Ar gi tas teisinga, net ir netikinčiojo akimis žiūrint?.. Ką gi mes tuo areštu parodome, jei ne savo doktrinos (komunizmo mokslas) silpnumą?..

Toliau, tas slaptas policijos agentas įsakinėjo laikraštininkui, kad jis turi parašyti, jog buvo rasta zakristijoje kontrevoliucinių raštų ir nepadorių knygų, nors tai buvo grynas prasimanymas.

Gyvenimas Sovietuose jam atidengė baisią tikrovę:

— Kokią pamoką aš gavau, — rašo jisai, — kokius liūdnus atradimus aš padariau per tuos penkioliką mėnesių buvimo Sovietų žemėje! Darbininkų masės, nežiūrint mūsų visos prieštikybinės propagandos, pasiliko prisirišę prie savo religijos ir jautėsi laimingi turėdami tikėjimą, viltį, melsdamiesi. Inteligentai, paprasti tikintieji ir kunigai garbindami Dievą priėmė kentėjimus, ištrėmimą, kalėjmą, priverstinus darbus. Ar mes turime teisę, ar tas naudinga masių gerovei (apie ką komunistai, sakosi, rūpinasi) atimti iš jų paskutinę viltį, vienintėlę paguodą, vienintėlę ir tikriausią jėgą, padedančią nugalėti nelaimes, nedateklius, gyvenimo sunkumus."

Taip, kad rašytojas Belina-Podgaetsky tvirtina:

— Aš galiu tvirtinti, kad gal jokioj kitoj šaly aš nesu radęs tiek tikėjimo, kaip Rusijoj, oficialioj ateizmo (bedievybės) karalystėj; ir tas ugningas persekiojamųjų milijonų tikėjimas suvaidino pirmaeilės svarbos vaidmenį mano atsivertime."

IŠMETĖ IŠ PARTIJOS, KAM SERGANČIAI MOTINAI NUNEŠĖ ANTKLODĘ

Rašytojas Belina savo aukščiau minėtoj knygoj ("L'Ouragan Rouge") aprašo daug faktų iš Sovietų Rusijos gyvenimo. Pavyzdžiui, jam teko būti posėdžiuose bolševikų komisijos, kuri pravedė "valymą" rašytojų tarpe. Prie komisijos stalo buvo pašauktas vienas jaunas rašytojas ir jam užduotas klausimas:

— Ar jūs neaplankėte žmonos vieno "kuloko" (stambesnis ūkininkas), mirusio Sibire ir ar jūs nepalikote dovanų tai darbo klasės priešininkei?

— Taip, aš tai sergančiai moteriai nunešiau vilnonę antklodę, kurios ji buvo taip labai reikalinga, — tvirtu balsu atsakė rašytojas.

— Nunešei tam priešui?

— Ne, drauge pirmininke, tai mano motina!

— Vistiek, — kalbėjo tasai su kruvina šypsena. Tikras komunistas negali laikyti motina partijos priešininkės...

Ir taip, tas rašytojas, už pagalbą savo sergančiai motinai buvo išmestas iš komunistų partijos.

— Kai jisai ėjo pro šalį, pastebėjau dvi ašaras riedančias per skruostus, — rašo Podgaetskis apie tą vyrą.

Kitą išmetė iš partijos, kad jo tėvas kitados buvo policininku, nors tas asmuo tebuvo tik dviejų metų amžiaus kai jo tėvas mirė...

Rašytojui Podgaetskiui teko vykti į kaimus, kur bolševikai prievarta iš ūkininkų atiminėjo grūdus ir juos varu grūdo į kolchozus. Vykstant į vieną vietą tulas komunistas savųjų tarpe pasakojo, kad tame bažnytkaimyje esančiam rusų šventikui komunistų partijos žmonės įsakė viešai išsižadėti tikėjimo, gi jisai to nepaklausė, nors žinojo, kad jam gręsia ištrėmimas į Sibirą. Jis vieton atsižadėjimo įlipęs į sakyklą ragino tikinčiuosius neatsisakyti Dievo ir ginti Bažnyčią.

Už tą darbą, — pasakojo čekistai, — šventikas jau esąs kelyje į Solovkas.

— Sovietų laikraščiai, žinoma, neigė, kad GPU buvo įsakiusi dvasininkui prieš tikinčiuosius užsiginti Dievo, bet mano apklausinėjimas nuvykus į vietą, parodė, jog taip buvo, — rašo Podgaetskis.

Tasai rašytojas nuvyko į kaimą. Čia vėl jis išgirdo draugus komunistus pasakojant apie kaimietį, kurs pasakė, kad priešinsis prieš tuos "pragaro atstovus", kurie ūkininkus varo į kolchozus (komunistinius dvarus). Bolševikai jį sušaudė. Pirm negu kulkos spėjo jį perverti, jis dar spėjo persižegnoti.

—"Kokia drąsa, koks tikėjimas " mąsčiau aš, savo sieloje stebėdamasis, — rašo apie tai Podgaetskis.

RAUDONIEJI SIAUTĖJA SOVIETŲ KAIMUOSE

Ieškodami grūdų, bolševikai panaudojo komunistų vaikų organizaciją — pionierius, palenkdami, kad mažieji išduotų tėvų paslaptį. Vieną iš jų, vardu Kolka, bolševikai nusivedė į tėvo ūkį. Paėmę tėvą liepė Kolkai parodyti, kur paslėpti grūdai. Tas bolševikų pionieriuosna įtrauktasis berniukas parodė vietą už malūno. Tėvas buvo pritrenktas, kad bolševikų įtakon patekęs jo berniukas dabar išduoda savo tėvą. Įsikarščiavęs kaimietis smogė akmeniu į galvą ir Kolka sukrito. Dabar įniršęs vyras puolė bolševikų vyresnįjį, bet šis staiga išsitraukė revolverį ir paleido kaimiečiui kulką į kaktą. Ant baltojo sniego tėvas susmuko šalia sūnaus lavono.

Šių matytų scenų ir to baisaus skurdo Rusijoje paveiktas, Podgaetskis rašo apie tuos komunistinius ūkius:

— Buvimas Sovietų Sąjungoje man aiškiai įrodė, kad tikrumoje ta (kolektivizacijos) teorija, jėga pravedama gyvenime, privedė kraštą prie bado ir prie baisių, beprasmių kentėjimų. Ir šioje 1930 m. sausio mėnesio naktyje aš sau uždaviau klausimą: ar pateisinamas kaimo ūkininkavimo būdo pakeitimas, jei jis lydimas tokio kraujo praliejimo ir tiekos ašarų?!"

Podgaetskis praleido nemigo naktį ir sau pasižadėjo nepridėti rankos prie tų kruvinų įvykių, pasitenkinti tik spaudos stebėtojo vaidmeniu.

— Trys savaitės kelionių po kankinamos rusų tautos kaimus! — rašo buvęs komunistas Podgaetskis aukščiau minėtoj knygoj.

— Dar ir dabar, rašant šią knygą praslinkus šešeriems metams nuo tų tragiškų 1930 metų ir esant toli nuo Rusijos, aš stingstu iš pasibaisėjimo. Iš kaimo į kaimą aš keliavau su darbininkų brigadomis ir GPU budeliais. Dėl ko aš ėjau su tais budeliais jų kruvinuoju keliu? — Iš pradžių — kaip specialus sovietų laikraščių atstovas. Aš žinojau, kad atsisakyti tęsti tą tragišką kelionę būtų išstatyti save į pavojų būti areštuotam, o aš turėjau žmoną ir du vaiku, kurie manęs laukė Minske ir kuriuos aš norėjau būtinai išsaugoti... Antroji priežastis, vertusi mane tęsti tą kelionę — buvo maloni širdžiai. Aš norėjau viską žinoti, aš norėjau viską matyti savo akimis, kad paskiau galėčiau daryti sprendimą žinodamas viso to priežastis..." (pusl. 120).

Toliau tas buvęs raudonųjų rašytojas pasakoja, kad atvykę į Otrados kaimą GPU agentai rado tuščius namus. Karvės ir kiaulės nebegyvos puvo tvartuose, arkliai lakstė po miškus; trobose prieš šventus paveikslus tebedegė žvakės ir lemputės, kurias įžiebė kaimiečiai prieš pabėgdami į užsienį.

LĖKTUVAI PRIEŠ ŪKININKUS

Kitoj vietoj kaimietis rastas pasikoręs tvarte. Jis bevelijo pasirinkti mirtį, kaip sugriautą gyvenimą komunistų santvarkoje.

— Tuos "kulokus", jų žmonas ir vaikus, dažnai išskirdami vienus nuo kitų, apsidengusius senomis sermėgomis, tepasiėmusius tik truputį miltų ir truputį lašinių vežė skausmingu keliu į Sibirą, kur jų laukė nežmoniškos kančios, — rašo Podgaetskis apie Rusijos kaimiečių likimą. Jiems aiškiai buvo duota suprasti:

— Į kolchozą arba į Solovkas (ištrėmimą).

Komisaras pakviesdavo kaimiečius į savo kambarį ir ištiesęs revolverį į valstiečio smilkinį, tardavo:

— Arba tuojau pasirašyk prašymą įstoti į kolchozą, arba tuoj tavęs laukia mirtis (pusl. 121).

Šioms ir panašioms teroro priemonėms žmonės ėmė priešintis:

— Pavyzdžiui, Kaukaze raudonosios armijos daliniai su tankais ir lėktuvais bombarduodavo, o vėliau su durtuvais puldavo sukilusius kaimus (pusl. 121).

Savo galutinius įspūdžius tas sovietų laikraštininkas taip apibudina:

— Pergązdintas vaizdų, kuriuos mačiau trijų savaičių kelionėje po kraujuojančius kaimus, giliai nelaimingas ir nusivylęs, pabaigoje sausio mėn., 1930 m., aš grįžau į Minską (pusl. 121).

— Ir šitos skerdynės vadinasi socializmas! Argi šie žmonės, krauju aptaškytomis savo rankomis tikisi sukurti naują pasaulį, teisingą? O ir aš pats, ko gi čia tarp tų galvažudžių?!" — rašo Podgaetskis.

BOLŠEVIKŲ MIESTUOSE

— Jei kaimuose raudonasis įsiutimas draskėsi visoj pilnumoj, tai ir miestuose viešpatavo nežabotas gyvuliškas teroras, — rašo jisai ("L'Ouragan rouge", pusl. 123).

Terorizuoti miesto gyventojus bolševikai rado progos ieškodami aukso ir užsienio valiutos:

— Su negirdėtu žiaurumu GPU agentai, apsirūpinę neribotais įgaliojimais, kaip išalkę vilkai, metėsi ant nelaimingųjų, neturinčių jokios priemonės apsiginti. "Jie pasigavę mano seną dėdę svilino liepsnele jo padus, kol šis prisipažino, kur paslėpęs savo kuklias santaupas, viso šimtą auksinių rublių", man pasakojo viena Minsko darbininkė, — rašo Belina-Podgaetsky (p. 124).

Toilau jis pabrėžia:

— GPU įsiutimas neturėjo ribų... Jie šaudė kunigus, pas kuriuos po sekmadienio Mišių rado kolektos (rinkliavos) pinigus. Areštavo šimtais žmones ir laikė juos kalėjime, kartais gėdingai tortūruodami neva dėl pinigų paslėpimo. Areštavo gydytojus, pas kuriuos rado keletą dolerių, reikalingų užsienio mokslinių knygų pirkimui. Areštavo dentistus, kurie turėjo aukso dantų taisymui" (p. 124).

— Iki gyvenimo pabaigai man išliks atminimas to sustingusio dvylikos metų berniuko lavono, kurs buvo rastas 1930 m. vasario mėnesyje apleistuose tėvų namuose, — rašo Belina-Podgaetsky. (pusl. 126).

— Tai buvo sūnus dentisto, areštuoto ir ištremto su savo žmona, vis dėl tų "valiutos nusikaltimų." Vargšas vaikutis, palikęs vienas "laisvėje", klajojo miesto gatvėmis, nežinodamas ką daryti. Niekas, net patys artimiausieji jo tėvo ir motinos pažįstamieji, nedrįso juo rūpintis — perdaug didelis pavojus būti apkaltintiems "palaikius ryšius su įtariama šeima..." Berniukas, nerasdamas jokios paramos, bevelijo pasikarti."

Rašytojas Belina-Podgaetsky matė masėmis išvežamus ūkininkus, kurie jam pasakojo apie motiną, kuri desperacijos priepolyje, pastebėjusi, kad vagono durys neužrakintos, traukiniui einant per tiltą metėsi su dviem vaikučiais į upę, mirtyje matydama išsivadavimą nuo basių tremtinės kančių.

Priverstinos kolektivizacijos rezultatas buvo — badas:

— Šimtai tūkstančių mirusių koncentracijos stovyklose, milijonai mirusių iš bado... štai balansas (p. 129).

Šie matytieji, pergyventieji faktai padarė nepaprastai gilų įspūdį rašytojui Belinai-Podgaetskiui. Į Rusiją jisai atvyko įsitikinęs ateistas ir karštas komunistas, tačiau kruvina

Rusijos žmonių skriauda, ryžtingas tikinčiųjų, ypač katalikų, ištikimumas savo tikybai atskleidė naujus pasaulius jo sieloje. Jis rašo:

— Sovietiškasis ateizmas mane išgydė nuo... ateizmo ir mane sugrąžino prie katalikų Bažnyčios; gi ekonominėje ir politinėje srityje — priverstinos kolektivizacijos (ūkininkų grūdimo į komunistinius dvarus) baisenybės ir katastrofiški to padariniai atgrasė mane nuo komunizmo (pusl. 129).

BEZBOŽNINKŲ (BEDIEVIŲ) MITINGUOSE

Kai 1930 m. vasario 2 d. popiežius Pijus XI paskelbė savo laišką prieš tikybos persekiojimą Rusijoje, buvo Minske suruoštos manifestacijos prieš Vatikaną. Suvarytiesiems piliečiams kalbėtojų buvo išvilkti visų praeitų šimtmečių purvai prieš Bažnyčią ir Romos popiežius apskelbtas esąs "kapitalizmo tarnyboje".

Tame mitinge, kaip laikraščio atstovas, dalyvavo ir Belina Podgaetsky. Besikalbėdamas su kitu komunistu iš to jis sužinojo, kad Minsko katalikų bažnyčia esanti pilna, nežiūrint bezbožnikų (bedievių) surengtos prieštikybinės manifestacijos. Laikraštininkui parūpo pačiam pamatyti. Parodęs savo žurnalisto liūdymą, jis praėjo pro eiles policininkų, kurie nieko kito neišleido iki mitingo pabaigos. Jis rado bažnyčią gausiai pripildytą žmonių. Senas kunigas irgi klūpojo prieš altorių. Jis nesakė nė žodžio, bet bažnyčioj buvo jaučiama, kad kyla atsiteisimo valandos prieš tuos įžeidimus Dievui, kurie piktžodžiautojų tariami "Laisvės aikštės" mitinge.

Ir komunistų rašytojui tas padarė gilaus įspūdžio. To akimirksnio pergyvenimus jis taip aprašo

— Tą tikinčiųjų susirinkusią masę matydamas, aš galvojau: — Koks nuostabus susiorganizavimas, kokia vienybė tikėjime, koks ryžtingumas kentėjimų akivaizdoje... Romos Popiežius yra didelė moralinė jėga!.. Kaip gi mes esame juokingi tikėdamiesi galėsią nuveikti tą jėgą savo blankiomis demonstracijomis ir įžeidžiančiais straipsniais...

Ir kaip žaibas mane perskrodė mintis: "Jei kada nors taip pasidarys, kad aš nebegalėsiu toliau pasilikti netikinčiu, jei kurią dieną aš pajusiu savo tikėjimą atgimstant, tikrai aš pasuksiu į Romos katalikų tikėjimą!"

Ir ne jis vienas taip jautė. Kažkoks provoslavų kaimietis tuo laiku Baltgudijoje paslapčia į jį išdrįso kalbėti: "Žiūrė-

kite, Romos popiežius protestuoja prieš bolševikų vykdomus žudymus. Aš žinau, popiežius yra galingas ir visose šalyse gerbiamas. Ačiū Dievui, mes nėsame vieni kovoje su raudonuoju šėtonu!"

Net lenkiškos kominterno sekcijos Maskvoje leidžiamo laikraščio "Lenkų tribūna" direktorius, keletui mėnesių praslinkus, rašytojui prasitarė: "Jau tie Baltgudijos bezbožninkai savo propagandoje prieš katalikybę tikrai peržengė ribas... Reikia suprasti, jog katalikybė yra labai galingai organizuota jėga, kad ją būtų galima taip atakuoti be pasiruošimo, be metodo... Kokie gi iš to rezultatai: vietoje susilpninti katalikybę Baltgudijoje, jūs tik ją ugdote "

Rašytojo Belinos pasaulėžiūra keitėsi

— Nusivylęs komunizmu, atsipriklinęs ta klasių kova, kuri visiems atneša tiek kentėjimų, aš supratau, kad tik taikoj, ramybėj darbo ir kapitalo susitarime yra galima pagerinti gyvenimo sąlygas, kurios, dėja, darbininkų masėms dažnai yra skausmingos, — taip aprašo jis ano laiko savuosius pergyvenimus. Ypač jam darė gilaus įspūdžio katalikų socialinė doktrina (visuomeninės santvarkos mokslas):

— Argi katalikai kaip tik to ir nemoko? Argi katalikai savo enciklikose "Rerum Novarum" ir "Quadragesimo anno" neskelbia taikos tarp darbo ir kapitalo, argi nereikalauja protingų reformų, argi nepalaiko darbininko teisių ir jo žemiškos laimės."

Ypač jį paveikė Rusijoje, tikybinių persekiojimų metu, katalikų parodytas ryžtingumas. Jisai bevaikščiodamas sovietų sostinės Maskvos gatvėmis, galvojo:

—Nusigręždamas nuo ateizmo (bedievybės) ir pasukdamas į tiesą, argi aš turiu įpulti į antrą klaidą: hereziją (klaidatikybę) ar schizmą (atskalą)? Argi nereikia man krypti į tikrąjį, istorijos įrodytą krikščionybės šaltinį? Kristaus Karalystė turi būti visuotina; ji negali būti uždaryta kokiais apribojimais... Kokia gi kita religija atitinka tam idealui, jei ne katalikybė?!

SLAPTAS NUSISKUNDIMAS MINSKE

Mykolas Belina-Podgaetski, bebūdamas Rusijoje, užėjęs pas savo pažįstamą, išgirdo iš jo šitokį nuoširdų nusiskundimą:

— Aš visą amžių kovojau už socializmą, bet ne už šitokį

gyvulišką. Civilinio karo metu aš tris kartus slapta perėjau baltųjų frontą, kad varyčiau propagandą jų užnugary. Du kartu aš buvau Vrangelio dalinių areštuotas, du kartu pasmerktas mirti ir du kartu išbėgau iš Rostovo kalėjimo... Ir mums, kurie su ginklu rankose kovojome už socializmą Rusijoje, mums dabar sunku žiūrėti kas dedasi čia... Tai juk tūkstantį kartų blogiau kaip carizmas!.. Daugiau nebegalima bendradarbiauti su stalinistais, reikia prieš juos kovoti, kaip mes kovojome prieš carizmą... Visomis priemonėmis..."

Taip kalbėjo senas revoliucionierius, ir tą girdėdamas rašytojas Belina — Podgaetskis mąstė:

— Kiekvienas žodis, kurį jis pasakė, rodos, iš mano širdies būtų buvęs paimtas, lyg aš pats kalbėčiau (pusl. 163-165).

O juk rašytojas Belina-Podgaetskis patsai buvo virtęs komunistu, karštu. Nebodamas pavojų iš policijos pusės slapta steigė raudonųjų celes važinėdamas po pietų Prancūziją. Ilgėdamasis bolševizmo tėvynės grįžo Rusijon, buvo paskirtas vienu iš dienraščio redaktorių Minske, parašęs daug straipsnių ir net knygų, giriančių revoliuciją, Staliną, sovietų santvarką, bolševizmą.

Kas gi jį taip pakeitė? Atsakymas aiškus: pamatymas baisios kasdieninės tikrovės pačioj bolševikų Rusijoj.

Vieną dieną jo paties žmona Minske išstovėjo eilėje nuo penkių valandų vakaro iki pirmos valandos nakties ir sugrįžo verkdama, negavusi nė tų poros svarų duonos, kuri jiems pagal korteles priklausė.

Kaip rašytojui, jam teko ilgus vakarus, ilgas naktis prie stalo sėdėti, bet ir čia gaudavo taip mažai to žibalo lempoje šviesai palaikyti! Daug kur Rusijoje balana buvo grįžusi, nors tiek daug buvo daroma propagandos iš tos elektrifikacijos. Rusijoje buvo įsteigtos specialios krautuvės aukštesniems valdžios ir partijos pareigūnams. Kai rašytojas Belina-Podgaetskis bandė vieną iš jų aplankyti, paklausė jo ar jis turi specialų leidimą ir, kadangi neturėjo, tai neįleido.

—Susigėdęs, — rašo jisai, — aš apleidau tą kooperatyvo krautuvę, pasidariusią nebeprieinamą man, kaip ir daugeliui šios "laisvos" šalies 'piliečių"... Ir taip, štai mes parijų (atstumtųjų) sluoksnis šio paiko rėžimo akyse, — galvojau aš" (pusl. 149).

Negana to — tarnautojams algos nebuvo laiku išmokamos, rašytojai ir žurnalistai laiku negavo honorarų (pusl. 150).

MAJAKOVSKIS Į SAVE PALEIDO KULKĄ, KUPALA DURKLĄ SUSIVARĖ

— Tuo gi tarpu raudonasis teroras siautė, ypač tarp intelektualų. Kas naktį G. P. U. "juodvarnis" (policijos mašina) sustodavo tai prieš tą, tai prieš tą namą. Visuose namuose buvo deginami rankraščiai, laiškai, fotografijos, visi įtartini raštai, o kas gi nebūtų įtartina šalyje, kur už kokį posakį susenusiame per metų eilę laiške, galėjo išsiųsti priverstiniems darbams arba sušaudyti, — rašo Belina-Podgaetskis (pusl. 151). Taip, kad ir jisai sudegino savo kelionių užrašus, dienoraščius, užsieny surinktus dokumentus, žodžiu, medžiagą, kuriai surinkti buvo pašvęsta daug laiko ir kuri jam būtų buvusi naudinga kūrybos darbui.

— Atmosfera buvo taip pritvinkusi, kad daugelis mokslininkų ir rašytojų, pavargę nuo tos nuolatinės grėsmės, nuo to kasdienio laukimo areštuojant, nutraukė savo gyvastį. Revolverio šūviu užbaigė savo karjerą poetas **Majakovskis** Maskvoje. Kitas šūvis atsiliepė Minske, išraudamas iš gyvųjų tarpo istoriką, Baltgudijos mokslų akademijos narį **Jakubovskį.** Vėliau Baltgudijos poetas **Janka Kupala,** sekamas, kaip ir abudu pirmieji, įsismeigė durklą į savo krūtinę, sunkiai susižeisdamas, bet dar buvo išgelbėtas... O kiek kitų, mažiau garsių, pailgino nusižudžiusių sąrašą, kur pradžioje spindėjo tokie vardai, kaip rašytojo Sobol ir poeto Esenin", — rašo Podgaetskis (pusl. 152).

Bedirbant vieną dieną Minsko dienraščio redakcijoje prie rašytojo Podgaetskio priėjo pagyvenęs, barzdotas žmogus, rankoje glamžydamas stamboką rankraštį. Pasirodė, kad tai buvo tėvas žinomo jauno rašytojo G. Kitados jų šeima turėjo namą. Bolševikai jį konfiskavo, šeimininką išvarydami į ankštą tų namų rūsio kambarį ("beismentą"). Pagaliau ir iš ten iškraustė. Senas, inteligentiškas vyras nusisamdė mažytį kambarėlį kitur, šiek tiek užsidirbo svetimų kalbų pamokomis, bet nebūtų pragyvenęs be sūnaus pagalbos. Apie tai sužinojo bolševikai ir prigriebė rašytoją G. — Kam jisai šelpia tą "liaudies priešą".

— Betgi jisai mano tėvas!

— Kas jis tau bebūtų,jis yra darbo klasės priešas!

— Jis mirtų be mano pagalbos! Ką aš turiu daryti?!

— Arba jis, arba mes (komunistų organizacija). Duodame tau tris dienas pasirinkti...

Kai tėvas sužinojo, kas sūnui grėsia, pasistengė tą problemą (klausimą) išspręsti diena anksčiau prieš terminą: jis metėsi ant bėgių ir važiuojąs traukinys jį sudraskė... Bet vistiek, praslinko dveji metai ir rašytoją G. išmetė iš organizacijos už jo... kilmę iš "buržųjų", kad ir mažųjų...

KRATA VIENĄ VIDURNAKTĮ IR PLANAI PABĖGTI

Artėjo eilė ir rašytojui Beilnai-Podgaetskiui. Ir į jo namus tamsią 1931 m. sausio mėnesio naktį įsiveržė G. P. U. Stropią kratą darė dvi valandi. Nieko įtartino nerado, paliko neareštavę. Kai jų šeima liko viena ir apramino persigandusius vaikus, verkdama žmona pratarė:

— Ne, ne toks gyvenimas neįmanomas!

Kas dėjosi po tų visų pergyvenimų paties rašytojo širdyje, kuri pirma buvo raudonai įkaitusi komunizmui, jis pats aprašo:

— Man pasidarė aišku, kad sovietinis bandymas buvo nepasisekimas visose srityse; jis nieko kito rusų tautai neneša, kaip tik bekraščius ir nepateisinamus kentėjimus... Komunizmas yra biauriausis žmogaus asmens paniekinimas, ir ne jo nešamasis ateizmas (bedievybė) galės palaikyti žmonių dorą ar išauklėti ateities kartas. Toliau remti šitokį režimą, būtų nusikaltimas prieš tėvynę, prieš tautą, prieš šeimą ir prieš savo sąžinę..

Ir dabar, kai aš toli nuo tėvynės rašau šią knygą, aš noriu rasti kokį šviesų bruožą tame laikotarpy savo gyvenimo Sovietuose, ir nerandu... Tik kraujas, teroras, badas, melas, — rašo Belina-Podgaetski (p. 170).

Dabar buvo jo tik vienas troškimas:

— Bėgti iš Rusijos su savo šeima, dar kartą iškeliauti į kurią laisvą šalį, savo rašytojiškus ir žurnalistinius gabumus pašvęsti kovai prieš komunizmą, kad atidaryčiau akis tų, kurie, kaip aš kitados, dar gaivinasi iliuzijomis (klaidingomis simpatijomis) link Rusijos. Tuo labiau tai mano pareiga, kad aš, kai dar buvau užsieny, darbavausi komunistinės propa-

gandos labui. **Ir kaip brangiai man kainavo manoji klaida!** Visiems tiems, kuriuos aš suklaidinau, turiu pasakyti tiesą apie "komunistinį rojų" (pusl. 171).

— Nuo tos tai tragiškos nakties aš likau įsitikinusiu, apsigalvojusiu ir nepermaldaujamu Stalino režimo priešu, — rašo Belina Podgaetskis (pusl. 172).

Dabar jis galutinai nusprendė iš Rusijos bėgti.

Ieškodamas galimybių nuvyko į Maskvą. Čionai:

— Kažkas, stipresnis už mano valią, traukė mane į tas bažnyčias, į tuos vienuolynus, į kapines, kuriuos raudonoji valdžia buvo pasmerkus virsti griuvėsiais ir kuriuos taip dažnai tikintieji gražiai užlaikė... Ar tai buvo mano noras melstis, visiškai susitaikinti su Dievu? — Galbūt. Bet tada tai buvo dar tik blankus jausmas... Melstis dar aš nemokėjau... Aš norėjau tikėti, bet aš dar tebebuvau žmogumi prieš uždarytas duris, už kurių laukia begaliniai turtai. Kaip jas atidaryti? Iš viso, ar aš jas kada patrauksiu, ar jos pačios man atsidarys?.. (pusl. 194).

Taip bemąstydamas jis pateko ant kapinių. Čia sutiko rusų šventiką, be darbo, be lėšų ir davė jam auką:

— Atlaikyk Mišias... Už Rusiją, už mano tėvą, už nelaimingus...

ŽMONA Į UŽSIENĮ, RAŠYTOJAS PRIE MALDOS

Slapta nusprendęs Rusiją apleisti, susitaręs su žmona, neva, paėmė perskyras. Ji atgavo Vokietijos pilietybę (buvo vedęs ją Ruhro krašte) ir įsigijusi dokumentus ruošėsi išvažiuoti traukiniu. Kurį laiką jų šeima gyveno netoli Maskvos, kaime. Kartais naktimis čia pasibelsdavo ateiviai, graudžiu balsu prašydami:

— Pasigailėkite, duonos dėl vaikų. Ukrainoje mes miršame iš bado...

Gavę gabelėlį jie nevalgo, o dėkoja:

— Neturime teisės to kąsnio valgyti. Mes išdžiovinsime ir siųsime vaikams, žmonoms Ukrainon, kur miršta iš bado.

Belina-Podgaetskis viena proga nuvykęs į Minską, stotyje randa pilna stačių ir gulinčių kaimiečių. Vienam pakrašty didesnė spūstis.

— Kas ten darosi? A, tai kaimietė parkritusi... Tarp keleivių pasitaikęs **gydytojas nustato, kad ji mirusi iš bado...**

Kiek panašių lavonų aš mačiau stotyse ir gatvėse Odesos, Charkovo ir kitose?! (p. 203).

Pagaliau žmoną, apsirūpinusią leidimais ir kelionės bilietais (tiketais), išleido. Jis pasijuto taip vienas. Beeidamas sovietų sostinės gatvėmis dabar jis kalbėjo po daugelio metų savo pirmąją maldą:

— Mano Dieve, esi taip geras, gailestingas ir galingas... Globok mano žmoną ir vaikus... Padėki man, Dieve, sveikam išeiti iš šio sovietiško pragaro, ir visą likusį gyvenimą aš pašvęsiu Tavo tarnybai gynimui didžiojo katalikybės reikalo..." (p. 212-213).

Bet tai buvo nebe pirmoji jo malda. Apie pirmąją jis rašo knygos įžangoje:

— Naktis... Mano pirmoji malda, taip neįprasta ir taip karšta... Dieve, Tu esi... Aš tikiu, aš tikiu!.. Kaip gi ta malda buvo saldi tarp supančių mane pavojų!"

Dabar jo mintys vis dažniau krypo prie religijos.

Apibudindamas Rusijoje patirtuosius faktus, Podgaetskis rašo:

— Prisidengdami darbininkų "balsavimais", bolševikai uždarinėjo katalikų bažnyčias, provoslavų cerkves, protestantų kirkes, žydų sinagogas, turkų mečetes. Jie masiniai trėmė ir šaudė kunigus, vadovaujančius asmenis tikybiniame gyvenime ir religinių organizacijų veikime, juos apkaltindami įsivaizduotais sąmokslais prieš valstybės saugumą... Laike tų kruvinų neapykantos, teroro ir bado metų aš ir išmokau pažinti ir mylėti katalikybę. Tiesa, patį katalikų mokslą aš pažinau vėliau, užsienyje. Tačiau jau Rusijoje pamažu, man pačiam nepastebimai, augo mano pagarba tikintiesiems, ypač katalikams, nes juose aš mačiau pačius nuostabiausius pavyzdžius tikėjimo ir drąsos, akyvaizdoje persekiojimų ir mirties.

Mano kelias į Šviesą (suprask, į Katalikų Tikėjimą), buvo ilgas ir sunkus. Bet argi trumpieji keliai yra visada patys tikriausi?"

— Čia tai, Rusijoje, ir prasidėjo ateisto atsivertimas. Ne vienuolyne, ne krikščionių draugėje po tiek metų tylos išgirdau Dievo balsą. Ne, tas įvyko šalyje, kur Dievo vardas yra paniekintas, kur tikėjimas yra persekiojamas ir išjuokiamas, kur visas gyvenimas paremtas neapykanta ir pavydu. Mano kelias, tai kelias iš pragaro vedantis į Šviesą.. (p. 5).

RAŠYTOJAS PABĖGA IŠ SSSR

Nuduodamas, kad nori rašyti romaną iš jūrininkų gyvenimo, gavo tarnybą viename laive, plaukiančiame į užsienį, ir pasiekęs Singapūrą pabėgo. Anglų policija uždarė jį į kalėjimą. Čia jis buvo su plėšikais, jūrų piratais, slaptais kokaino pirkliais ir kitais gyvenimo padugnių tipais. Savo įspūdžius jisai aprašė knygoje "Derriere les murs d'une casemate" (Už kazemato mūrų). Jau būdamas Rusijoje jisai labai palinko į religiją, tolimesnis gi gyvenimas jo įsitikinimus šioj srity dar labiau sustiprino. Stebėdamas kalėjimo gyvenimą jis rašo:

— Religija, ypač katalikų, yra pirmoji ir pagrindinė jėga, kuri švelnina papročius ir kuri, per atatinkamą laiką, gali turėti daug įtakos nusmerktojo perauklėjimui ir atgimimui jo moralės (p. 106-107).

Dabar, tasai buvęs komunizmo ir bedievybės apaštalas, pradėjo kas rytą ir kas vakarą kalbėti maldą. Kada jisai savo straipsniais užsidirbo reikiamą pinigų sumą pragyvenimo pradžiai ir galėjo būti paleistas, pirmoji jo vieta išėjus į laisvę buvo aplankymas katalikų katedros:

— Įėjau ir meldžiausi... Aš dėkojau Dievui karštai, nuolankiai... (p. 130).

Atsidūrus laisvame pasaulyje be darbo, be lėšų, jam visgi daug kas pagelbėjo ir prisimindamas Rusijoje pakeltą vargą jisai rašo:

— Gyvendamas tarp tų laukinių vilkų, kurie vadinasi "naujieji socializmo žmonės", aš supratau, kaip tie "naujieji žmonės" yra nustoję širdies. Palygindamas dabar juos su "kapitalizmo vergais", aš matau, kaip tie "vergai" ir "liokajai" yra žmoniški ir daug geresni negu tie "naujieji SSSR žmonės" (p. 150).

Krikščioniškasis gyvenimas jį kaskart labiau ėmė vilioti:

— Aš pamėgau dažnai lankyti katalikų katedrą ir ilgai melstis, ypač tose valandose, kai bažnyčia buvo tuščia... Būdamas vienas aš jaučiausi arčiau Dievo... Tiesa, aš jaučiau, kad man reikia dar daug kas išmokti, kad likčiau pilnu kataliku, bet savo širdyje aš jau buvau uoliu krikščioniu... (p. 151).

Aplankė jisai ir katalikų kunigą, bet dar neišdrįso iškelti klausimų, kurie jį taip spirgino.

Tas buvo 1933 metais. Praėjo lygiai šešeri mėnesiai nuo to, kaip jisai buvo pabėgęs iš rusų laivo "Mossoviet" ir liepos

15 d. jisai išplaukė į Portugaliją. Laike ilgos kelionės laivu jis turėjo laiko perskaityti keletą knygų apie katalikų religiją, apsvarstyti tikėjimo tiesas, pasitarti su bendarkeleiviais, tikybos klausimuose nusimanančiais:

— Ir daugelis klausimų, į kuriuos aš neturėjau progos įsigilinti audringame Sovietijos gyvenime, nei būdamas kalėjime... man pasidarė išsprendžiami, pilnai suprantami... Dabar man atrodė viskas aišku. Atėjo momentas, kada aš rengiausi daryti paskutinį žingsnį, nes atidėti toliau būtų ne tik sunku man pačiam, kurs visa širdimi norėjau pradėti praktikuojančio kataliko dvasinį gyvenimą, bet tai būtų ir klaidinga, nes aš neturėjau teisės atimti nuo savo sielos tą neįkainuojamą išpažinties ir šventosios komunijos gėrį" (p. 223).

PRIIMTAS Į KATALIKŲ BAŽNYČIĄ

Atvykęs į Portugaliją, jisai pradėjo bendradarbiauti katalikų laikraščiuose, o vieną dieną aplankė patį Portugalijos kardinolą, Lisabonos patriarchą Cerejeirą.

— Aš nupasakojau Jo Eminencijai savo audringą, klystkeliais eitą gyvenimą ir tą moralinę dramą, kuri mane iš ateizmo (bedevybės) atvedė į krikščionybę: aš kardinolui pasisakiau savo karštą troškimą liktis kataliku ir, kad niekas, visiškai niekas daugiau manęs nebeskiria nuo katalikų Bažnyčios."

Rašytojas paprašė, kad kardinolas paskirtų kunigą, kurs jį paruoštų įstojimui į katalikų Bažnyčią ir kardinolas paskyrė žurnalo "Broteria" redaktorių. Išeinantį rašytoją kardinolas palaimino. Savo įspūdžius N. Belina aprašo:

— Kokia laimė gauti palaiminimą, — mąsčiau aš pilnas džiaugsmo. — Lai tas pirmas palaiminimas, kurį aš gavau iš katalikų kardinolo, pereina ir ant mano žmonos bei vaikų! (p. 225).

Apsilankymas pas kardinolo nurodytąjį kunigą padarė jam kuogeriausio įspūdžio. Jis pasakojasi apie savo tuometinius pergyvenimus:

— Ne, aš nepadariau klaidos kreipdamasis į Romos Bažnyčią ir jos tarnus, nes tik čia aš radau visoje pilnumoje tą jausmą, kurį aš laikau svarbiausiu ir kilniausiu: krikščioniškąją meilę! Mano vėlybesnieji susitikimai su katalikų kunigais ir eiliniais tikinčiaisiais patvirtino šią mano nuomonę (p. 227-228).

Pagaliau rašytojas persikėlė į Belgiją. Atvyko čia visa jo šeima ir buvo neišpasakytas džiaugsmas po tiek pergyvenimų vėl visiems susitikti. Rašytojas, paklusdamas savo širdies traukimui, pasuko pas belgų katalikų dvasininką, kanauninką P. Halflans.

— Aš noriu būti kataliku be atidėliojimų... Maloniai prašau priimti mane į Romos Bažnyčią, — kalbėjo jisai (p. 239).

Į katalikų Bažnyčią jisai buvo priimtas 1934 m. birželio 20 d.

— Karštai besimelsdamas mintimi aš perbėgau ilgą ir kaipgi sunkų kelią, kurs mane atvedė nuo ateizmo į katalikybę, — iš Maskvos prieštikybinėms konferencijoms skirtųjų salių, į šią Brukselio (Belgijos sostinė) ramią koplyčią, prieš kunigą, spindintį šventu rimtumu, kurs man, Bažnyčios vardu, čia suteikia aukščiausį gėrį: sąžinės ramybę. Pavojingas buvo kelias, bet vistiek tebūnie garbė Dievui man jį išrinkusiam! Argi manoji Kalvarija neatvedė mane prie Bažnyčios vartų? Ir mano kentėjimai, argi jie gali būti pakankamu atsiteisimu už tą laimę, kurią Dievas man suteikia per vieną iš savo kunigų? — pasakojasi savo jausmus rašytojas N. Belina (p. 245).

Dabar atėjo tikėjimo išpažinimo valanda ir rašytojas kartojo:

— Aš, Mykolas Belina Podgaetsky, tvirtai tikiu ir išpažįstu visas tiesas drauge ir kiekvieną skyrium, kurios yra Šv. Romos katalikų Bažnyčios Tikėjimo Išpažinime..."

BUVĘS KOMUNISTAS BUČIUOJA EVANGELIJĄ

Pabaigus tikėjimo išpažinimą, sekė tolimesnės priėmimo į Bažnyčią apeigos, kurias Belina taip aprašo:

— Aš dedu mano dešinę ant Evangelijų knygos ir man atrodo, kad kažkokia paslaptinga srovė perbėga mano kūnu iki pat mano sielos gelmių, nuskaidrindama mane nuo klaidų. Man rodosi, lyg naujas gyvenimas mane pripildo ir kad mano akys pirmą kartą atsidaro. Aš matau kitokį pasaulį, kaip ligšiolei, nors aš jau nuo seniau esu tikinčiu... Dievotai bučiuoju Šv. Evangeliją ir Šv. Kryžių... Aš esu katalikas... Išėjome į botanikos sodną... Rodos, visa gamta šypsosi: Dievas yra mano dėkingoje širdyje (p. 247-248).

Sekančią dieną jisai atlieka išpažintį, kaip patsai sakosi,

beveik po 20 metų tuščio ir apgailėtino jausmų gyvenimo, anapus Bažnyčios. Kunigas bažnyčioje jį su žmona katalikiškai sutuokia ir rašytojas pasakojasi:

— O, tikrai, dabar mes galime su visu nuoširdumu pažadėti Dievui ištikimybę kits kitam, ranka rankon tęsti mūsų bendrąjį kelią iki pat karsto!.. Jautėmės laimingi, kaip tik laimingais galima būti (p. 249).

1935 m. birželio 8 d., po atitinkamo priruošimo, buvo pakrikštyti ir abudu rašytojo vaikai. Apie tai jisai sako:

— Dalyvaudamas religinėse apeigose aš mąsčiau, kaip gi aš buvau aklas ir neprotingas, leisdamas savo vaikus augti be Bažnyčios, be naudojimosi taip kiekvienam žmogui reikalingais sakramentais. Dabar, ačiū Dievui, ta klaidinga ir žeminanti padėtis pasibaigė. Mano vaikai — jau krikščionys; daugiau niekas jau nebekliudo jiems eiti Dievo nužymėtuoju keliu..." (p. 251).

Jo mintys dabar taip giliai pinasi su religija:

—Dievas išgelbėjo mane ir mano šeimą, atvedė į savo Bažnyčios prieglobstį; Jis padėjo man išpildyti ir kitą misiją, kurią aš sau pasirinkau nuo pat ištrukimo iš SSSR: vakarų tautoms, o labiausiai darbininkų masėms, nupasakoti visas bolševizmo baisybes ir tą neišpasakytą išnaudojimą, kurį rusų tauta pergyvena po raudonuoju jungu (p. 252).

Praslinko ketvertas metų, buvo Velykos, rašytojas susijaudinęs klausėsi Prisikėlimo varpų skambėjimo ir širdyje karštai meldėsi:

— Mano Dieve, gelbėk Rusiją. Padaryki kad vėl iš naujo skambėtų varpai visose jos bažnyčių varpinėse, kad vėl tūkstančiai žvakių degtų Tavo garbei bažnyčiose ir, pilnoje laisvėje, tikinčiųjų rankose... Su tūkstančių tūkstančiais savo tėvynainių aš Tave meldžiu, Išganytojau, išplėšk mano tėvynę iš grabo baisybių! (p. 258).

Pats gi apie save jisai išpažįsta:

— Aš esu nuolankus praktikuojantis katalikas, panašus į tūkstančius kitų, kurie visose pasaulio dalyse garbina Sutvėrėją ir dieną naktį — visada yra pasiruošę atiduoti savo gyvastį apgynimui Dievo šventojo vardo ir Jo Bažnyčios (pusl. 252).

Savo pirmosios knygos pabaigoje jis įspūdingai apie save taip rašo:

— Čia baigiasi atsiminimai ateisto (bedievio), kurs sovietiniame pragare atrado išganymo kelią, liko krikščioniu ir kataliku visam tolimesniam savo gyvenimui. Kaip jis atrado kelią, kuris veda į Dievą ir Romos Katalikų Bažnyčią, bebūdamas SSSR-je, šalyje, kur siaučia ateizmas, kur visos gyvenimo sąlygos taip kombinuojamos, kad tik nukreipus žmogų nuo religijos? Tikrai, mes nežinome dėlko Dievas parenka tokį ar kitokį kelią, tokį ar kitokį bandymą, kad prie Savęs patrauktų nusidėjėlį. Apvaizdos keliai nesusekami. Aš tik galiu tvirtinti, kad gal jokioj kitoj šaly aš nesu radęs tiek tikėjimo, kaip Rusijoj, oficialioj ateizmo karalystėj; ir tas ugningas persekiojamųjų milijonų tikėjimas suvaidino pirmaeilės svarbos vaidmenį mano atsivertime" (p. 214).

VI. Rašytojos Klaros Luce Kelias į Katalikų Bažnyčią

1. GARSIOJI AMERIKOS MOTERIS; EPISKOPALŲ KUNIGO ANŪKĖ

Kartą, dar esant gyvam didžiajam popiežiui Leonui XIII, per vieną audienciją kažkokia protestantė staiga kreipėsi į baltąjį senelį:

KLARA BOOTHE LUCE

— Pasakykite, ar aš turėčiau likti katalike?

— Maloningoji Ponia, — atsiliepė Leonas XIII, — elgkitės taip, kaip Jums sąžinė sako.

Galime pasidžiaugti, kad kaip tik to sąžinės balso vedama į Katalikų Bažnyčią įstojo išgarsėjusi rašytoja, Amerikos kongreso atstovė **Klara Boothe Luce.**

1947 metais įvairiose Amerikos vietose, renkant nuomones, moterys buvo užklaustos:

—Kokią USA moterį jūs labiausiai gerbiate, laikote garsiausia?

Pirmą vietą laimėjo **Eleanor Roosevelt,** antrą — **Klara Luce,** trečią — **Helen Keller.**

Jeigu šitame punkte būtų išklausytas ir vyrų balsas, tai pasakytume, kad didžioji dalis pagarbos, kuri supa Rooseveltienę, yra laimėta jos vyro — mirusiojo prezidento. Taip kad

sava asmenybe į pirmas vietas iškyla Klara Luce, kuri neseniai atsivertė į Katalikų Bažnyčią.

Tai talentinga rašytoja, publicistė, visuomenininkė, kuri moka dirbti. Kai ji buvo kongreso narė ir jai reikėjo sakyti pusės valandos ilgumo kalbą apie atominę energiją, pasiruošdama ji kalbėjosi su penkiolika mokslininkų — fizikų ir karinių ekspertų, be to — dar įsiskaitė į 20 techinikinių raportų.

Tai gabi moteris: ji moka imti spalvotas fotografijas, gera sportininkė — jojikė ir medžiotoja, žaidžia golfą ir tenisą, sugeba piešti karikatūras, rašyti eiles, lošti šachmatais, moka ir svetimas kalbas, sugeba gerai vaidinti ir net buvo Hollywoodo bendrovių kviesta vaidinti vienoje filmoje, bet atsisakė.

Jei kas iš aukščiau suminėtų jos palinkimų manytų, kad ji gyvena tik lengvą sportininkės gyvenimą, labai apsiriktų.

— Ji per metus perskaito daugiau rimtų knygų, kaip daugelis kolegijos profesorių, — rašo apie ją magazinas "Look". Kai ji buvo Washingtone, buvo dienų, kad vien tik rytiniu paštu ji gaudavo daugiau šimto laiškų. Net ir dabar, kai ji nebėra kongrese, ji gauna maždaug po tūkstantį laiškų savaitėje.

Tos konvertitės gyvenimo kelias įdomus. Ji gimė 1903 m. balandžio 10 d. New Yorke. Jos tėvas William Boothe buvo smuikininkas, o senelis — episkopalų dvasininkas. Ir pati Klara nuo pat jaunatvės buvo išauklėta episkopalų tikyboje. Jaunutė ji lankė privatinę pradžios ir aukštesnę mokyklą ir baigė teturėdama 15 metų. Ji buvo pati jauniausia mokinė iš visų kada nors baigusių Miss Masonaitės mokyklą, Tarrytown-on-the Hudson, o tačiau ji gavo aukščiausį pagyrimą — summa cum laude.

SU LAKŪNO ŠALMU LĖKTUVE PO AMERIKĄ

Jos tėvas buvo miręs, jos motina ištekėjo už vieno gydytojo, kurs Didžiajam karui pasibaigus išvyko į Europą pagilinti savo medicinos mokslų. Tai buvo 1921 metais. Jaunutė Klara dar turėjo progos pamatyti baisias liekanas kovų laukuose, sužeistuosius ligoninėse ir nelaiminguosius namuose. Tas jai padarė didelio įspūdžio ir ji sau pasakė:

— Būtinai ką nors turiu daryti! Ir taip ji nusprendė — stoti į žurnalizmo mokyklą, kad likusi laikraštininke galėtų kelti balsą tiesos ir gėrio tarnyboje. Ji kreipėsi į Kolumbijos

universiteto žurnalizmo mokyklą, atitiko visus įstojimo reikalavimus, bet... buvo perjauna, kad būtų priimta į universitetą.

Sulaukusi 18 metų ji metėsi į kovą dėl lygių teisių moterims. Ano laiko laikraščiuose dar galima matyti Klarą, apsirengusią aviatoriaus drabužiais su šalmu sėdančią į lėktuvą ir pasiruošusią išskristi iš Syracuse aerodromo New Yorke su daugybe lapelių-proklamacijų, kurias ji mėtydavo iš lėktuvo, kreipdamasi į vyrus ir moteris, "kad padėtų pasiekti, jog moterų įtaka būtų daugiau jaučiama Amerikos politikoje."

1929 m. ji buvo pakviesta į "Vogue" laikraščio štabą, iš pradžių — su 20 dol. atlyginimo. Porą metų vėliau ji buvo pakviesta vyr. redaktoriaus padėjėja prie "Vanity Fair", o dar po poros metų jau ji liko vyriausia to laikraščio redaktore, bet metus čia išdirbusi ji išvyko į Europą kaip korespondentė ir rašytoja. Jau tada buvo turėjusi platų pasisekimą jos knyga "Stuffed Shirts", kur ji gabiai pajuokia kai kurias visuomenės ydas.

1935 m. ji ištekėjo už Henry Robinson Luce, garsaus vyriausiojo redaktoriaus žurnalo "Time", "Life" ir "Fortune". Tai buvo jos antroji santuoka, iš pirmųjų jungtuvių ji augino dukrelę Oną Klarą (Jos pirmasis vyras miręs).

Dabar rašytoja Klara Boothe Luce pašventė daugiau laiko scenos veikalų kūrimui. Jos net keturi scenos kūriniai buvo pastatyti garsiausiuose pasaulio teatruose New Yorke, Broadway gatvėje. Vienas jų buvo "Moterys", kitas — "Pabučiuok atsisveikindama". Šiame buvo pajuokiami kaikurie "inteligentų" iškrypimai ir to laikotarpio politinės ydos. Šis veikalas scenoje išbuvo net 35 savaites. 1939 metais taipgi New Yorko teatre buvo pradėta vaidinti jos kūrinys "Pakraštėlis Klaidai". Tai buvęs tuo laiku vienintėlis prieš nacius nukreiptas vaidinimas, kurs turėjo Broadway teatruose pasisekimą. Nuo 1940 metų jis buvo vaidinamas ir Londone, bet karas vaidinimą nutraukė. Iš viso New Yorko scenoje buvo pastatyta keturi jos rašyti veikalai ir net trys iš jų vėliau buvo paversti kino filmomis (Jų angliški vardai "The Women", "Kiss the Boys Good-bye", "Margin for Error").

LANKO EUROPĄ, AFRIKĄ, KINIJĄ

Suliepsnojus karui temperamentingoji Klara Luce metė dramatinių veikalų kūrybą ir kaip "Life" korespondentė išvyko

į Europą stebėti kaip kunkuliuoja "fašistinės mielės". Savo įspūdžius ji aprašė knygoje "Europa pavasaryje", kuri buvo išversta į penkias užsienio kalbas.

1941 metais ji su savo vyru išvyko į Kiniją, aplankė Filipinus ir sugrįžo vos vos prieš Pearl Harbor baisiąją ataką. Dabar ji pašventė laiką aprašyti gyvenimą generolo Homero Lea, kurs jau prieš 30 metų buvo išpranašavęs Amerikos-Japonų karą.

Tačiau energingoji Klara Luce nemėgsta sėdėti vietoje. 1942 metais ji lėktuvu pasileido į Afriką, o iš čia — į Indiją, Burmą ir Kiniją. Taip, kad vienų metų laikotarpyje ji kaip korespondentė apkeliavo 75,000 mylias, vis rašydama savo vyro redaguojamiems žurnalams "Time", "Life" ir "Fortune".

Tokioj kelionėj, ir dar karo metu, matytieji dalykai palenkė ją "daryti ką nors daugiau", daugiau, negu žurnalistinis darbas, kurį pirma buvo pasirinkusi. Ji nusprendė prasiskverbti į įtakingesnes valdžios sferas. Pasinešusi šia kryptimi, ji laimėjo rinkimus ketvirtame distrikte Connecticut valstybėje (čia buvo ji iš anksčiau su motina persikėlusi), liko USA Kongreso atstovė. Jos norai pildėsi: ji pateko ne tik į įstatymų leidimo įstaigą, bet ir į karinių reikalų komitetą (House Military Affairs Committee).

Pasibaigus vienam Kongreso veikimo laikotarpiui, ji buvo išrinkta antru kartu. Kongrese ji energingai darbavosi, kad būtų priimta visa eilė įstatymų, saugančių piliečių teises ir sveikatą, vaikų gerovę, teikiančių pagalbą nelaimingų nuo karo nukentėjusių šalių žmonėms. 1945 metais apkeliavo USA karių stovyklas Italijos ir Vokietijos frontuose, apžiūrėjo nacių koncentracijos stovyklas. Nuo to laikotarpio ji nepaprastai uoliai pradėjo kovą prieš diktatūras, prieš nuolaidų-pataikavimo ("appeasement'o") politiką ir ėmė uoliai ginti nuskriaustųjų tautų teises. Ji rūpestingai ir drąsiai kelia balsą, kad savo tėvynės netekusiems asmenims būtų teikiami palengvinimai, įteisinant jų padėtį ir darant juos save išlaikančiais piliečiais, kraštuose, kur jie galėtų pastoviau apsigyventi, o ne būti vien įnamiais koncentracijos lagerių. Ji kovoja, kad darbininkai už lygų darbą gautų ir lygų atlyginimą, nežiūrint jų rasinių, spalvos ar tikėjimo skirtumų. Ji pasisako už tautų bendradarbiavimą, bet ne tokį, kurs perkamas pataikavimu imperialistiniams siekimams ir ideologinei agresijai (užpuolimui).

Klara Luce pabrėžtinai tvirtina, kad nebus garantuota taika, kol bet kur pasaulyje bus slapti ginklų fabrikai, kur dirba vergais paversti žmonės, kol pasauly gyvuos uždaros valstybės su policine prievarta palaikomu režimu (valdžia).

KĄ JI KALBĖJO KONGRESE

Reikia stebėtis tos moters plačiu išsilavinimu, sugebėjimu surinkti tiek faktų ir nuosekliu iškalbingumu, kai jai teko imti žodį kongrese.

Ji labai griežtai nusistačiusi prieš fašizmą:

— Aš tikėjau 1938 ir 1939 metais, tikiu ir dabar, kad fašizmas turi būti užtvenktas, išrautas ir sunaikintas visur pasaulyje — šiaurėje, rytuose, vakaruose, pietuose, visuose žemynuose, abiejuose žemės pusrituliuose...

— Aš tikiu į laisvę balsavimų, kalbos laisvę, tikėjimo laisvę visuose kraštuose."

Žlugus nacizmui ir fašizmui dabar Klara Luce aiškiai mato tų prievartos režimų atraugas bolševikų diktatūroje. Štai tik prisiminkime jos keletą kalbų kongrese:

— Kai komunistų OGPU agentas atima iš ruso jo mažą farmą ir tą keletą jo turėtų kiaulių, kai tą daro be reikiamo teisėto kelio, ir kai tam ūkininkui palieka bado mirtį arba jį išsiunčia į vergų stovyklas Sibire, tas veiksmas yra žmogžudystė... Prievartos mirtis ar uždarymas kalėjiman bet kurio asmens, kurs nebuvo teisėtas, nuspręstas laisvo teisėjo, prisilaikant įstatymų pačios tautos valios sukurtų, yra, mes tą pakartojame, žmogžudystė, vergija. Tie dalykai buvo pasmerkti kai juos darė naciai, tie dalykai turi būti pasmerkti ir kai juos taip plačiai praktikuoja komunistai Rusijoje ir visoje centrinėje Europoje, — taip kalba Klara Luce.

Ji apgailestauja dėl pačios rusų tautos likimo

—180,000,000 rusų šiandien yra kaliniai už kietos cenzūros sienos.

Dėl to ji, ypač prisimindama padarytas klaidas su naciais, griežtai skelbia:

—Šiame paskutiniame dešimtmetyje kraujuje, varge, ašarose ir prakaite mes įsitikinome, kad nuolaidos, pataikavimas (appeasement) yra kelias į karą. Jei mes norime išvengti karo su komunizmu, mes turime mesti nuolaidų, "appeasement'o" politiką."

Ji taipgi griežtai nusistačius prieš tą žmogaus pavergimą bolševizmo tėvynėje:

— Tas vergų darbas yra pagrindas, ant kurio išsilaiko Sovietų ūkis. Jis dvigubai jiems pasitarnauja: suteikia didelius pelnus valstybės diktatūrai ir pašalina iš apyvartos visus vadovaujančius o p o z i c i j a i, — rašė ji "Catholic Courier Journal".

Kongrese ji taip smarkiai atakuoja bolševikų neteisybes ir skriaudas pavergtuose kraštuose, kad viename savo vedamajame straipsnyje laikraščio "Bridgeport Sunday Post" redakcija apie ją prasitarė:

— Mums neįprastuose, tamsiuose Europos politikos miškuose ponia Luce su savo tyrinėtojo lazda barškina apversdama tai rąstą, tai kaladę ir stebi baltus komunizmo vikšrus, besirangančius iš po jų..."

Tačiau šiaip jau jos nusistatymas rusų tautos atžvilgiu yra draugiškas, tik ji kovoja su bet kokiu diktatūriniu režimu ir su bet kokiu imperializmu, ar jis būtų naciškas, ar fašistiškas, ar komunistiškas.

KONGRESO REZOLIUCIJA APIE... APVAIZDĄ

Pastebėtasai pavojus mūsų dienų kultūrai, tikriausiai ją ir palenkė ieškoti pastovesnių atramos taškų ir juos ji atrado krikščionybėje, kokią skelbia Romos Katalikų Bažnyčia. Bevažinėdama po platųjį pasaulį, bebuvodama katalikybės centre Romoje, aplankiusi net ir Popiežių, ji įsitikino, kad tiesa ir žmonijos viltis yra Katalikų Bažnyčioje ir 1946 m. vasario 15 d. Klara Luce Šv. Patriko katedroje New Yorke priėmė pirmąją Šv. Komuniją (būdama 43 metų amžiaus, taigi pačiame kūrybingumo subrendime) ir Sutvirtinimo Sakramentą. Spaudai ji tik trumpai pasakė:

— Jau senai norėjau tapti katalike ir todėl penkius mėnesius, padedama Msgr. F. Sheen, rūpinausi susipažinti su Katalikų Bažnyčia ir jos mokslu.

Dėl kaikurių amerikiečių nusistatymo prieš tikėjimą aš neketinu kandidatuoti nei į Senatą, nei į Kongresą."

Taigi Katalikų Bažnyčią ji taip pamilo,kad neboja nė asmeniškų nepatogumų, nuostolių kylančių iš jos atsivertimo.

Jos tikėjimas — gilus. Kongrese ji prabilo:

— Aš tikiu, kad Amerikos gerovės šaltinis ir sąlyga yra

tas, kas buvo nuo pat mūsų šalies įsteigimo — mūsų senas pasitikėjimas Dievu."

Klaros Luce pastangomis Kongresas priėmė šią reikšmingą rezoliuciją:

— Šiuo Kongresas tą tikėjimą, kurį turėjo šios šalies kūrėjai, patvirtina ir pakartoja Jungtinėms Valstybėms, visoms kitoms vyriausybėms, tautoms ir gyventojams, būtent, kad neatimamosios žmogaus teisės, tarp kurių yra gyvenimas, laisvė, laimės siekimas ir jo gynimas lygybėje, yra dovana ne vyriausybių ir ne žmonių, o Kūrėjo. Dėlto mūsų vyriausybė, pasitikėdama dieviškos Apvaizdos globa, ieško visų šio krašto ir tarptautinių reikalų išsprendimo tikėdama, kad vienintėliu tikruoju vadovu ir tikrąja sankcija (patvirtinimu) žmonių įstatymams ir veiksmams yra Dievo įstatymai ir autoritetas."

1945 metų pabaigoje Kongrese ji pakartotinai tą rezoliuciją perskaitė, pridėdama:

— Aš netikiu, kad Dievas turėtų būti svetimas mūsų pakrantėms ar pakrantėms ir slėniams, kalnams ar upėms, bet kurios kitos tautos šiame pasaulyje, nes kur Dievas yra svetimas, kur jis yra ištremtas iš tautos ribų, ten Jo tarnaitės: Pastovi Tiesa, Gryna Sąžinė ir Saldžioji Laisvė taipgi išeina ištrėmiman su Juo."

Klaroje Luce tebėra karštas noras, kad moterys užimtų savo vietą visuomenės gyvenime. Kai Pijus XII pasakė savo garsiąją kalbą Italijos moterims, Klara Luce rašė laikraštyje "New York Journal-American":

— Šv. Tėvas paskelbė didelį paradoksą (prieštaraujančiai atrodantį dalyką): šiandien moterys turi pasiruošti laikinai apleisti šeimos židinį, kad jį išgelbėtų; jos turi kovoti prieš klasių kovą ir paskelbti karą karui.

Tikiu, kad jei viso pasaulio krikščionės moterys atsilieps į popiežiaus balsą, kad pilnai dalyvautų politiniame gyvenime, daug greičiau pamatysime komunizmo pabaigą Europoje ir kitur, o drauge užtikrinsime puikią visuomeninę (socialinę) įstatymdavystę vaikų gerovei, jaunimo auklėjimui ir senelių aprūpinimui."

KAIP RAŠYTOJA PRALEIDŽIA DIENĄ

Klara Luce dirba daug, visada užimta. Štai kaip reporteris aprašo jos dienos eigą:

— Jau septintą valandą ryto su pusryčiais į jos lovą atnešė du Washingtono ir tris New Yorko dienraščius bei virš šimto laiškų, kurių apie 24 svarbesniuosius ji peržiūrėjo.

Po pusryčių, prisisegusi šviežią rožę, kurią mėgsta nešioti, ji priėmė vieną prancūzų laikraščių korespondentą. Turėjo tris tolimus ir aštuonis vietinius pasikalbėjimus telefonu ir dešimtą valandą nuvyko į posėdį vieno iš jos komitetų. Kai po valandos posėdis baigėsi, ji grįžo į viešbutį, kur kalbėjosi su atvykusiais vienos aukštesnios mokyklos jos gerbėjais, priėmė CIO delegaciją, tarėsi su negrų darbininkų vadu, Hollywoodo filmų direktoriumi; pas ją buvo atėjusi moterų klubo delegacija prašyti pasakyti kalbą, atsilankė trys kariai, kuriuos ji buvo sutikusi Italijoje, — žurnalo redaktorius, kurs prašė rašyti į jo laikraštį, — pulkininkas, kurs kartu su ja pietavo Burmoje, — pramonininkas, kurs norėjo pasakyti jai apie savo planą pasidalinti pelnu...

Ir tuo pačiu laiku ji gavo du pundus laiškų iš savo raštinės, pietavo su viena moterų veikėja, penkiasdešimčiai minutų buvo išbėgusi aplankyti sužeistuosius karius ir matėsi su penktosios armijos veteranais, kuriuos buvo aplankiusi fronte.

Šeštą valandą vakare Mrs. Luce išgėrė puoduką arbatos, pasirašė 18 laiškų, peržvelgė paruoštas spaudos iškarpas, telefonu pasikalbėjo su savo vyru, esančiu namuose, toli nuo Washingtono. Vakarienės metu skaitė religinę knygą ir persirengusi ponios Chiang Kaishek dovanotais jai drabužiais pusėj dešimtos priėmė tris respublikonų partijos vadus, pasikalbėti svarbiais užsienio politikos reikalais. Vidurnakty ji sėdo prie mašinėlės parašyti dviejų tūkstančių žodžių straipsnį vienam žurnalui. Eidama gulti antrą valandą po vidurnakčio ji paliko raštelį, kad ją pažadintų pusėj po septynių.

Ši vienos jos dienos apžvalga rodo, kaip labai ji veikli.

Klara Luce dabar labai populiari. Per metus ji gauna apie 800 kvietimų sakyti prakalbas, ir vis daugiausiai iš moterų, ir du trečdaliai jos gaunamų laiškų ateina iš moterų.

Ji ryžtinga. 1944 metais Kūčių metu ji atsisakė dalyvauti vaišėse su generolais ir "džypu", slidžiais keliais Alpėmis išvažiavo į fronto ligonines giedoti Kalėdų giesmes sužeistiems kariams.

Ji giliai įžvelgia komunizmo pavojus ir jį vadina "intelektualų opiumu". Vienoje savo kalboje ji gražiai yra pasakiusi:

— Pagarbiai nusiimkite kepures prieš praeitį, bet nusimeskite švarkus prieš ateitį (— pasiruošę darbui).

Ji rašo su aistringu pamėgimu, rašydama gana įtemptai dirba ir mėgsta gerti daug kavos.

Prieš likdama katalike ji šešis mėnesius rimtai gilinosi į tikybinius ir filosofinius klausimus. Sakoma, kad prel. Fulton J. Sheen laiko ją viena iš gabiausių savo konvertitų, o jis įvedė į Katalikų Bažnyčią tokias garsenybes, kaip Ford II, redaktorių Budenz ir kitus.

LIETUVOS GYNĖJA

Klara Luce yra ir Lietuvos gynėja. Keliais atvėjais Kongrese ji užstojo Lietuvą, Baltijos valstybes gindama nuo Sovietų agresijos, o taipgi įvertino gražų lietuvių BALF'o (United Lithuanian Relief Fund of America) darbą.

Čia galime prisiminti ir žodžius, kuriuos Klara Luce pareiškė atsakydama Waterburio lietuviams:

— Paskutinių kelerių metų šiurpūs patyrimai būtų turėję visiems mums galutinai parodyti, kad kolei pasiliks bent viena apresyvi totalitarinė valstybė nepažabota, tol nebus laisvės, ar — savo valdžios patikrinimo laisvę mylinčioms ir laisvės siekiančioms tautoms.

Nepriklausomybė, kurią, mano ir daugelio kitų amerikiečių įsitikinimu, Lietuva turi pasiekti ir pasieks, turi būti įvesta duodant garantijas, kurios leistų jai ekonomiškai ir politiškai tvarkytis savo pačios nuožiūra, o ne būtų vien tik įsivaizduota laisvė, kurios vardu ji gali būti išnaudojama patenkinti svetimoms ideologijoms ir gobšioms imperijoms.

Dažnai esu kartojusi savo tvirtą įsitikinimą rinkimų, kalbos ir religijos laisve kiekvienoje šalyje, ir laukiu dienos, kada tos laisvės vėl tikrai įsigalės Lietuvoje."

2. KĄ LUCE RAŠO APIE SAVO ATSIVERTIMĄ

STRAIPSNIS ĮVERTINTAS $10,000.00

Vienas iš įdomiausių straipsnių, koksai tik USA spaudoje buvo paskelbtas, yra tasai Klaros Luce rašinys **The "Real" Reason** (Tikroji priežastis), tilpęs "Mc'Call's" magazino 1947 m. vasario, kovo ir balandžio numeriuose.

Įdomi amerikietės inteligentės "išpažintis" — kaip jos siela, blaškiusis po įvairias pasaulėžiūras, perėjusi net psi-

choanalisto rankas, pagaliau atrado ramybę ir tiesą Katalikų Bažnyčioje. Už tą puikų straipsnį McCall magazinas autorei sumokėjo tik... dešimt tūkstančių dolerių ir juos ta taurioji konvertitė atidavė statybai negrių motinų ligoninės.

— Konvertitui atsivertimas visada yra atradimas Visagalio Dievo neišsemiamojo gerumo, kilnumo, — pradeda savo rašinį Klara Luce. Kaip ištroškęs žmogus, gyvenantis kaitros iškepintame mieste, kurio visos upės išdžiūvusios, suradęs kokį tyrą, bedugnį šaltinį tikrai sukeltų visus savo kaimynus savo linksmais šauksmais, taip lygiai ir konvertitas jau natūraliai kelia savo balsą garsinti Dievo bekraštį prakilnumą. Ką tas konvertitas nori paskelbti tai ne tas mažas patirtas faktelis, kad jisai pats numalšino savo troškulį, bet milžiniška, bekraštė, atgamtinė tiesa, kad Gailestingumo Vandenys yra visiems."

Žinodama, kad žmonės interesuojasi, kodėl ji, garsi rašytoja, kongreso narė, gabi kalbėtoja, pasirinko kelią, nuvedusį ją į Katalikų Bažnyčią, Luce tokius paaiškinimus duoda:

— Aš pavyzdžiui, galėčiau pasakyti, kad tikroji priežastis — dėl ko aš likau katalike yra tas, jog Dievo Malonės dėka aš gavau tikėjimo dovaną. Ir tas būtų tiesa. Tačiau tik tiek pasakiusi aš apleisčiau eilę kitų priežasčių, lygiai tikrų, kurios mane privedė padaryti tą valios aktą, kurio dėka aš galėjau tą dovaną priimti. Ir tiems, kurie neturėjo laimės patirti Dievo Malonės ar priimti Jo Dovaną, ta priežastis neatrodytų labai apšviečianti.

Arba, aš galėčiau pasakyti, ir tas taipgi būtų teisinga, kad tikroji priežastis, kodėl aš likau katalike, buvo — kad atsikratyčiau nuodėmių naštos. Tačiau toks pareiškimas bus lyg neaiškus burbuliavimas eilei žmonių, kurie netiki, kad jie iš viso turi kokias nuodėmes, ar kurie neigia, kad iš viso kokia asmeninė nuodėmė egzistuoja..."

Klara Luce pasakojasi — buvusi palinkusi net į **marksizmą**, ne vieną jų veikalą godžiai skaičiusi, savindamasi jų mintis, tačiau krikščionybės, katalikybės antspauda viešajame Amerikos gyvenime šimtmečiais ryški ir tas sudarė vieną iš pagrindų jos atsivertimui. Ji rašo:

— Kaip ir visi amerikiečiai, aš gyvenu vakarų civilizacijoje, kuri yra giliai įsišaknijusi katalikybėje ir dar tebekeliauja ta kryptimi, kuri daugiau kaip per pusantro tūkstančio

metų buvo duota karštu katalikų tikėjimu, aistringu katalikišku veikimu ir griežta katalikiška doktrina. Ir, kaip ir daugelis amerikiečių, aš pergyvenau abudu pasauliniu karu, kada katalikų įtaka labiausiai pajuntama krikščionybės pasaulyje. Karo žiemoje visi drungnieji krikščionys skuba į sandėlius — išpurčius pasiimti tuos krikščioniškus aukos ir atgailos drabužius, kuriuos jie taip lengvai nusimeta optimistinėse taikos laikotarpio pagoniškose vasarose. Tada katalikybės kvapas — vyriaujantis. Prie protestantų tikėjimo drabužių prikibęs lyg kandžių morfalino (mothballs) kvapas. Ir, kas žino, gal katalikybė ir buvo tuo veiksniu, kurs Amerikai padėjo išsaugoti tikėjimo drabužį."

VOLTAIRO RAŠTAI IR JĖZUITO LAIŠKAI

Toliau Luce pasakojasi, kad jos motina bažnyčion neidavo, nebent gėlių pasižiūrėti. Kai rašytoja buvo devynerių metų, jos motina atsiėmė divorsą ir už ketvertos metų susituokė su Dr. A. Austin. Mažytė Klara keletą sykių lankėsi sekmadienio religinėj mokykloj, vėliau ji buvo atiduota į episkopalų mokyklos bendrabutį, o paskui persikėlė į netikybinę mokyklą ir sekmadieniais nueidavo į metodistų pamaldas.

Jaunutė, 19 metų, Klara episkopalų bažnyčioje susituokė su J. Brokaw. Jis buvo sunkaus būdo, jų moterystė irgi baigėsi perskyromis, o po jo mirties Klara kongregacijonalistų bažnyčioje susituokė su presbiterionų misijonieriaus sūnumi — H. Luce.

Taigi Klara Luce buvo išaugusi be tikybos, nors kartkartėmis atsilankydavo ar patarnavimų ieškojo tai vienos, tai kitos protestantų sekto bažnyčioje.

Katalikų Bažnyčią ji pradėjo pažinti, kai savo jaunatvėje, gyvendama Vokietijoje ir Prancūzijoje, ėmė lankytis į puošnias gotikos katedras. Nors tas jai darė įspūdžio, bet skaitymas tokių "apšvietos" laikotarpio rašytojų kaip Voltaire, Montesquieu, Diderot — jai buvo pripūtęs daug vėjų.

Labai gerą įspūdį, dar mokykloje, į ją buvo padariusi gera jos draugė, dievota katalikė **Dorothy Burns** (pereinant į katalikų tikėjimą ji buvo Klaros krikšto motina).

1940 m. rašytoja buvo Romoje ir aplankė popiežių:

— Nors tas atsilankymas padarė man gilų įspūdį, kaip kad daugeliui nekatalikų padaro popiežius gilų įspūdį, tačiau

to atsilankymo metu nieko neįvyko, kas būtų davę vilties, kad aš kada nors liksiu katalike... Vėliau aš turėjau dar du pasikalbėjimu su popiežiumi, bet... tada vis dar neatėjo į galvą mintis, kad kada nors aš liksiu viena iš jo dukterų."

Kalbėdama apie katalikų įtaką į save, Klara Luce pasisako, kad ji nejutusi to, išskyrus vieną dalyką:

— Laike paskutinių ketverių metų stipriai jaučiau vieną įtaką — katalikų **maldos**, — sakosi rašytoja.

Istorija to šitokia: ji kartą parašė straipsnį apie karo našlaičius. Rašinys labai patiko jėzuitui vienuoliui tėvui **Edwardui Wiatrak**, kurs gyveno Cincinnati ir dirbo berniukų parapijinėje mokykloje.

— Tėvui Wiatrak patiko tas straipsnis ("Ką gali padaryti moteris") — rašo Klara, — bet jis savo laiške davė suprasti: neapribotai daug moteris gali padaryti, jei tik ji savo širdyje turės pakankamai Dievo meilės. Ir jis pažymėjo, kad jis "prisimins mane savo maldose". Būdama kongrese (nežiūrint gausaus darbo), aš vis greit atsakydavau į laiškus; aš padėkojau už jo laišką ir maldas. Nuo to laiko mažai savaičių praeidavo, kad negaučiau laiško nuo tėvo Wiatrak. Jo laiškų tema niekada nesiskirdavo: "Meilė tobulina teisingumą — teisingumą, kuriuo Dievas yra mylimas labiau už viską: visu protu, visa širdimi, visa siela. Dievas ir Meilė yra sielos vartai..." ir jis vis meldėsi..."

Kartais į laišką rašytoja atsakydavo, tačiau daugumą palikdavo neatsakiusi.

—Metams bėgant jo laiškai man pradėjo daryti didelį įspūdį. Jie buvo kunigiškai kilnūs, nors ir rašyti mokytojo stiliumi. Daugiausia gal jie man padarė įspūdžio ne tuo, kas juose buvo rašyta, bet tuo, ko juose nebuvo: per penkerius metus tėv. Wiatrak nepaprašė iš manęs nė mažiausio patarnavimo ar malonės. Jis neprašė nei pakeisti savo pažiūras, nei neprašė pinigų labdarybei, neieškojo pasimatyti, neprašė pasiūlyti kokį įstatymą ar pasakyti kalbą, ir niekad neužsiminė kad turėčiau būti konvertitė...

Vėliau tėvas Wiatrak suvaidino ypatingą vaidmenį mano atsivertime, — rašo Klara Luce.

Į BAŽNYČIĄ ATĖJO NE IŠ NUSIVYLIMO

Kalbėdama apie "žmogiškąsias" savo atsivertimo priežastis, rašytoja Klara Luce sako:

— Aš nesu kentėjusi kokių nelaimių, nepasisekimų, ar gėdos, — ko nors, ko nebūtų pakėlę ir kiti amerikiečiai. Priešingai, aš esu turėjusi daug daugiau negu eilinę dalį ir meilės, ir garbės, ir turtų, ir draugiškumo, ir malonumų, ir net nuotykių... Aš turėjau pustuzinį sekmingų užsiėmimų... Mano sveikata buvo ypatingai gera... Tiesa, prieš aštuonerius metus aš netekau motinos ir prieš trejus metus — savo dukters, kurios abi žuvo automobilio nelaimėje. Tačiau tos staigios, pritrenkiančios, nebepataisomos mylimųjų mirtys aplanko tūkstančius kas metą, liūdinčiųjų visai nepatraukdamos į Katalikybę."

Toliau rašytoja prisipažįsta, kad savu laiku nekatalikiškosios įtakos yra buvusios labai stiprios jos sieloje. Gyvendama New Yorke ji buvo giliai įtraukusi "netikybinio ir materialistiško kvapo." Tą dvasią joje padėjo ištirpinti gausūs mirties atvėjai, kuriuos ji pergyveno šio karo metu, lankydama frontą, ligonines. Ar mirusieji gyvena? Ir jai atmintin giliai įsmigo rašytojo Buckle žodžiai:

— Jeigu nėra nemirtingumo, jei nemirtingumas nėra tiesa, mažai tėra reikšmės ar kas nors kita yra tiesa, ar ne."

— Kai aš antru kartu, 1942 m., sugrįžau iš Europos ir Azijos, — rašo Klara Luce, — aš nutariau išpręsti (gyvenimo) klausimą, perskaitydama, jei reikės, nors visus didžiuosius dvidešimtojo šimtmečio filosofus..."

Bet — Klara liko išrinkta į kongresą. Darbas sukliudė jos planus gilintis į gyvenimo filosofiją ir ji savo gyvenimo prasmę matė sukūrime prasmingo, linksmo gyvenimo savo dukteriai. Tačiau 1944 m. sausio 11 d. vokietis profesorius automobiliu užvažiavo ir nelaimėje dukrelę užmušė.

— Staigi mano dukters mirtis grubiai užtrenkė duris prieš tą paskutinį laimingą atsakymą, kuris atrodė dar buvo mano gyvenimo problemoms (klausimams)... Ji buvo mano tikroji meilė. Kur ji? Ir kur numylėtieji daugelio anglų, prancūzų ir kinų motinų, kurias aš pažinau, ir kur sūnūs daugelio mano draugų amerikiečių, kurie paguldė savo gyvastis Europos ir Azijos kovų laukuose?

Prieš mane stojo didysis klausimas: ar jie tik **miega** (prieš amžiną prisikėlimą), ar jie (galutinai) **pūsta** (ir niekad nebeatgys)? — rašo Klara Luce.

Jeigu jie **pūsta,** tai visa žmonių padėtis yra lunatikų tragedija, kurioje galingasis nesvyruodamas turėtų išnaudoti

paiką, kruvinasis — gailestingąjį, nusikaltėlis — nekaltąjį, jeigu tik taip darydami jie galėtų sau sutaupyti, sumažinti nors vieną momentą kančios, pavojaus ar nepatogumo "šiame gyvenime, kurį mes žinome... neskaitant to, kad mes gyvensime atminime tų, kurie mus mylėjo." Tokiu atveju visos gyvenimo vertybės liktų bevertės. Tada tik pomėgių ieškotojai, vagiai ir tironai turi prasmingą gyvenimą, nes jie "atsiėmė savo, kada buvo gera atsiimti."

NETIKI Į SKAISTYKLĄ, O PADARO PRAGARĄ

— O tačiau, argi toksai gyvenimo kelias turi kokią prasmę? — tęsia toliau Luce. Argi plėšikai nebūna apiplėšiami ir sukčiai apsukami, tironai pavergiami jų pačių aukų? Argi pomėgių ieškotojams neapkarsta pomėgiai, kurių jie ieško ir argi jie pagaliau nelieka aukomis nusibodimo ir persisotinimo? Argi nedažnai gyvenimo baimė apima net tuos, kurie sako, kad "gyvenime nėra baimės tiems, kurie nebijo mirties?" Žmonės, kurie netiki į skaistyklą, dažnai padaro pragarą ant žemės. Bet argi ne dažnai jie patys jame sudega iki trupinėlio?" — taip savo mąstymus kelyje į katalikybę apibudina Klara Luce.

Pasipasakodama savo sielos paslaptis, kurios ją atvedė į Katalikų Bažnyčią, rašytoja **Klara Luce** prisipažįsta, kada ji buvo liberalė, taip sakant "laisvų pažiūrų".

Tačiau, kada ji pradėjo gilintis į svarbiuosius gyvenimo klausimus, ji ryškiai pajuto, kad atmetus tikėjimą į Dievą, pati dorovė nustoja tikrojo pagrindo:

— Liberalizmas mums leidžia, tikrumoj — net gi reikalauja: būti patiems vienintėliais sprendėjais apie mūsų veiksmų dorovingumą. Tikrovėje gi — kai liberalizmas, atmesdamas Dievą, paneigia Absoliutų Gėrį ir Absoliutų Dorovingumą, niekas nebegali būti laikoma **galutinai** moralu, ar nemoralu. Jei tau patinka ar jei tau tas patogu, tu laikaisi paskutinės dorovingumo (moralės) mados. Tos gi "mados" liberalų pasaulyje išugdomos ar sunaikinamos laikantis kentėjimo-malonumo metodo: kas malonu tau ar tavo artimui, tas dorovinga. Kas atneša kentėjimą tau ar tavo kaimynui, tas nedora. Tačiau, nelaimei, visas dalykas tik **įneša sąmyšį į jūsų gyvenimą, į gyvenimą artimo ir visos visuomenės.** Vieno asmens, ar grupės ar netgi tautos malonumai, ir dėlto — jų dorovin-

gumas dažnai pasirodė kaip tik besąs toksai dalykas, kurs sudarė kančią artimui ir buvo nedorovingas. Dar daugiau — jūsų pačių malonumas (gėris) dažnai sekančią dieną pasirodė pavirtęs kančia (blogiu). Ir taip visuomenė — ir pavieniai asmenys joje — nuolat pasiliko reikalingi išsigelbėjimo iš nedorovingų padarinių jų pačių (pasiskelbto) neklaidingumo ir (pasisavinto) sprendimo apie dorovę (lyg jie būtų dievai)."

Tie visi svarstymai rašytoją Klarą Luce privedė prie įsitikinimo, kad be religijos dorovė netenka pagrindo, kad tik tikėjimas atskleidžia gyvenimo prasmę

—Ta Gyvenimo Duona, kurios visi žmonės ieško, negali būti iškepta be tikėjimo dieviškųjų mielių."

Nors jos sieloje jau buvo pradėjusi brėkšti tikrojo tikėjimo aušra, bet ji dar pasiliko blaškytis tai palinkdama prie moderniojo Freudo mokslo, tai bandydama pasinaudoti aukščiausia mokslo patirtimi dvasios klausimuose, kurią skelbiasi turį psichoanalistai. Tačiau, jos patyrimas buvo liūdnas:

— Kai aš išėjau iš analisto ofiso, mano širdis nebuvo nei kiek lengvesnė (kišenė tai palengvėjo)."

Besvarstant giliau garsiojo Freudo mokslą, jai pasidarė jo pažiūros priklios, nes jos net aukščiausius, tyriausius sielos polinkius bando aiškinti rišdamos su seksuališkumu.

RAŠYTOJOS AŠAROS NEW YORKO VIEŠBUTY

Beskaitydama Marksą ji labai buvo palinkusi į komunizmą, bet Stalino-Hitlerio sutartis ją privertė pagalvoti, o bolševikų tironiški darbai Europoje ją galutinai atgrąsė nuo komunizmo taip, kad ji dabar yra net žinoma kaip viena iš stipriausių kovotojų prieš raudonąją diktatūrą.

Nusivylusi visa eile moderniųjų nukrypimų, rašytoja Klara Luce palinko į **humanitarizmą:**

— Jei mane kas būtų paklausęs — kas aš esu, tai yra, į ką aš tikiu, keletą mėnesių prieš savo atsivertimą aš būčiau atsakiusi: "Aš esu humanitarizmo, žmogiškumo atstovė", — rašo apie save Klara Luce ir toliau pabrėžia:

— Bet humanitarizmas, kaipo priimtinas tikėjimas, buvo sugniuždytas dieną, kada ant Hirošimos krito bomba. Man ta bomba buvo aiškiausis įrodymas, kad žmogus savomis pastangomis negali pilnai savęs ištobulinti, jis teprieina prie savęs išnaikinimo..."

Ji pajuto, kad artimą pilnai tegalima mylėti kaip brolį tik jeigu tikima, kad žmonės yra to paties bendro Dangiškojo Tėvo vaikai. Dabar rašytoja ėmė ilgėtis:

— O, kur rasti kunigų, kurių tikėjimas taip šviesiai degtų jų širdyse, kad jie šauktų "Dievas yra meilė ir Jėzus yra mūsų Išganytojas ir prieš tą tiesą nesvarbu — ar pasaulis plečiasi ar traukiasi, ar atomas suskaldytas, ar ne. Atominės energijos panaudojimas visiškai priklausys nuo to, ar žmogus garbins Meilės Dievą..."

— Ir tokius kunigus aš dabar labai dažnai ėmiau atrasti Katalikų Bažnyičoje, — sakosi rašytoja Luce.

Po ilgokų blaškymųsi, svyravimų ir svarstymų pagaliau rašytoja Klara Luce palinko į katalikybę:

— Aš perilgai gyvenau materializmo name, kol pagaliau mano abejonių dūmai prapliupo atsimetimo (nuo materializmo) liepsnomis. Ir aš pabėgau..."

Toliau rašytoja nupasakoja tą atsivertimo naktį: ji buvo New Yorko viešbutyje. Tą naktį — rodos, visos kartybės, nusivylimai, abejonės, kokias ji tik kada buvo pergyvenusi, užgulė visos kartu. Ji vaikščiojo po kambarį, pakeldama daiktus nuo stalo ir vėl padėdama...

— Pagaliau aš pajutau tikrąją prasmę gyvenimo beprasmiškumo, — rašo Luce. — Pasijutau beverkianti. Ir tada aš pradėjau melstis. Vienintėlė malda, kurią aš atmintinai mokėjau, buvo "Tėve mūsų". Ją aš ir kalbėjau..."

JĖZUITO LAIŠKAS IR MĄSTYMO MĖNESIAI

Meldėsi ji klūpėdama, ir atsikėlusi jautė lyg kokį palengvinimą. Pradėjo vaikščioti po kambarį. Staiga ant stalo pastebėjo neatplėštą kun. Wiatrak laišką. Perskaitė jį. Buvo trumpas: klausė, ar rašytoja buvo kada skaičiusi šv. Augustino "Išpažinimus". Ir kunigas laiške aprašė, kaip nusiminęs, nusivylęs Augustinas išgirdo "Imk, ir skaityk", kaip jis atsivertė Šv. Raštą, paskaitė ir tos gilios eilutės buvo jo naujo gyvenimo pradžia.

Peržvelgusi tą laišką ir Klara Luce panoro ką panašaus paskaityti. Tačiau Šv. Rašto jos knygyne nebuvo. Tad... ji paėmė telefonų knygą ir suradusi numerį pašaukė St. Louis mieste esantį kun. Wiatrak.

Nors buvo naktis — kun. Wiatrak atsiliepė ir rašytoja į jį pratarė:

— Tėve, su manimi nieko blogo neatsitiko, bet mano siela yra rūpestyje...

— Tą žinau. To telefonavimo aš jau nuo seniai Dangų meldžiu... Bet, aš nesu Jūsų pagalbai tinkamas kunigas... Aš esu paprastas... Kreipkis į tėvą Fulton Sheen... Dabar gi — gerai išsimiegok. Dievas Tave telaimina...

Rašytoja sakosi jautusis lyg tikrai pats Dievas ją palaiminęs. Toliau ji rašo:

— Ir aš vėl atsiklaupiau, bejėgė, lyg vaikas prieš Tėvą. Ir aš Jam dėkojau, nes Jis manęs išklausė. Dabar aš jau buvau tikra dabarčiai ir ateičiai. Amen."

Tačiau tas dar jos nepadarė katalike, tik paruošė sielą atvira širdimi priimti tiesą. Praėjo dar beveik pusė metų kol ji pasidarė pilna katalikė. Po tos nakties sekė mėnesiai skaitymo, studijų, ieškojimų, "daug sunkesnių ir stropesnių, negu kada nors gyvenime aš buvau patyrusi."

Toliau savo atsivertimą ji taip apibudina:

— Tikėjimas yra Dievo malonė, laisva valia priimta. Kaip gi kas galėtų aprašyti tą momentą, kada tikėjimas ateina? Momentas, kada žmogaus širdis sutirpsta Dievo meilėje, yra tikėjimo atėjimo momentas. Tas tikra, bet tas momentas taip lygiai sunku nustatyti, kaip sunku nustatyti, kada ledas tirpsta ar kada aušra pradeda aušti... Instrukcijos, ar katalikų tiesų dėstymas yra paruošimas minties padaryti laisvą valios nuosprendį, kurs seka malonės įkvėpimą. Kunigas mokinio neatverčia, jis tik paruošia atsivertimui, kaip ūkininkas kad paruošia dirvą sėkloms."

BOKŠTU IŠLIKUSI LAIKO GRIUVĖSIUOSE

Atsivertimo žingsnis jai nebuvo lengva padaryti, ypač šiame — protestantų krašte.

— Mano brangi tarnaitė ir mano geroji draugė — sekretorė — kurį laiką vaikščiojo lyg aš būčiau nusprendusi užsidaryti raupsuotųjų kolonijoj, — pasakojasi Klara Luce.

Fulton Sheen per keletą mėnesių padėjo jai gilintis į katalikų tiesas.

— Jei žmogus interesuojasi įstatymais, net jeigu ir norėtų juos paneigti, jis pasitaria su advokatu; jei jis nori ką nors sužinoti apie ligos prigimtį, tariasi su gydytoju. Jei kas nors tikrai nori giliau išdiskutuoti katalikybę, jis turi kreiptis pas katalikų kunigą, — duoda patarimą rašytoja.

Pati gi likusi katalike, ji kartoja su šventuoju:

— Pervėlai aš Tave pažinojau, o Groži taip senas ir taip naujas!

Ir toliau ji pasakojasi:

— Praėjo du karai, buvo nuversta keletas tuzinų sostų ir vyriausybių, praėjo rusų revoliucija, mūsų pačių krašte sužlugo šimtai žmonių išgalvotų sistemų, mirė milijonai, o taipgi ir mano dukrelė, ir tik tada aš su dėmesiu pažvelgiau į tą nuostabiąją instituciją — Katalikų Bažnyčią. Tiek ir dar daugiau reikėjo Dievo Malonės, kad mano mintis tvirčiau pagautų tą faktą, kad ši Bažnyčia, kaip bokštas išliko sveika ant laiko griuvėsių..."

Dabar rašytoja stipriai laikosi altoriaus:

— Visi, kurie klūpo prie Jo altoriaus, visi, "kurie mylėjo Tavo namų grožį ir vietą, kur Tavo garbė gyvena", gauna tam tikrą saiką, kokį tik kuris gali priimti, Tikėjimo, Vilties ir Meilės. Ir didžiausia iš jų yra Meilė, kuri yra žmogaus meilė Dievuje ir Dievo meilė žmoguje. Niekur kitur jos nerasi tokiame grynume ir gausume. Štai dėl ko tiek daug tikinčiųjų prie Jo altorių, ne tik sekmadienio vėlybą rytą, bet kiekvieną savaitės dieną ir kiekvieną valandą dienoje per visą jų katalikišką gyvenimą."

VII. Raudonosios Armijos Kapitonas Ilgisi Dievo

REVOLIUCIJOS AUKLĖTINIS

Mykolas Koriakov gimė 1911 metų birželio mėn. 22 d. tolimame Sibire, Krasnojarsko apylinkėse. Aukštuosius mokslus ėjo Filosofijos, Istorijos ir Literatūros Institute Maskvoje. Nuo pirmosios karo dienos tarnavo raudonojoje armijoje: 1941 metų rudenį Maskvos fronte, ties Volokolamsku, būdamas antrosios klasės eiliniu kariu inžinerijos dalinyje generolo Rokosovskio divizijos 16-je armijoje. 1942 metais jisai gavo paaukštinimą: buvo pakeltas į leitenantus ir jo komandai buvo pavesta inžinerijos kuopa Šiaurės fronte, ties Ilmeno ežeru. Paskutiniais dviem karo metais Koriakovas buvo priskirtas karo korespondentu prie šeštosios aviacijos armijos. Jis gavo kapitono laipsnį ir buvo apdovanotas Raudonosios Žvaigždės ordinu.

Su raudonąja armija jisai nužygiavo nuo Maskvos iki Dresdeno, kur prieš pat karo pabaigą kontratakuojančių vokiečių buvo paimtas į nelaisvę. Amerikiečių išlaisvintas, nuo 1945 m. gegužės 23 d., iki 1946 m. kovo 18 d. dirbo sovietų ambasadoje Paryžiuje, redaguodamas žurnalą rusų kalba: "Tėvynės Naujienos".

Savo akimis matęs sovietų išauklėtų raudonarmiečių žiaurumus, patsai patyręs bolševikų priespaudą ir persekiojimus dėl religijos, nusprendė savo jėgas paskirti Rusijos ir pasaulio išlaisvinimui nuo komunizmo. Pabėgęs iš sovietų ambasados, apsigyveno pas draugus ir parašė knygą **"Je me mets hors la loi.** Pourquoi je ne rentre en Russie sovietique" (Už įstatymo ribų. Dėl ko aš negrįžtu į Sovietų Rusiją). Editions du Monde Nouveau; 185, rue de la Pompe, Paris XVIE, 219 puslapių.

NĖ JO MOTINA MELSTIS NEMOKĖJO

Tasai buvęs komunistas, Raudonosios Žvaigždės kavalierius ir Stalino armijos kapitonas, dabar savo knygą pradeda Šv. Povilo laiško Galatams V, 1 žodžiais

— Pasilikite tvirti ir nebesiduokite vėl įkinkomi į vergijos jungą.

— Tačiau jis nesislepia, kad anksčiau jisai buvo netikintis:

— Niekada, per visus mano gyvenimo 30 metų prieš karą, manyje nepasireiškė joksai religinės dvasios ženklas... Kaimelyje, kur aš gimiau, ten toli Sibiro taigose, Sajano kalnų papėdėje, nebuvo bažnyčios... Mano motina buvo neraštinga, ir aš neatsimenu, kad ji būtų mane mokinusi maldų; manau, kad ji pati jų nemokėjo.

Koriakovas — jau revoliucijos laikų auklėtinis. Atsimena, kaip bolševikams įsigalėjus, juos, mokinius, surinkdavo į pijonierių klubus, kur buvo išrašyti šūkiai: "Šalin popus, šalin imperialistus". Šventadieniais jie eidavo į miesto aikštę, prieš pat bažnyčią, kur būdavo pamaldos.

Aikštėje, raudonųjų vadovaujami, jaunieji uždegdavo savo storo popieriaus padarytą "bažnytėlę" ir šokdami apie liepsnas dainuodavo prieštikybines dainas.

Nepažindami religijos jie pasiliko nei tikintieji, nei bedieviai — be jokio ryšio su Dievybe: abejingi ir pilni nežinojimo.

NAUJOS MINTYS NETIKINČIO GALVOJE

— Studijuodamas Filosofijos, Literatūros Istorijos Institute, — pasakojasi minėtoj knygoj Koriakovas, — aš pradėjau suprasti, kad Bažnyčia buvo esminis elementas mūsų tautos gyvenime. Mano dvasioje susikristalizavo vaizdas Sergiejaus Rodoniečio, Aleksandro Nevskio, vėliau — Juozapo Volockiečio, kurie, man rodėsi, kaip valstybės vyrai yra palikę gilią vagą mūsų istorijoje. Bet tai buvo grynai išorinis supratimas, be ryšio su religiniu jausmu: tai buvo istorinė Bažnyčios pusė, kuri man atsivėrė, gi mistinė pusė vis dar pasiliko pridengta. Aš supratau Bažnyčią kaip rusų kultūros, rusų valstybės elementą, bet Bažnyčia kaip tikėjimas, kaip dvasinis pergyvenimas pasiliko man tamsi, nesuprantama.

— Ir reikėjo 1941 metų audros, — išpažįsta toliau Koriakovas, — kad žaibo šviesa nublokštų mano tamsybes. Tai buvo rudenį: karininkas, vardu Kločkovas, su saujele žmonių užėmęs Volokolamsko plentą ir pasiryžęs iki mirties priešintis vokiečių tankams, sušuko "Kariai, mes nebeturime kur trauktis — už mūsų jau Maskva".

Maskva buvo mums viskuo, ir mes buvome pasiryžę priešintis iki mirties. Mirties akivaizdoje visos medžiaginės ver-

tybės, tai yra, viskas, kuo rėmėsi mūsų religinis abejingumas, nustojo reikšmės. Vienintėlis būtinas, gyvybinis jausmas mums pasirodė beesąs "Dangaus jausmas", jausmas beribio atsakingumo, nesuprantamo, atsakingumo ne prieš save pačius, ne prieš savo šalį, o atsakingumo prieš kažką, kurio buvimą mes staiga pajutome — prieš Dievą! — rašo buvęs Raudonosios armijos kapitonas Koriakovas (pusl. 27).

Vienu metu, būdamas karo korespondentu, jisai parašė straipsnį — reportažą iš observacijos punkto, kurs buvo varpinėje. Taip ir įvardino: "Viena diena varpinėje".

Sovietų cenzoriui tuojau krito į akis antraštė ir jisai įsakė iš viso straipsnio išimti žodį "varpinė"; negana to — pareiškė nepasitenkinimą, kam straipsnyje aprašoma bažnyčios vidaus išvaizda, paveikslai.

RAUDONARMIETIS PAMALDOSE

Šiaip jau Rusijoje, kaip pastebi Koriakovas, religinis jausmas žmonėse tebėra gyvas. Kai nuvyko į anksčiau Lenkijos valdytas žemes, čia religinės nuotaikos žmonėse buvo taip stiprios, kad, pavyzdžiui, mergaitė paprastą sekmadienį atsisakė jam net sagą įsiūti — esanti nuodėmė.

Koriakovas išgirdo ir varpus:

— Jie man skambėjo kaip švelni ir jautri pasaka, kokios aš dar nebuvau girdėjęs.

Pamatęs žmones einant į pamaldas ir raudonarmietis kapitonas Koriakovas pasuko į tą pusę. Jis buvo susijaudinęs:

— Mano širdis tirpo, ašaros pripildė akis. Pats nesijausdamas atsiradau ties medinės cerkvės durimis...

Kaip tik tą dieną buvo paskelbta žinia, kad mirė patriarchas Sergijus. Žmonės to dar nežinojo. Koriakovas atnešė laikraštį zakristijonui, šis perdavė šventikui, kurs pasakė, kad bus atlaikyta "panichida" (pamaldos už mirusį). Išeinant zakristijonas padavė Koriakovui pašventintos duonos gabalėlį. Koriakovas davė suprasti, kad nežino, ką su ja daryti.

—Persižegnokite ir suvalgykite,—paaiškino zakristijonas.

Koriakovas suvalgė.

Nepraslinko nė valanda, kaip Koriakovas buvo pakviestas pas majorą, kurs tuojau ėmė tardyti:

— Jūs šiandien buvote cerkvėje?

Ant majoro stalo stovėjo Naujojo Testamento knyga. Ją namiškiai buvo išsiuntę Koriakovui, bet majoras apie tai patyrė ir konfiskavo. Dabar tai buvo "daiktinis kaltinimo įrodymas". Per tardymą buvo pabrėžta komunistų partijos linija:

— Nuolaidumas tikybai karo metu buvo tam, kad Bažnyčia galėtų sustiprinti žmonių patriotinį pasinešimą. Daugiausia gi tos nuolaidos — dėl užsienio propogandos, — rašo Koriakovas savo knygoje.

Generolas leitenantas Polynin tardymo metu net pabrėžė:

— Argi Jūs nesuprantate, kad dabartiniu (karo metu) mes esame sąjungininkai net tokio niekšo, kaip Churchill'is; argi mes negalime laikinai būti taikoje net su popais?

Koriakovą apkaltino: jis ėjęs į bažnyčią ir užsakęs pamaldas už numirusį patriarchą.

UŽ PAMALDAS IŠMESTAS IŠ KORESPONTENTŲ

Porai mėnesių praslinkus po tos bylos atėjo generolo leitenanto Polynino sprendimas:

— Kapitonas Mykolas Koriakovas, kurs užsakė religines pamaldas ir jose dalyvavo ir kurs užsikirtęs gina savo elgesį (Koriakovas aiškinosi, kad pamaldų nebuvo užsakęs, o kad nuėjo į bažnyčią — tai juk korespondentui valia stebėti viską. J. P.), yra pašalinamas iš karo korespondento pareigų, kaip žmogus svetimos ideologijos; jis perkeliamas į pėstininkus kadrų tarnybos žinybon pas pirmojo Baltgudijos fronto vadą."

Už tas pamaldas išmestas iš korespondentų tarpo Koriakovas dar daugiau ėmė domėtis pasaulėžiūra. Jis ėmė daugiau skaityti. Jam darė didelės įtakos lenkų autoriai, rašę prieš tiraniją (caro). Dabar jis gailėjosi:

— Nuo Europos būdami atskirti kinų siena, mes nežinojome apie kitų, net mums artimiausių, gyvenimą.

Naujoje vietoje, karininkų kareivinėse, buvo atvykęs vienas karininkas iš Stalino organizuotų, neva, lenkų legijonų. Jis buvo, tikrumoje, rusų karininkas. Jis papasakojo, kaip Liubline buvo suorganizuotos pamaldos, kad parodytų, kaip "lenkų legijonai maldingi". Karininkams, taigi ir rusams, buvo įsakyta dalyvauti pamaldose ir priimti komuniją, nors jie buvo netikintieji ir nėjo išpažinties. Kai prisiartino kunigas prie to karininko, kurs pasakojo, jis staiga pašoko ir pradėjo šaukti: "Aš negaliu, aš negaliu!"

Batalijono komendantas atkreipė į tą dėmesį, ir anas karininkas buvo nubaustas.

SLAPTI ATSILANKYMAI Į BAŽNYČIĄ

Koriakovas, kurs nuo mažens buvo auklėjamas prieštikybinėje dvasioje, būdamas fronto ugnyje pajuto gilų Dievo ilgesį. Savo atsiminimų knygoje jis prisipažįsta:

— Aš jaučiausi persunktas galingo religinio jausmo, kurs pripildė visą mano sielą.

Dar daugiau — jis jautė patraukimą melstis, tik iš pradžių jam nesudarė skirtumo kur—ar rusų cerkvėje, ar katalikų bažnyčioje. Vis dėlto, kai raudonoji armija įžygiavo į Lenkiją, kai Koriakovas ėmė stebėti to krašto gyvenimą, jis prisipažino, kad katalikybė už pravoslaviją "stipresnė ir aktyvesnė".

Netoli nuo jų kareivinių buvo miestelis Demba.

— Tenai paslapčia aš ėjau į bažnyčią, — pasakojasi Koriakovas. — Aš įžengdavau tyliai, kad mano pakaustytieji batai nebildėtų, atsisėsdavau suole ir taip, veidą rankose paslėpęs, pasilikdavau ilgą laiką, klausydamas to nenusakomo jausmo, kurs buvo gyvas manyje, ir aš visa savo esybe meldžiausi:

"Mano Dieve, aš Tau visiškai atsiduodu, vesk mane, išmokyki mane, ką turėčiau daryti, sustiprinki mano tikėjimą" (p. 59).

Jam ėmė patikti Mišios:

— Skaitytinėse katalikų Mišiose, — rašo Koriakovas, — yra daug lirizmo: žmogus, kuris meldžiasi, paslepia savo veidą rankose, pasineria į savo paties vidaus gelmes, atsiskiria nuo žemės, pakyla į naują erdvę... Mano simpatijos krypo į katalikybę.

Baigėsi 1944 metai. Naujųjų metų išvakarėse tasai raudonosios armijos kapitonas ir aviacijos korespondentas ėmė svajoti — ką jam žada 1945 metai:

— Mane nugalėjo veržlus palinkimas melstis.

— Bažnyčia skendo naktyje ir ramybėje. Prie altoriaus degė žvakės. Koplyčioje pakiliai stovėjo Šventosios Mergelės stovyla. Ant jos palenktos galvos — aukso vainikas, ji laikė Kūdikėlį, kurs linksmai tiesė rankas. Jos galvą supančioje aureolėje parašas lotynų kalba: Consolatrix (Ramintoja).

— Klūpodamas, rankomis pridengęs veidą, aš meldžiau.

kad rasčiau ramybę, paguodą savo naujajame kelyje. Nauja aušra švito manyje, augo, darėsi tikrovė. Sukrėtimas, kuris man artinosi, buvo Apvaizdos apsireiškimas. Mano gyvenimo siūlas nusidriekė kita kryptimi... 1945 metai prisiartino. Šv. Silvestro naktį aš praleidau Šv. Mergelės bažnyčioje. Mano siela, maldos suminkštinta, jautė, kad naujieji metai atnešė stebūklą (p. 65-66).

ČENSTAKAVOJ

Dabar jis svajojo, kaip būtų gerai, kad jų dalinys žygiuotų pro Čenstakavą, kur yra stebuklingasis Dievo Motinos paveikslas. Jo viltys išsipildė — pateko į Čenstakavą. Jis apsigyveno netoli kareivinių, pas garvežių dirbtuvės mechaniką. Vakare ilgai jis su šeima kalbėjo gyvenimo klausimais. Nakčia negalėjo užmigti ir paėmė į rankas Bjosowskio veikalą, kurį rado vienoje bibliotekoje pusiau apdegusį, po griuvėsiais. Autorius pasirodė esąs lenkų filosofas, jaunatvėje buvęs Markso įtakoje, bet vėliau jo sielos raida pasinešė į katalikybę.

Atsivertęs to rašytojo knygą Koriakovas visų pirma užtiko jo mintį, kad istorinis materializmas yra idėja, kurios pagrinde yra puikybė, kokios pasaulis dar nežinojo. Ir toliau tasai buvęs raudonarmiečių kapitonas rašo:

— Pats faktas, kad buvo norima sukurti sovietinę valstybę, dedant pagrindan materialistinį "Markso-Lenino mokslą", yra pareiškimas beribės puikybės. Tokioje valstybėje nėra vietos nei Dievui, nei Dievo namui: bažnyčiai. Ir reikėjo karo, tos baisios katastrofos, kad tos valstybės pilietis, supurtintas grįžtų į Dievą. Lenino-Stalino partija buvo priversta daryti nuolaidas Bažnyčiai, manydama, kad tos nuolaidos tėra laikinos. Tačiau, tiek daug Sovietijos žmonių atsiverčia... Sovietų kariai buvo išauklėti Lenino-Markso dvasioje, jie buvo patenkinti ir niekuo kitu netikėjo, kaip tik savimi pačiais ir valstybe. Fronte jie pamatė, kaip milžiniškas, baisus karas užgula žmogų, taip labai mažą. Jų puikybė buvo nublokšta kaip kaukė, nuplėšta ugnies ir geležies. Žmogus jautė sunkią ranką Kažkieno, Kurs galėjo juos pritrenkti ar pasigailėti, išsaugoti nuo mirties. Mirties baimė pagimdė nuolankumą. Ir žmogus pradėjo maldauti Dievą pasigailėjimo. Karas pakeitė daug dalykų žmogaus sąžinėje, visų pirma pritrenkė jo puikybę. Ar tik čia ir nebus atsakymas į klausimą: "Dėl ko gi tas karas?"

Ryto metą Koriakovas su ta katalikų šeima pakilo eiti į Čenstakavos šventovę. Kelyje jie kalbėjosi, kaip Hitleris buvo dievinamas Vokietijoje, o Stalinas tebėra dievinamas Rusijoje. Jie prisiminė, kad šiame kare daugiausiai ir nukentėjo abidvi tos šalys:

— Tai Dievo bausmė: Jis nubaudė Rusiją vokiečių rankomis, ir nubaudė Vokietiją rusų rankomis. Bet ar žmonės pažins Dievo ranką? — tuos žodžius randame buvusio raudonarmiečių kapitono ir rašytojo Koriakovo atsiminimuose.

Koriakovas tą rytą dalyvavo pamaldose, kur minios žmonių dėkojo Čenstakavos Dievo Motinai, kad jų miestas liko nesunaikintas. Koriakovas matė ašaras, riedančias besimeldžiančiųjų veidais. Jis pats daug pergyveno:

Mano siela buvo lyg šviesos apsupta. Beveik fiziškai jaučiau, kaip auga ir stiprėja manyje tikėjimas, — tikėjimas, kad Šv. Mergelė suteiks savo pagalbą naujame kelyje, kurį aš pasirinksiu, padės man ir visiems rusams, kurie pripažins, kad juos aplankė Dievo bausmė: **Aš turėjau tikėjimą, kad visa mūsų tauta nusigręš nuo pagonybės, pakils į tą šviesųjį kalną** (taip vadinamas kalnas, ant kurio stovi Čenstakavos Šv. Mergelės šventovė. J. P.) **ir susiras naują kelią į šviesų, skaidrų ir laisvą gyvenimą** (p. 77).

FRONTO ŽYGIUOSE

Kapitonas Koriakovas su Raudonąja armija nužygiavo iki pat Dresdeno. Jis buvo liūdininku, kaip raudonarmiečiai plėšė namus, jis girdėjo skriaudžiamų moterų verksmą. Viena jauna vokietaitė prisipažino, kad trijų savaičių laikotarpyje ją buvo nuskriaudę daugiau kaip 250 raudonarmiečių. Koriakovas mieste ant lovos matė moters lavoną... Jos viduriai buvo perverti durtuvu. Tas viskas Koriakovą pripildė pasibaisėjimu ir jis rašo:

—"Mūsų laikų žmogaus žiaurumas žmogui pareina nuo atšalimo religijai"; ta Tolstojaus diagnozė nustato priežastis blogybių abiejose tautose (vokiečių ir rusų).

Koriakovui reikėjo eiti pavojingomis fronto linijomis.

— Padėjau šautuvą, — rašo jisai savo knygoje (p. 106), — ir iš kišenės išsitraukiau mažą į Dangų Ėmimo Šv. P. Marijos paveikslėlį, kurį man buvo dovanojęs vienas kunigas Volynijoje. Atsiklaupęs sukalbėjau maldas, kurias buvau spėjęs išmokti iki tos dienos. —

Tuo momentu prasidėjo mūšis ir Koriakovas pateko į kryžminę ugnį. Įsirito į griovį:

— Prisiplakęs prie žemės, aš paliečiau Šv. P. Marijos medalikėlį ant savo krūtinės ir balsiai, lėtai kalbėjau maldą: "Mes neturime kitos priebėgos, kitos vilties, kaip Tave, Šv. Mergele..."

Staiga jis pajuto, kaip jį pagriebė stipri ranka. Tai buvo vokiečiai, kurie jį paėmė į belaisvę. Kitus belaisvius vokiečiai sušaudė, bet Koriakovą užtarė moterys, kurias jis buvo apgynęs nuo prievartos.

Koriakovas jautė, kad ir jisai pats yra tik per plauką nuo mirties. Jis tik mąstė:

— Viešpatie, nenusigręžki nuo manęs...

Koriakovas matė, kaip vieną po kito išveda vokiečiai rusų belaisvius, rusų slauges. Pasigirsta šūvis ir... viskas nutilsta. Jis laikė rankose Čenstakavos Šv. P. Marijos medalikėlį ir meldėsi, kol iš susijaudinimo ir nervų įtempimo neteko sąmonės... Atsigavęs atsiminė su savimi beturįs Naujojo Testamento knygą. Atsivertė, kur papuolė, ir paskaitė pirmą į akis kritusį sakinį. Tai buvo eilutė iš Apreiškimo 17 skyriaus, ir ji skambėjo taip paguodžiančiai:

"Jis padėjo ant manęs savo dešinę ir man tarė: nebijoki".

Toliau Koriakovas pasakojasi:

— Knyga (Naujasis Testamentas), kurią turėjau savo rankose, buvo kaip gyvas daiktas. Dievas, galbūt, mano angelas sargas, atsakė man per tą knygą į mano klausimus.

Toks įtempimas dar tęsėsi kurį laiką. Vienas aukštesnis vokiečių karininkas būtinai reikalavo Koriakovą sušaudyti, bet kiti apsaugojo.

GAMTOS GROŽIS NUTEIKIA MALDAI

Dabar Koriakovą gabeno paliai puikius Elbės krantus. Jis aprašo savo pergyvenimus:

— Lyg nematoma ranka nuėmė raištį nuo mano akių ir nutraukė uždangalą. Lyg koks balsas man kalbėjo: žiūrėki ir stebėkis Dievo pasaulio grožiu. Per 33 savo gyvenimo metus aš daug ką esu padaręs blogo ir neskaistaus, bet tuo momentu aš buvau kūdikiško nekaltumo, į pasaulį aš žiūrėjau naiviomis ir laimingomis akimis, lyg jos niekada nebūtų atspindėjusios baimės, kentėjimų, o vien tyrą ir nesuteptą Dievo pasaulio grožį (p. 139).

Koriakovas pateko globon Vlasovo armijos pulkų. Vlasovo (atsimetusio nuo raudonųjų ir susidėjusio su naciais) karių bolševikai labai nekentė. Vieną pagavę belaisvėn, palenkė du berželiu, prie vieno pririšo vieną koją, prie kito — kitą ir paleido. Atsitiesdami berželiai nelaimingąjį perplėšė pusiau.

Vlasovo armijos daliniuose Koriakovas užtiko buvusį batalijono politinį komisarą, komunistą Paršiną, kurs dabar nuoširdžiai tarnavo naciams, rašydamas straipsnius prieš buvusį savo "tėvą" Staliną. Koriakovas šia proga rašo (p. 146):

— Kad komunizmas ir fašizmas nėra priešingi dalykai, aš tą supratau nuo seniai. Tik dabar pirmą kartą aš pamačiau tos idėjos įkūnijimą šiame asmenyje, kurs buvo komunistas ir kurs dabar buvo nacių kabliakryžio tarnyboje... Stalino laikotarpio žmonių žymė yra nebuvimas principų... Daugiausia yra tokių, kurie nebetiki nei į raudonąją žvaigždę, nei į ikonas... Jie tik interesuoti prisitaikinti ir pasinaudoti. Jiems nesvarbu kam tarnauti: Stalinui ar Hitleriui... Karo metu komunistai dažnai buvo išdavikai, ir tik paprasti, liaudies žmonės, be pretenzijų ir be partijos, pasirodė tikrais herojais. —

Darydamas galutinę išvadą iš savo patyrimo belaisvėje ir keletą metų kariavimo Raudonosios armijos eilėse, Koriakovas rašo:

— Nors bolševikai per ketvirtį šimtmečio deformuoja ir falsifikuoja rusų prigimtį, žmonės išlaikė savo pagrindines savybes, jų moralinės pajėgos nėra išsemtos, kaip jos nebuvo išsemtos per 200 metų nešant totorių vergijos jungą (p. 160).

Koriakovas pranašauja bolševizmui galą Rusijoje:

— Rusija negali pasilikti bolševizme, kurs falsifikuoja tautinę rusų sielą. Šiandien (Rusijoje) pasiektoji bolševizmo pergalė nėra galutinė (p. 161).

DVI BAISENYBĖS

Patekęs į nelaisvę rusų kapitonas **Koriakovas**, vežamas vakarų Europos keliais, sau mąstė:

— Kaip žmonės laimingai čia gyveno. Valstiečiai dirbo žemę, kunigai laikė Mišias, krikštijo vaikus, laidojo senelius. Gyvenimas paprastas ir ramus... (p. 165).

Per visą savo amžių stebėjęs Sovietų Rusiją, o dabar arčiau pažindamas nacių Vokietiją, jis rado jose daug panašumų:

— Abi šalys paneigė religines vertybes ir pasinešė jėgos, prievartos kryptimi; abidvi pagimdė baisenybes, kurios panašios kaip du dvynukai: pagimdė bolševizmą ir nacionalsocializmą, juos maitino ir bendromis pastangomis išaugino (naciai daug ką pasisavino nuo bolševikų, bolševikai nuo nacių), — pagaliau abi susilaukė Dievo bausmės (p. 165).

Vokietijai kapituliavus, Koriakovas iš nacių nelaisvės pateko į amerikiečių saugomą rusų stovyklą. Čia jis amerikiečiui stovyklos komendantui įteikė pareiškimą, kurį taip patsai aprašo:

— Nupasakojęs savo nelaisvės istoriją, aš pareiškiau, kad Vokietija yra mūsų priešas Nr. 1 ir kad visomis savo jėgomis, iki pabaigos, aš dalyvavau jos nugalėjime. Dabar pasilieka priešas Nr. 2: bolševizmas. Man(ir daugeliui kitų) karas nėra pasibaigęs. Aš nenoriu grįžti į SSSR, nes manęs laukia mirtis (negali būti klausimo, manęs nepatrauks į teismą), bet intelektualinė, minties mirtis, kuri man, plunksnos žmogui, dar baisesnė už tikrąją mirtį. Štai dėl ko aš ieškau prieglaudos kaip politinis emigrantas (p. 172).

Kai Koriakovas pajuto, kad belaisvius gabens į rusų zoną, pabėgo iš stovyklos. Keliaudamas vakarų kryptimi, jis pasiekė poeto Schillerio miestą — Weimarą, kur susipažino su profesoriumi Wahle. Profesorius kalbėjo:

— Nėra kitų vertybių, kaip religinės, kurios galėtų žmoniją išgelbėti iš totalitarinių režimų, iš nacionalinio ekskliuzivizmo (atsiribojimo), išgelbėti žmones ir tautas iš neapykantos... Schilleris rašė: "Raum fuer alle hat die Erde" — žemėje užtenkamai vietos visems... Tai kam gi neapykanta, persekiojimas? Pas mus — prie Hitlerio, pas jus..., — ir profesorius nutilęs žiūrėjo į Koriakovą, kurs sakinį užbaigė:

— Pas mus — prie Stalino.

Ir toliau Koriakovas mąstė:

— Genamas, persekiojamas, bėgdamas, kur gi aš rasiu sau vietą žemėje? (p. 178).

Į PARYŽIŲ

Savo kelionėje į vakarus Koriakovas susitiko rusų karininką, kurs automobiliu vyko į Paryžių. Jisai paėmė drauge ir Koriakovą, taip pat norėjusį vykti į Paryžių. Čia šis užėjo į Sovietų ambasadą ir, kaip žinomas laikraštininkas, buvo pa-

kviestas redaguoti ambasados leidžiamą rusų kalba laikraštį "Tėvynės Naujienos".

Koriakovui metėsi į akis didelis skirtumas tarp gyvenimo Paryžiuj ir Maskvoje. Jis pasakojasi, kaip Maskvoje 1938 metais spalių mėnesyje jis vaikščiojo be apsiausto, nes jo senąjį apsiaustą pavogė, o naujo negalėjo gauti nusipirkti. Koriakovas nustebo patyręs, kad net suvargusiame pokariniame Paryžiuje tarnautojas už savo mėnesinį atlyginimą gali pirktis tris poras batų, kai tuo tarpu Maskvos tarnautojui reikia dirbti keturis mėnesius, kad gautų pinigų sumą, kurią reikia sumokėti už vieną porą batų.

— Maskva dar prieš karą buvo daug neturtingesnė, kaip Paryžius po karo; o Rusijos provincijoj dar blogiau; prieš tą Maskvos gyvenimas kaip rojus, rašo Koriakovas.

BUVĘS BEDIEVIS APIE ŠĖTONĄ

Po ilgų patyrimų Koriakovo pažiūros vystėsi religijos kryptimi. Jis rašo:

— Mano giliu įsitikinimu... išorinė galybė yra laikina, praeinanti ir netikra. Tik dvasinės jėgos yra tikros... Karas nėra Dievo bausmė vien Vokietijai, o drauge yra bausmė ir Rusijai. Aš čia nekalbu apie nuteriotus laukus, nei apie griuvėsių bei pelenų krūvas. Aš turiu galvoje tą gilų žmonių pervargimą. Ne vien tik Vokietijoje, bet ir Rusijoje pasireiškė tasai savimi pasitenkinimas, ta šėtoniška puikybė, kuri žmogų pastato Dievo vieton. Bet Rusija išsilaikė iki pabaigos ir tame glūdi nauja pagunda, naujas pavojus, kad mūsų tauta nebepažins Dievo bausmės. Istorija žino pergalių, kurios buvo blogesnės už pralaimėjimus (p. 194).

Kaip 30 metų sovietinio, bolševikiško auklėjimo perkeitė žmogų, Koriakovas pavaizduoja šiais žodžiais:

— Sovietų žmogus neturi principų, politinis abejingumas išsilieja ne tik "tykiu mažųjų žmonių gyvenimu", bet dažnai savotiška monopolio nuotaika, kartais gi — plėšimu ar net drąsiu ir begėdišku banditizmu. Centrinė Europa jau turėjo progos patirti viso to padarinius. Ten ilgai atsimins sovietų karius ir belaisvius... Auklėjimas, paremtas materialistiniais "Markso Lenino mokslo" dėsniais, žmogui įpučia puikybę, savimi apsiribojimą, bet neduoda atramos. Už to savimi apsiribojimo nieko nebėra. Tol, kol tas žmogus pasilieka kolektyve, surištas, jis gali būti nukreiptas į tam tikrą tikslą, ta-

čiau netekęs globotojo, vadovo, jisai visiškai demoralizuojasi. Kartais tas sovietų žmogus, netekęs savo geležinių žaboklių, pasidaro baisus...

Komunistų partija niekada nepasieks vienybės sovietų bendruomenėje. **Vienybė tėra galima visuomenėje, kuri nepaneigia laisvės, paskelbtos Kristaus, nei nepaneigia Jo mokslo apie Tiesą ir Meilę, kurias žmogus turi stengtis pasiekti savo vidujinėmis pastangomis, sielos pastangomis, o ne išorinėmis, ne materialistinėmis priemonėmis.** Krikščioniškoji pasaulėžiūra sustiprina tikėjimą į gėrio buvimą, sustiprina pasitikėjimą. Tuo gi tarpu Lenino-Stalino partija, formuodama jaunųjų Sovietijos žmonių pasaulėžiūrą, vadovaujasi ne gėrio, o klasių kovos idėjomis, ne pasitikėjimo, o įtarimų dvasia... Po gausių stebėjimų aš priėjau įsitikinimą, kad sovietų charakterio ryškiausi bruožai yra nepasitikėjimas ir įtarimas, — taip rašo Koriakovas (p. 199).

PABĖGIMAS

Suprantama, kad savo širdyje Koriakovas jau buvo atkritęs nuo tarnybos Stalinui. Neužilgo atėjo valanda, kada jisai visai pabėgo iš sovietų ambasados. Tas buvo 1946 metų kovo mėnesyje. Vieną rytą atėjęs į tarnybą Koriakovas išgirdo iš savo viršininko:

— Šiandien Jūs išvyksite į SSSR. Traukinys išeina antrą valandą. Eikite sutvarkyti dokumentus. Jūs turėsite palydovą...

Koriakovas greit pamatė, kad tas palydovas — tai tikras sargybinis. Supratęs pavojų, nutaikė, kada užpakalinės ambasados durys buvo neužrakintos, ir vienu akimirksniu atsidūrė gatvėje. Bėgo, iki pasiekė požemio traukinio stotį...

LAISVĖJE

Tą vakarą jau jisai buvo pas savo draugus ir jiems pasakojo apie religinius persekiojimus Rusijoje, apie prievartą, kuri paliečia net žmogaus vidaus gyvenimą.

— Aš jiems kalbėjau apie bolševikų vadovaujamą idėją — neapykantą, kuria yra pagrįsta sovietų visuomenės santvarka, — kalbėjau apie tragediją rusų tautos, kuri, gindama Rusiją, apgynė bolševizmą. —

Pasikalbėjimas vyko prancūzų šeimoje. Jauna duktė at-

nešė Dievo Motinos paveikslėlį ir padovanojo Koriakovui, sakydama:

— Pasimelskite už Prancūziją.

— O jūs — už Rusiją, — atsiliepė Koriakovas, ir toliau jis rašo:

— Paveikslėlyje aš išskaičiau maldą: "Suteiki man, o meilingoji Motina, palinkimą ir įprotį visada šauktis prie Tavęs..."

— Tai prie Jos aš šaukiausi kautynių valandose ir to mirtino pavojaus momente. Visur ir visada Ji mane gelbėjo.

—"Laiminki mane, o maloningoji ir gailestingoji Motina", — skambėjo paveikslėlio malda.

"Laiminki mane, o Viešpatie, mano naujajame kelyje ir sustiprinki mane savo nuolatine pagalba. Amen!" — taip savo naująją atsiminimų knygą baigia buvęs raudonosios armijos kapitonas, Raudonosios žvaigždės kavalierius, anksčiau bedievybėje išauklėtas, dabar atradęs tikėjimą Mykolas Koriakovas.

VIII. Latvijos Ministeris, Rusų Vysk. ir Vyriausias Romos Rabinas

1. MINISTERIS DR. BILMANIS — LIETUVOS DRAUGAS VILNIAUS UNIVERSITETO AUKLĖTINIS

Poroje priėmimų Lietuvos pasiuntinybėje Washingtone, ilgėliau išsikalbant su Latvijos ministeriu **dr. Alfredu Juozapu Bilmaniu,** teko stebėtis jo giliu išsilavinimu, plačia orientacija, draugiškumu Lietuvai ir jo pagarba Katalikų Bažnyčiai.

Protestantizmą laikydamas religija be pastovesnių, be griežtesnių dorovės dėsnių, kur daugely atvejų skelbia kas nori ir ką nori, jisai gėrėjosi aukštais Katalikų Bažnyčios dorovės principais ir skyrė jai didelį vaidmenį dabarties tarptautiniuose santykiuose ir ateities santvarkoje.

Kurie žinojo tuos min. dr. Bilmanio nuo seniau turimus nusistatymus, tiems nebuvo staigmena jo įsijungimas į Katalikų Bažnyčią.

Tą šviesaus proto ir nepalaužiamos energijos naująjį Bažnyčios narį verta arčiau pažinti.

Jisai yra diplomatas, istorikas, r a š y t o j a s-publicistas (laikraštininkas). Gimęs 1887 m. vasario 2 d. Maskvos universitete baigęs istorijos ir teisių skyrius, dvejus metus jisai dar gilino studijas ir jas apvainikavo filosofijos daktaro laipsniu.

DR. A. J. BILMANIS

Kilęs iš Žemgalijos ūkininkų, jisai prisidėjo prie Latvijos Ūkininkų Sąjungos ir buvo jų organo — **"Briva Zeme"** redaktoriumi, taipgi pasižymėjo organizuodamas dainų šventes,

įsteigdamas Rygos rašytojų klūbą, organizuodamas Amerikos draugų sąjungą Rygoje, buvo nariu Rotary Klūbo. Drauge profesoriavo Rygos komerciniame institute, dėstydamas naujųjų laikų politinę istoriją. Jau 1929 m. aplankė Ameriką ir net parašė vėliau Amerikos geografiją.

Kaip žinomas žurnalistas buvo priskirtas ekspertu prie Tautų Sąjungos Informacijų skyriaus, buvo veiklus tarptautinėse spaudos organizacijose ir kongresuose.

AŠTUONIOLIKOS METŲ "REVOLIUCIONIERIUS"

Latvijos valstybiniais reikalais jisai susidomėjo nuo pat 1905 m., kada, dar būdamas studentu, dalyvavo revoliuciniame sąjudyje. Maskvos univeristete jisai buvo steigėju Baltijos Studentų Brolijos, į kurią įėjo latviai, lietuviai ir estai. Caro valdininkų įsakymu ši organizacija 1908 m. buvo uždaryta. Karo metu jis buvo mobilizuotas kaip rezervo karininkas ir po fronto tarnybos buvo priskirtas prie Imperatoriškos Gvardijos štabo, kur leido "Gvardijos Laikraštį", jame dažnai rašydamas apie Baltijos kraštų reikalus.

1917 m., patyręs, kad bolševikai jo vardą yra įtraukę į likviduotinų žmonių sąrašą, turėjo slapstytis. Kai Ukrainoj įsistiprino nepriklausomybės siekiančioji grupė, dr. Bilmanis liko Latvių Nacionalinio Komiteto pirmininku Rovne (Volynijoje). Čia jisai susipažino ir su **Halina Korwin-Salnicka,** katalike, kurią vedė 1919 m. Šeimos neturi; ponia Halina su ypatingu atsidavimu slaugė dr. Bilmanį jo dviejose sunkiose ligose. Ji mielai dalyvauja lietuvių parengimuose Washingtone.

Kaip tik buvo galima, sugrįžo į Latviją, stojo į armiją, bet buvo priskirtas Spaudos Departamento direktoriumi Užsienio Reikalų ministerijoje. 1926 metais jisai turėjo pasitarimą su dr. Jonu Basanavičiumi ir prof. Simpson (iš Londono) dėl Vilniaus klausimo. Pasitarimas vyko Vilniuje. Dr. Basanavičius gynė lietuvių teises pasinaudodamas parapijų narių sąrašais, kur buvo daugiausia lietuviški v

1930 m. dr. Bilmanis buvo paskirtas pasiuntiniu prie Tautų Sąjungos, kur dalyvavo garsiame posėdyje, kai Briandas siūlė steigti Europos Jungtines Valstybes. Tais pat metais Bilmanis atstovavo Latviją tarptautinėj spaudos konferencijoj Kopenhagoje. 1932 m. jis buvo vienas iš Baltijos istorikų

kongreso organizatorių. Tais pat metais buvo paskirtas Latvijos ministeriu į Maskvą, o 1935 m. perkeltas į Washingtoną. Bolševikai, įvykdydami teismą už akių, 1940 m., jį pasmerkė, atimdami pilietines teises ir paskelbdami "liaudies priešu".

Dr. Bilmanis yra energingas, gabus rašytojas, jau yra išspausdinta apie 20 jo parašytų veikalų ir daugybė jo straipsnių įvairiausiuose laikraščiuose ir žurnaluose. Visa eilė jo straipsnių yra tilpę protestantų dvasininko Purgailio redaguojamame "Drauga Vests"

Ministeris dr. A. Bilmanis yra Lietuvos draugas, didelis kovotojas dėl Baltijos valstybių laisvės

BILMANIO PAŽIŪROS Į RELIGIJĄ

Skaitant Dr. Bilmanio raštus jau per eilę metų galima buvo stebėti jo linkimą į katalikybę, jo reiškiamąją pagarbą šiai religijai. Taip, knygoje "Latvia and her Baltic Neighbors" (Latvija ir jos kaimynai prie Baltijos), rašydamas apie XIII šimtmetį jisai sakė:

— Katalikų religija tame istorijos periode buvo pasiekusi daug aukštesnį tobulumo laipsnį, negu graikų-ortodoksų tikėjimas. Ji apėmė filosofiją, istoriją, mediciną ir netgi teisę, faktinai — visas tuo laiku žinotas mokslo šakas. Katalikų kunigai ir vienuoliai veikė kaip patarėjai, slaugė ligonis, padėjo vargšams, mokė vaikus, rūpinosi teisingumu... Katalikų religija, būdama klasinės civilizacijos paveldėtoją, buvo praktiškoji progresyvaus gyvenimo mokykla ir daug nuveikė Latvių tautos švietimo dirvoje. Labai gerai žinoma, kad Katalikų Bažnyčia taipgi stengėsi Latvius apginti nuo godumo užpuolėjų vokiečių, prisidengusių kryžeivių vardu. Popiežius Honorijus III kardinininkus netgi ekskominikavo 1222 m. vasario 8 d. (p. 75).

Tikėjimas, rašė dar 1942 m. Dr. Bilmanis, tautai atneša naujas gyvybines jėgas:

— Religija yra aukščiausio gajumo ir sveiko natūralinio tautos augimo ženklas. "Etikos kursas" negali atstoti religijos... Tik religingoji tauta gali pakelti tuos didžiuosius sukrėtimus, kurie karts nuo karto aplanko; pagrįsdama visas savo viltis tikėjimu religingoji tauta net ir tokiu atveju gali ištverti savo kelyje. Dėka savo religingai praeičiai latviai, lygiai kaip ir lietuviai, turėjo pakankamai drąsos spirtis prieš

komunistinius, ateistinius ir kitus pseudo-liberališkus mokslus... Stipriausias moralinis ramstis, kokį tik tauta gali turėti besispirdama prieš blogį, yra religija, su kunigais, kurie yra tikrai pasišventę savo pašaukimui, kurie yra nuoširdūs Dievo tarnai ir dėl to įstengia į savo tėvynainių širdis įspausti moralinę jėgą (Ten pat, p. 77).

Kaipo pavyzdį, kaip palaimingai Katalikų Bažnyčia veikia tautos kultūrinį progresą, ūkinę gerovę ir politinį gyvenimą, Dr. Bilmanis sumini Lietuvą:

— Katalikų Bažnyčia... suvaidino labai svarbų vaidmenį lietuvių nacionalinio charakterio formavime (kūrime). Nors lietuviai buvo beveik paskutinieji Europoje, kurie buvo atversti į krikščionybę, jie yra labiausiai branginami Bažnyčios sūnūs, dėl jų didelio dievotumo. Beveik kiekvienos motinos svajonė yra matyti sūnų kunigu. Vienu laikotarpiu dižiąją lietuvių inteligentijos dalį sudarė kunigai. Be abejonės, tas turėjo įtakos į valstybės gyvenimą, įnešant papročių pastovumą. Aukštas dorovingumo laipsnis, pagarba šeimai ir privatinei nuosavybei buvo sustiprinta. Lietuviai kunigai užėme aktyvią dalį ūkiniame ir viešame krašto gyvenime. Jie plėtė kooperatyvus, gerino ūkininkystę, steigė knygynus ir mokyklas. Jie prisidėjo ir prie atgavimo tos gražios lietuviškos kalbos, lietuviškai sakydami pamokslus ir plėsdami katalikų spaudą ir literatūrą. Sekė bendras atgijimas liaudies meno. Kiekvienas žino tuos puikius lietuviškus kryžius šalia kelio. Juk jie yra drožinėjimo šedevrai...

Religija yra didelė moralinė jėga, kuri saugo brangiausius ir labiausiai vertinamus tautos turtus, būtent, sielos grynumą... Šv. Raštas ir katalikų tikyba moderniškąją Lietuvą daro stipria, kaip doroviniu, taip ir tautiniu (etnologiniu) atžvilgiu. Gerai žinomas dalykas, kad religija yra stipriausis demokratijos pagrindas... Didelė ateitis laukia tautą, kuri ugdo tikėjimą į Dievą ir į Šv. Bažnyčią!

Kai kilmingieji, apleidę lietuvį kaimietį, paliko jį vieną nešti savo vargų naštą, lietuvių tauta atrado vadovus ir gelbėtojus tarp dvasininkų, kurie buvo kilę iš tų pačių kaimiečių... Baltijos tautos supranta, kad kiekvienai tautai reikia daugiau išauklėjimo, daugiau mokyklų, daugiau religijos ir apšvietos" (p. 85-86).

MINISTERIS APIE SAVO ATSIVERTIMĄ

Jau šitos ištraukos iš ankstybesnių Dr. Bilmanio veikalų rodo, kaip jis vertino religiją ir kaip arti Katalikų Bažnyčios jisai buvo savo širdyje. Visai, todėl suprantama, kad jisai 1947 m. galutinai įsijungė į Katalikų Bažnyčią. Lietuvių spaudoje buvo išspausdintas jo paties pareiškimas tuo reikalu, kuris taip skamba (pabraukimai paties Dr. Bilmanio):

— Reikia gailėtis, kad latvių tauta, daugumoje, **buvo priversta** priimti Liuteranizmą (pradžioje XVI šimtmečio): ji neturėjo galimybės laisvai pasirinkti, nes valdovai viską nulėmė. Tačiau **gausios sektos rodo Latvių tautos antipatiją liuteranizmui,** kuris daugiau yra vokiečių politinis sąjudis, pridengtas religijos skraiste; tai yra vokiškojo šovinistinio nacionalizmo bazė ir **visiškai svetima demokratinei Baltų dvasiai.** Labai laimingai, kad nors apie 26 nuoš. latvių tautos dar buvo pasilikę katalikais. Ir taip, Ryga — Latvijos sostinė, liko taipgi Romos katalikų arkivyskupijos-metropolijos centru. Rygoje buvo seminarija ir prie Latvijos Valstybinio Universiteto buvo įsteigtas Romos-Katalikų departamentas. Jo dekanas vyskupas **Juozapas Rancans,** kurs drauge buvo ne tik parlamento nariu, bet ir parlamento vice-pirmininku bei Seimo Užsienio Reikalų Komiteto vicepirmininku, — pasidarė mano geru draugu. Vyskupas J. Rancans yra Rygos Vyskupo Pavaduotojas ir jisai 1922 m. Latvijos vardu pasirašė konkordatą su Šventuoju Sostu; tada vysk. Rancans buvo Latvijos pasiuntiniu prie Vatikano.

"Būnant Latvijos Ministeriu Maskvoje 1934 metais man pasisekė iš Sibiro kalėjimo išlaisvinti vyskupą **Boleslovą Sloskan,** kurs vėliau liko Rygos Seminarijos rektoriumi. (Jis buvo taipgi paaukštintas į Šv. Sosto prelatus asistentus).

"Taip, kad daugiau kaip prieš 17 metų aš susipažinau, suartėjau su Romos katalikybe ir stebėjausi dideliu Latvijos katalikų dievotumu...

"Suprantama, kad tas mane palenkė daugiau pagalvoti, pamedituoti. Be to, mano brolis buvo Liuteronų pastorius. Jo dėka aš ir su Liuteranizmu pasidariau pažįstamas **in re** (tikrovėje). Ir kada aš palyginau, negalėjau kitos išvados pasidaryti kaip tik atiduodamas pirmenybę Romos Katalikybei, kuri yra tikroji tikyba, tikroji Jėzaus Kristaus įsteigtoji Baž-

nyčia. Juk Martynas Luteris visai savavališkai atmetė svarbiausiuosius sakramentus ir Mišias.

BUVO MASONAS

"Iki 1932 metų aš buvau masonas, tai reiškia, kad aš buvau visiškai nutraukęs ryšius su Liuteranizmu. Tačiau ir masonų mokslas nepatraukė mano širdies ir sielos.

"Aš pradėjau daugiau ir giliau mąstyti, mediuoti ir — 1932 m. pasitraukiau iš masonerijos... Tikrumoje, **de facto** aš jau buvau savo širdyje Romos Kataliku, bet dar ne **de jure.** Aišku, kad tas faktas, jog mano žmona yra Romos Katalikė, turėjo pasekmes, paliečiančias ir mane.

"Pagaliau, aš pasirūpinau reguliariomis instrukcijomis ir, kaip Jūs žinote, dabar aš esu Romos Katalikų Bažnyčios nariu. Ir aš esu labai laimingas: mano ilgesys yra išsipildęs, mano siela ir širdis yra laiminga, ir aš tik noriu, kad visa latvių tauta sugrįžtų atgal prie savo prabočių tikybos. Esu labai paveiktas Šventojo Tėvo kvietimo sugrįžti prie Motiniškos Bažnyčios.

"Esu tikras, kad Romos Katalikų Bažnyčia yra dvasinis mūsų moderniosios civilizacijos ir progreso nugarkaulis, taip, kaip Jungtinės Amerikos Valstybės pasidarė politiniu ir ūkiniu (pasaulio) nugarkauliu.

"Aš tikiu, kad ir Baltijos tautos atgaus savo nepriklausomybę... Nepriklausomybės atvėjuje mes privalome **sudaryti Baltijos Jungtines Valstybes, Šveicarijos pavyzdžiu.**

"Ypatingai Latviams ir Lietuviams (tik, varge, kas iš jų beliks!) būtų laimingiausia išeitis — sudaryti **tampriai susietą vieną tautą.** Filologai, pridėdami prie vienos ir kitos kalbos po kokius 200-300 žodžių, paskolintų iš vienos ir kitos, galėtų sudaryti bendrą kalbą. Specialūs rankvedžiai galėtų tą lengvai pertiekti pradžios mokyklose.

"Religijos laisvė ir istorijos studijos eventualiai Latvius grąžins į Romos Katalikybę.

"Aš žinau, kad yra galingas sąjudis tarp latvių grįžti prie **tikrosios Bažnyčios. Tik visas vargas, kad latvių kalboje nėra populiarios Romos Katalikų literatūros, populiarių R. Katalikų religinių veikalų.** Kadangi latvių Romos Katalikų branduolį sudaro **latgaliai,** tai raštai buvo spausdinti **latgaliečių tarme,** kuri yra svetima daugumui. Tai buvo klaida. Dabar

jau kaikas yra daroma, **bet nedaug!** Latvių seminarijoje Belgijoje latgaliečių tarmė vyrauja, ir tas sudaro sunkumų latviams, kurie šneka daugumos kalba. Man buvo **tikras apreiškimas** anglų kalba skaityti moderniškuosius traktatus."

*

Ta proga galime pažymėti, kad popiežius Pijus XII per Apaštališkąjį Delegatą Jungtinėse Valstybėse J. E. ministeriui Dr. Bilmaniui 1947 m. gegužės 1 d. suteikė specialų Apaštališkąjį Palaiminimą. 1947 m. birželio mėn. pabaigoje Apaštališkasai Delegatas arkiv. Cicognani suteikė Dr. Bilmaniui sutvirtinimo sakramentą. Jo sutvirtinimo tėvu buvo kun. J. Gedra, lietuvis, Nekalto Prasidėjimo bažnyčios klebonas Washingtone. Ministeris Bilmanis su ponia dabar yra jo parapijiečiai. Sutvirtinimo vardą min. Bilmanis pasirinko Christoforo, nes toks buvo jo tėvo vardas, o ypač, kad toks yra globėjas Vilniaus miesto, kur Dr. Bilmanis baigė aukštuosius mokslus, kur buvo išleistas pirmasis katekizmas latvių kalba (Šv. Petro Kanizijaus, išverstas jėzuito tėvo E. Folksdorf); Vilnius ir daugiau kuo latviams mielas čia buvo išspausdinta visa eilė latviškų knygų, jų tarpe ir jėzuito Elgės paruoštasis lenkų-lotynų-latvių žodynas.

2. RUSŲ VYSKUPAS ATSIVERTĖ Į KATALIKYBĘ

DVYLIKA METŲ BOLŠEVIKŲ KALĖJIMUOSE

Romoje, Rusų Pontifikalinėje kolegijoje (esančioje via Carlos Cattaneo) buvo priimtas į katalikų Bažnyčią Briansko rusų stačiatikių (provoslavų) vyskupas **Paulius Melitiev.** Po priėmimo apeigų popiežius Pijus XII jam suteikė specialią audienciją Castel Gondolfo pilyje. Vysk. Paulius Melitiev, iš viso, net 12 metų yra praleidęs sovietų kalėjimuose ir Sibiro koncentracijos lageriuose.

Prieš revoliuciją jisai buvo vienuolis ir net vienuolyno archimandritas (vyresnysis) įvairiuose rusų miestuose. Bolševikams nuvertus demokratinę Kerenskio vyriausybę, jisai kurį laiką buvo Briansko vyskupu ir priklausė prie tos grupės vyskupų, kurie griežtai pasipriešino bet kokiems pakeitimams tikyboje ir bet kokioms nuolaidoms sovietams. Tas ir buvo priežastimi jo pakartotinų areštų ir, pagaliau, ištrėmimo į Sibirą. Nuo 1936 metų iki 1941 m. vysk. Melitiev buvo slaptu, keliaujančiu dvasininku, kurs Rusijoje ėjo nuo kaimo

į kaimą, nuo vieno kolchozo į kitą, kur mokė slapta tikybos ir teikė sakramentus.

Karo metu tas kraštas, kur vysk. Melitiev gyveno, pateko vokiečių valdžion. Vysk. Melitiev kiekviena proga smerkė okupacinę vokiečių politiką ir priešinosi nacių užmačioms stačiatikių bažnyčią panaudoti saviems tikslams.

Vysk. Melitiev jau nuo seniau buvo priėjęs išvados, kad tikybinė vienybė su Roma yra vienintėlis tikras ir teisingas išsprendimas stačiatikių rusų Bažnyčios problemų. Patekęs vakarų zonon vysk. Melitiev pabėgėlių rusų stačiatikių vyskupų suvažiavime Miunchene bandė juos įtikinti, kad jie rimtai pasvarstytų apie vienybę su Romos Popiežiumi.

Kol kas šios pastangos dar neatnešė reikiamų vaisių. Melitiev nusprendė pats vienas atsiversti į katalikybę. Jį pasekė jo sesuo, stačiatikių vienuolė, kuri buvo su juo beveik visose slaptose kelionėse po Sovietų Sąjungą, o dabar su juo pasiekė Romą.

KĄ PATYRĖ SLAPTOSE KELIONĖSE RUSIJOJ

Pats sekretorius kongregacijos Rytų Bažnyčiai (lyg Rytų kraštams ministeris Vatikano kabinete) — kard. **Tisserant** vadovavo apeigoms, kuriose vysk. Melitiev ir jo sesuo buvo priimti į katalikų Bažnyčią.

Apibūdindamas savo įspūdžius, patirtus kaip "slaptam kunigui" keliaujant po Sovietų Sąjungą, vysk. Melitiev sako, kad religinė dvasia yra išlikusi gyva Rusijoje, ypač kaimuose tarp tų, kurie gyvena už kolchozų ribų, nors ir kolchozuose tebėra dar daug praktikuojančių krikščionių. Daug sykių vysk. Melitiev išsigelbėjo nuo arešto tik dėl to, kad jį paslėpė tie krikščionys, nors patys labai rizikuodami.

"Pro Deo" pabrėžia, kad dabar yra gana gausūs atsivertimai tarp rusų, patekusių į vakarų Europą, net ir esančių koncentracijos lageriuose. Daug tų atsivertimų atsiekia kunigai, išauklėti Popiežiškoje Rusų Kolegijoje Romoje. Šioje kolegijoje, veikiančioje nuo 1929 metų, yra įvairių tautų auklėtinių,kurie ruošiasi apaštalauti rusų tarpe. Romoje taipgi yra kitas rusų vyskupas — **Aleksandras Evreinov,** Pionijos titularinis vyskupas, atsivertęs į katalikybę. Jis pasižymi diplomatiniais sugebėjimais ir šio karo metu gražiai pasidarbavo globojant nukentėjusius nuo karo, dirbdamas specialioj Vatikano tarnyboj.

3. VYRIAUSIAS ROMOS RABINAS PAMILO KRISTŲ PO DVYLIKOS METŲ ĮTEMPTŲ STUDIJŲ

Vargiai ar kuri tauta yra taip labai prisirišusi prie savo tradicijų, kaip izraelitai, žydai. Už tat buvo didelė sensacija, kai vyriausis Romos rabinas prof. Izrael Zolli 1945 m. vasario 17 d. apsikrikštijo, drauge su žmona, pereidamas į katalikų tikybą, turėdamas 65 metus amžiaus, bet dar būdamas geroj sveikatoj.

Jisai pats kilęs iš Lenkijos, jo gi motina — Vokietijos žydė, kurios šeimoje vis buvo rabinų daugiau kaip per paskutiniuosius 130 metų. Savo atsiminimuose jisai pasakojasi, kad dar būdamas jaunas, neturėdamas nė 20 metų, ne kartą išeidavo į laukus ir kur ant akmens ar žolėje atsisėdęs garsiai skaitydavo Evangelijas, ir savo įspūdžius taip apibudina:

— Evangelijos žodžiai pasiekdavo mano sielos gelmes kaip aušros rasa... Mano sieloje pražįsdavo margaspalvės gėlės... Į namus grįždavau daug skaidresnis, daug turtingesnis, daug laimingesnis! ("Christus", p. 187).

Tačiau paaugęs jisai vistiek dar liko rabinu. Trisdešimts penkerius metus buvo vyriausiu Triesto miesto rabinu, paskiau buvo parkviestas į Romą, kur taipgi liko vyriausiu rabinu. Jo mokslinis garsas buvo taip didelis ir jo tolerancija taip plati, kad net prieš jo atsivertimą Popiežiškoji Šv. Rašto komisija pakviesdavo jį pasitarti kaikuriais Senojo Testamento klausimais; pakviestas jis taipgi bendradarbiavo kuriant Italijos Katalikų Enciklopediją.

Jo atsivertimas buvo vaisius ne mažiau, kaip dvylikos metų įtemptų studijų ir svarstymų. Atsivertę žydai išmetami iš bendruomenės, netenka savo pajamų, nustoja prekybinių ryšių, taigi tokį žygį daro tik gilių įsitikinimų vedami.

Prancūzų katalikų dienraščiui "La Croix" duotame pasikalbėjime tasai buvęs vyriausis rabinas pasipasakoja, kad jisai katalikybe domėjosi per paskutinius 12 metų.

— Dar 1935 m., beskaitydamas prof. Klasner knygą "Jėzus", aš jaučiausi lyg pritrenktas, — pasakojasi prof. Zolli, — ir pamokslaudamas sinagogoje protestavau prieš tą knygą; mano supratimu, Jeruzalės hebrajų universiteto profesorius neturėjo taip diskredituoti (įžeisti) abiejų religijų.

VATIKANE SLĖPĖSI NUO NACIŲ

— Po to, kai popiežius Pijus XI pasmerkė nacizmą, aš pasidariau uoliu katalikų religijos mokiniu, nors aš dar vis pasilikau rabinu žydų bendruomenės Romoje, — pasakojasi toliau prof. Zolli. — Pabaigoje 1942 metų, kai Gestapo šefas Heinrich Himmler atvyko į Italiją, pasiruošęs nušluoti žydus, vienintėlę paramą aš teradau tik pas (katalikų) dvasininkus. Jie ne tik man pasisiūlė padėti, bet pareiškė, kad yra pasiryžę paslėpti gausias nacių ir fašistų persekiojimo aukas. 1943 m. ne kas kitas kaip Vatikanas pranešė man apie (nacių) planus išvežti Italijos žydus. Ačiū tai informacijai, keletas šimtų šeimų buvo išgelbėta. Kai sąjungininkai 1944 m. birž. mėnesyje įžygiavo į Romą, buvo badas ir gyventojai neturėjo reikiamų pragyvenimo priemonių. Tada vėl katalikų dvasiškija organizavo pagalbos virtuves, kur buvo galima matyti net ir pasenusius kunigus bei vienuoles dalinant valgius vargšams, net ir tiems, kurie iki to laiko nebuvo jautę nedatekliu.

Patsai tas pasaulinio garso profesorius, vyr. rabinas Zolli nuo nacių ir fašistų persekiojimo pasislėpė Vatikane. Čia būdamas jisai turėjo progos pasikalbėti su pačiu Šv. Tėvu. Daug klausimų jam paaiškėjo, jo simpatijos galutinai palinko į katalikybę, jis apsikrikštijo įsijungdamas į Katalikų Bažnyčią ir priimdamas Eugenijaus vardą, gal būt, iš pagarbos dabartiniam popiežiui Eugenijui Pacelli. Kalbėdamas apie savo atsivertimą, jisai pabrėžė:

— Po šio baisiojo karo vieninteliė priemonė kovai su destrukcijos (naikinančiomis) jėgomis ir atstatymui Europos bus priėmimas katalikybės, tai yra, priėmimas Dievo idėjos ir žmonių brolybės per Kristų."

Kad neįtartų kas, jog tą savo atsivertimo žygį jisai padarė turėdamas kokius medžiaginius išrokavimus, rabinas prof. Zolli sako:

— Pereidami į Bažnyčios prieglobstį kaip aš, taip ir manoji žmona, netekome visko, ką turėjome pasaulyje. Dabar mums reikia ieškoti darbo. Lai Dievas padeda mums tą surasti.

Aiškindamas, kodėl jisai nuo žydų sinagogos perėjo prie katalikybės, rabinas Zolli sako

— Krikščionybė yra papildymas sinagogos, nes sinagoga buvo Pažadėjimo saugotoja, o krikščionybė yra to Pažadėjimo

išsipildymas. Sinagoga buvo kelias į krikščionybę... Aš ir atsiverčiau prie gyvosios krikščionybės.

SINAGOGOS ATSTOVAS TIKI: MESIJAS ATĖJO

— Tai Jūs tikite, kad mesijas jau atėjęs? — paklausė jį vienas korespondentas.

— Be jokios abejonės. Tą aš tikėjau jau prieš keletą metų. Ir šiandieną mano įsitikinimai ta tiesa yra taip tvirti, kad galėčiau stoti viso pasaulio akyvaizdon ginti savo tikėjimą, kurs yra tvirtas kaip uola.

— O kodėl Jūs neperėjote pas kurią protestantų sektą, juk jos irgi yra krikščioniškos?

— Todėl, kad protestuoti (neigti) tai nėra tas pats ką tvirtinti. Aš nenoriu nieko įžeisti, bet kam gi reikėjo laukti net 1500 metų tam, kad protestavus (protestantai atsirado penkiolika šimtų metų po Kristaus. J. P.)? Jeigu Katalikų Bažnyčia buvo per 15 šimtmečių pripažįstama kaip tikroji Kristaus Bažnyčia, kas gi gali po 1500 metų sakyti, kad Katalikų Bažnyčia nėra Kristaus Bažnyčia; toksai-patsai sau prieštarautų. Aš tegaliu pripažinti tikrą tiktai tą Bažnyčią, kurią pripažino visi žmonės pirm manęs, — tie, kurie kaip ir aš, išėjo iš sinagogos... Jau prieš karą širdyje aš buvau kataliku ir jau 1943 m. buvau padaręs pryžadą atsiversti į krikščionybę, jei tik Dievas man išsaugos gyvastį. Niekas manęs nevertė. Mano atsivertimas buvo lėta vidujinė evoliucija. Jau prieš daugelį metų, net pats į tai neatkreipdamas dėmesio, savo veikalus rašiau taip krikščioniškoj formoj, kad vienas Romos arkivyskupas, kalbėdamas apie mano knygą "Il Nazareno" (Nazarietis), pasakė: "Visi galime suklysti, tačiau, kiek galiu spręsti, tikiu, kad aš, vyskupas, galėčiau duoti savo parašą po ta knyga, galėčiau būti jos autoriumi."

Žydų sinagoga Romoje priėmė savo vyriausiojo rabino atsivertimą labai tragiškai, savo dekretu paskelbdama jį dvasiškai kaip mirusiu, apverkdama jo "nusikaltimą"

Jo gi duktė, kuri nepasekė tėvų pėdomis ir neliko katalike, atsiliepdama į žydų bendruomenės išneštą pasmerkimą, rašo:

— Aš nesu tos nuomonės, kad mano tėvo atsivertimas būtų žydų išdavimas. Tas vienas faktas, kad net 40 metų savo amžiaus jisai praleido beskelbdamas judaizmą, rodo didelį jo ryšį su abiemis religijomis.

Patsai gi Zolli pareiškė:

— Manyje nesumažėjo meilė, kurią jaučiu Izraelio tautai ir, jausdamas skausmą dėl to likimo, kurs juos ištiko, aš nenustosiu jų mylėjęs. Pereidamas į Katalikų Bažnyčią aš jų neapleidžiau... O kaip gi su Šv. Petru, Jonu, Jokūbu, Motiejumi, Povilu ir su šimtais kitų hebrajų kaip jie, argi jie nustojo būti žydais, kada pasekė Mesiją ir atsivertė į krikščionybę?"

Taigi, prof. Zolli, neatsižadėdamas savo tautybės, visa širdimi liko kataliku.

BUVUSIO RABINO KNYGA APIE KRISTŲ

Kokie buvo jo naujieji pergyvenimai, likus Katalikų Bažnyčios nariu? Apie tai daug patiriame iš jo po atsivertimo išleistosios knygos "Christus". Jau pačiame viršelyje yra graži kortelė su įrašu:

— Tai įžado dovana konvertito, vieno iš tiekos persekiotųjų, kurie šiame pokariniame laikotarpyje rado prieglobstį Katalikų Bažnyčioje.

Kančiose apsisprendęs eiti katalikiškosios tiesos vieškeliais, jisai, apskritai, vertina kančios mokyklą:

— Tautos didybė nėra matuojama jos užkariavimų didumu ar pavergtųjų tautų gausumu ar okupuotųjų žemių plotu, su tiek tai priešų užmuštų ir žmonių sunaikintų; ne, tautos didybė matuojama pagal didumą jos iškentėtų vargų ir pagal iš to kentėjimo gimusį dvasinį pakilimą (p. 73).

Savo gyvenimo eigoje jis daug vietos atranda Dievo malonei:

— Tikėjimas yra Dievo dovana ir negali būti pasiektas nei vien proto gabumais, nei atliktųjų darbų didingumu (p. 134).

Buvusiojo vyr. rabino Zolli, dabar jau konvertito, surašytieji pergyvenimai labai primena Šv. Augustino "Išpažinimus". Prof. Zolli jautriai rašo:

— Esu pavargęs ir išsisėmęs nuo ilgos kovos. Dievas yra šviesa. Aš kovojau, kad įsigyčiau Dievo šviesą... Kaipgi sunku klaidžioti be tikslo!.. Koks nuliūdimas!.. Krekždė, ir ta turi lizdą. Ir siela eina, ieškodama pastogės... Tu juk esi Dievo piligrimas, ir argi nėra be galo turtingas tas, kurs elgėtauja prie Dievo vartų, melsdamas gauti patį Dievą nuosavybėn?.. Viešpatie, tu pergalėjai, ir būki pagarbintas dėl tos pergalės,

kurią Tu teikeisi atnešti taip trapiai būtybei, tam rudeninio vėjo nešamam lapui..."

— Kokie gi yra tyriausi, didžiausi, švenčiausi, žmogiškiausi ir dieviškiausi kentėjimo padariniai? — Kentėjime žmogus sutinka Dievą, skausme ir meilėje žmogus pakyla prie Kūrėjo, ir kentėjime bei meilėje Dievas susilieja su žmogumi... Iš meilės kilusiame kentėjime ir meilėje sujungtoje su kentėjimu kalba Dievas."

RABINŲ SEMINARIJOS DIREKTORIUS PAMILO KRYŽIŲ

Prof. Zolli prisipažįsta, kad jo atsivertimas, padarytas iš meilės, buvo surištas su išsižadėjimo auka:

—Mano Dievas, tai yra, Dievas, kurį aš jaučiu — yra Dievas atsidavimo ir kentėjimo, Dievas, kurs po Mozės ir Pranašų apsireiškė pasauliui Jėzuje Kristuje. Aš jaučiu karštą ir liepsnojančią meilę link Jėzaus ir dėl Jo meilės aš atsižadėjau Vyriausiojo Romos Rabino vietos, atsisakiau nuo direktoriaus pareigų Italijos Rabinų kolegijoje ir prie jos prijungtoje seminarijoje... Patį save mielai paaukojau Dievo Meilei... Kryžių aš myliu giliai ir nepasotinamai..."

Savo knygoje nupasakoja ir tą atsitikimą:

— Vienas jaunas izraelitas, gal net mano mokinys, telefonu pašaukęs mūsų namus, nepaduodamas savo vardo, pasakė, kad bevelytų matyti mane ir mano šeimą palaidotus; kiekvienas tegulie į karstą su savo kryžiumi.

Į tai prof. Zolli atsiliepia pažymėdamas, kad jis kaip tik nori, jog ant jo kapo būtų kryžius:

— Šv. Povilas sako: "Jei gyvename, gyvename dėl Dievo, jei mirštame, mirštame dėl Dievo; ar mirštame, ar gyvename, esame Viešpaties". Ta proga neatidėliodamas kreipiuosi į tą, kas rūpinsis mano laidotuvėmis, kad ant mano kapo pastatytų paprastą kryželį su parašu: "Domino morimus — Domino sumus" (Viešpačiui mirštame ir Viešpačiui esame) ir pabaigoje — mano vardą ir pavardę.

Gi tam nepažįstamam šaukėjui telefonu dėkoju iš širdies, be jokio neapykantos šešėlio, nes jisai mano širdyje sukėlė dievotumo bangą (p. 155).

— Vienas amerikietis žurnalistas, kurį aš priėmiau išimties keliu, paklusdamas norui gerb. tėvo D., manęs paklausė, ar tai buvo jėzuitai, kurie mane atvertė?

O man tas primena aną gražią talmudo legendą: prie karaliaus Dovydo šono kabojo arfa. Aušrai brėkštant skriejantis švelnus vėjelis, zefiras, užgavo arfos stygą, užintonuodamas himną. Karalius pakilo, kad pradėtų giesmę Viešpačiui. Mano vargšė, nuolanki siela buvo kaip ta arfa... Palietus švelniai Jėzaus Kristaus rankai ji užintonavo stebūklingą giesmę, giesmę neriboto atsidavimo, bekraštės meilės, giesmę mano sielos (p. 156).

— Kaip Jūs, kritiškas žmogus, galėjote priimti dogmas? — paklausė manęs žurnalistas, pasakojasi prof. Zolli. — Kaip tas įvyko? O gi — skiedinyje, kur yra visi elementai, reikalingi tam, kad susidarytų kristalas, jisai susidaro patsai, pagal autogenezės (savimingo atsiradimo) įstatymą. Taip, atitinkamą dieną (tikėjimo) kristalas atsiranda jumyse. Aš pamažu savyje rinkau pirmuosius elementus, ir man tik liko pačiam pastebėti, kad manyje jau yra tikėjimas į dogmas, pribrendęs tikėjimas. Jėzus vedė mane laikydamas už rankos, aš tiktai buvau klusnus...

Tuo nenoriu pasakyti, kad aš nėsu svarstęs, galvojęs. Aš racijonavau (galvojau), nepasidarydamas racijonalistu. Ir mano istoriškai religinės studijos... paskutiniu metu atėjo man į pagalbą... Tikėjimo dovana nebuvo man suteikta po vidinės audros, ne, ji brendo manyje pamažu... Minties šviesa pamažu harmonizavosi su tikėjimo karščiu... Evangeliją pats vienas skaičiau laukuose. Ją studijavau namuose, pasinaudodamas mokslininko Lagrange komentarais... Ir Šv. Raštas man darėsi kaskart brangesnis, jį kaskart daugiau mylėjau (p. 157).

Matyt po pirmosios išpažinties, savo užrašuose tas buvęs rabinas pažymi

—Visada jaučiau neatmetamą norą apsivalyti, išsigydyti, atsinaujinti... Išpažintis savaime, yra pagalba, yra tai dvasinė malonė... Atsižadėjimas mūsų įvykdytų blogų veiksmų, mus tiesiai veda prie mūsų elgėsio pagerinimo. Jaučiame, kad ta blogio paliktoji laisva vieta yra užimama meilės gėrio.'

NENUMALDOMAS ILGESYS

Jau nuo seniaus profesoriaus širdyje buvo didelis tikrosios tiesos ilgesys. Jis rašo:

—Mano siela buvo pilna nostalgijos, tai buvo vien tik kentėjimas. Iš kur gi, klausiau su psalmistu, ateis man pagal-

ba? Jaučiausi taip vienas, taip trapus, taip palaužtas, lyg dulkelė pamesta beribiuose visatos plotuose, kaip išdžiuvęs lapas žiauraus vėjo nuplėštas, kaip žolės šiaudelis gyvenimo audros pakirstas. Ir aš savęs klausiau, argi gyvenimas nieko daugiau man nebežada? Argi žmogaus gyvenimas jau taip skurdus? Ir tame laikotarpyje kuo aukščiau kilo mano minties darbas, mano mokslinė pažanga, tuo labiau jaučiau artėjąs prie nulio. Koks nuliūdimas! Ir aš vaikščiojau elgetaudamas ramybės, meilės; šaukdamasis tikėjimo, ilgėdamasis Dievo.

Buvo baisiųjų 1917 metų vasaros popietis, kai iš mano rankos iškrito pluksna ir... padvelkus vėjeliui nuo ežero aš lyg išgirdau balsą, kurs šaukė: Kristau, išgelbėk mane!

Ir toliau? Kristau, Tu žinai... Aš sau pasakiau: argi Jėzus Kristus nebuvo mano tautos sūnus, argi Jis nebuvo dvasia jos dvasios?.. Ir aš pasakiau: Kristau, aš esu Tavo.

Dabar jisai tik savęs klausia

— Mano Jėzau, kaip gi aš galėjau gyventi be Tavęs?

— Visas mano praeitas gyvenimas, dabar tą suprantu, nebuvo kas kita, kaip tik vargingas, ilgas ir skausmingas kelias į didžiąją Jėzaus Kristaus šviesą, ir aš tik dėkoju Dievui už visus kentėjimus ir Jo nepabaigtą meilę (p. 168).

BAUKŠTUS PILIGRIMAS

Atradus tiesą jo gyvenimas krypsta į liepsnojantį troškimą gyventi Tiesoje. Jis pagarbiai nusilenkia moraliniams dėsniams

— Negali žmogus pastatyti namą nepaisydamas pastovių gamtos įstatymų, esančių prieš jam darbą pradedant; taip ir mūsų moralinio gyvenimo statyba amžinybei negalima, jei negalvojama apie buvimą pastovių dorovės įstatymų.

Dabar tasai atsivertęs rabinas šaukia:

— O, lai miršta manyje kiekvienas troškimas, kurs nesiderina su Dievo valios troškimu. O, kad aš galėčiau būti nors maža bangele, nors mažu lašeliu toj didelėj Dievo valios jūroj! O, kad aš galėčiau jausti manyje mirusį kiekvieną troškimą, kad aš mirčiau sau ir atsigaivinčiau dieviškos Valios šviesoje!.. Dievas kalba, kada žmoguje tyli visa jo žmogiškoji būtybė. Dieviškoji valia apsireiškia žmoguje ir žmogaus valia lieka sudievinama, kada jo žemiškoji valia užgęsta.

Jis tik trokšta, kad Kristaus meilė įsiviešpatautų pasaulyje:

— O, kad Viešpaties meilė uždegtų visas širdis! Tada pasaulyje visi būtų laimingi, visi kits kitą mylėtų. Mes būtume broliai, geri, besimylintieji, nes visi — vaikai Tėvo, kurs yra Danguje.

Dabar jisai tik gailisi anksčiau ir giliau su Kristumi nesusivienijęs:

— Kur yra tos ašaros, kurių mes neišverkėme, užmirštos ašaros, kurioms mes neatidarėme savosios sielos vartų?.. O, Viešpatie, baukštus piligrimas beldžiasi į Tavo duris. Jis nieko daugiau netrokšta, kaip tik Tavęs... Aš myliu žemę. Mano žvilgsnis nukreiptas į žemę, bet manoji širdis — į Dangų.

Jis giliai pergyvena savo tautos tragediją ir šaukia:

— O, kadgi mano akys galėtų pavirsti amžinu ašarų šaltiniu, iš kurio aš galėčiau dieną ir naktį apverkti manosios tautos žudymą! (p. 196).

Tai vis atodūsiai iš jo atsiminimų, įspūdžių, rašytų pačiam sau, bet kuriuos Gregorianum universiteto rektorius suragino spaudoje paskelbti; patsai gi buvęs vyr. Romos rabinas Zolli apie juos sako:

— Juos rašiau pluksną daugiau dažydamas ašarose, kaip rašale.

●

ŽEMĘ MYLĖDAMI, ILGISI SAULĖS

(Užbaigos vietoje)

1. BRITŲ SOCIALISTO ŽODIS

Kitados žmogus dievino pažangą, mokslą, bet po didžiųjų skerdynių per Antrąjį Pasaulinį karą, po atominės bombos, kuri viena užgesė tūkstančius gyvybių, žmogus įsitikino, kad technikinė, materialinė pažanga, aukštesniais dvasiniais pradais nepašventinta, veda į žmonijos saužudybę. Širdyse daugelio vadovaujančių visuomenininkų, pagarsėjusių mokslininkų jaučiamas desperatiškas ilgesys nepalaužiamų dorovės dėsnių, ilgesys Dievo.

Imkime keletą pavyzdžių.

1946 m. New Yorke išėjo iš spaudos veikalas "Towards Christian Democracy". Jo autorius — **Stafford Cripps** — pre-

kybos ministeris Britų socialistinėje vyriausybėje. Čia jis kalba labai aiškiai ir drąsiai

— **Dabar mes kenčiame ne dėl technikinio progreso stokos, bet dėl to, kad mūsų medžiaginiai laimėjimai yra išsiveržę iš po moralinės kontrolės...** (p. 31).

— Mes gauname bet kokias sumas pinigų savo medžiaginiam progresui, ir čia visos tautos rungtyniauja, bet nesimato panašaus veržlumo ir pastangų įskiepyti į mūsų politinį, socialinį (visuomeninį) ir ekonominį (ūkinį) gyvenimą tuos **krikščionybės dėsnius, kurie, kaip mes tikime, yra būtinas pagrindas žmonijos ateities laimei** (pusl. 32).

Žmonijos grįžime prie krikščionybės tasai britų kairiųjų vadas mato ateities gerovės garantiją:

— Nėra kito svarbesnio dalyko žmonijos ateičiai, kaip tas, kad mes visomis jėgomis stengtumėsi pasiekti, jog **krikščionybės dėsniai liktų pagrindu mūsų visiems politiniams veiksmams, kaip valstybės viduje, taip ir tarptautiniuose santykiuose** (p. 34).

Šio tikslo siekiant jisai skiria, visų pirmą, labai svarbų vaidmenį Bažnyčiai:

— Kaip krikščionys mes buvome paties Kristaus išmokinti, kad privalome jungti jėgas bendro tikslo siekdami, ir Bažnyčia yra organizacija tam krikščioniškam bendradarbiavimui... Krikščionys, kaip ir kariai, negali sekmingai kautis pavieniui, be tarpusavio bendradarbiavimo. Todėl ir mes esame reikalingi krikščioniško drausmingumo ir susiorganizavimo.

— Dvasinių jėgų bendravimas ir sutelkimas yra taip pat reikalingas, kaip ir bendros materialinės (medžiaginės) pastangos, jei norime kad pasiektume savo tikslą — Dangaus Karalystę žemėje (p. 18).

— Mes esame įsitikinę, kad mūsų tikėjimas į Bažnyčią... yra teisingas ir tikras. Mes esame tikri jos dieviška kilme ir žinome, kad **jeigu pasaulis tvarkytųsi pagal Kristaus mokslą, būtų garantuota taiki ir laiminga ateitis viso pasaulio tautoms. Tikėjimas yra tikrumo uola tarp visų netikrų ir besikeičiančių ateities metų įvykių...** Jei po paskutinio karo buvo kokių nepasisekimų, tai čia kaltė mūsų, ne Kristaus... (p. 23).

Išaukštinęs Bažnyčios misiją, Cripps pareiškia aukštą supratimą ir apie dvasininkų uždavinius:

— Religiniai vadai ir mokytojai... yra žmonių santykių

specialistai; jie turėtų būti **vyresnieji broliai šeimoje, kurios tėvu yra Dievas,** — išlavinti ir išsimokslinę dalykuose, liečiančiuose santykius tarp Dievo ir žmogaus (p. 32).

Svarbiausis gi uždavinys gula ant visų krikščionių — atnaujinti pasaulį Kristuje — ir Cripps rašo:

— Mes neturime gėdytis ar eiti tik iki pusiaukelės savo įsitikinimuose, ar būti nedrąsūs Kristaus dėsnių propagavime. **Mes žinome Dievo tikslus, žinome iš lūpų paties Kristaus, ir tų tikslų siekdami mes turime žygiuoti pirmyn, kad sukurtume Jo meilės ir laimės karalystę** šiame mūsų neramiame ir tragiškame pasaulyje."

Tą misiją atliekant Cripps ragina prie krikščionių bendravimo, ragina **"stiprintis prie dieviškos jėgos šaltinių, iš kurių Kristus mus mokino semti savo įkvėpimą** (p. 21).

2. USA TYRINĖTOJŲ IR MOKSLININKŲ BALSAS

PATYRIMAS IŠEGZAMINAVUS TUKSTANČIUS ŽMONIŲ

Retas kuris turėjo progos taip gerai ištyrinėti žmogų, su jo polinkiais ir pergyvenimais, kaip **Dr. H. Link:** 1933-1934 m. New Yorke buvo pravesti ypatingai platūs tyrinėjimai, kurių įvykdymui buvo skirta daugiau kaip du šimtu tūkstančių dolerių ir kurių metu New Yorko socialinės globos įstaigos stengėsi susekti, kas žmogui labiausiai padeda prisitaikyti visuomenėje, randant sau naudingą profesiją, darbą, — kas padeda išvystyti žmogaus asmenybę. Psichologinis egzaminavimas buvo pravestas su 15,321 asmeniu. Dešimčiai tūkstančių egzaminavimų vadovavo ir rezultatus patikrino patsai Dr. Link ir jisai savo knygoje "The Return to Religion" pabrėžia, kad aiški tų tyrinėjimų išvada yra, jog tikėjimas, religija, Bažnyčios lankymas žymiai geriau padeda išugdyti žmogaus asmenybę, žmogaus būdą.

1947 metais tasai mokslininkas išleido naują studiją "The Rediscovery of Morals" (Dorovingumo išaukštinimas"). Čia jisai pabrėžia dorovinių dėsnių ir religijos svarbą:

— Atominės bombos reikšmė yra ne tiek jos žadamas mirties pavojus, kiek tas jos liūdymas, kad moralinė mirtis žmoniją jau apėmė, — rašo jisai (p. 24).

Pabrėždamas, kad doroviniai dėsniai aukščiausią savo išraišką yra pasiekę krikščionybėje, pažymėjęs, kad Pijus XII yra daug prisidėjęs prie klasinės neapykantos pašalinimo pasaulyje, Dr. Link rašo:

— Turime pakankamai argumentų įrodyti aiškiai, kad religinis auklėjimas yra daug pranašesnis socialinės harmonijos kūrime už dabartinį pasaulietišką (sekuliarišką) auklėjimą (p. 180).

Gamtamokslio profesoriaus balsas

— Žmonijos ateitis šiandieną atrodytų daug šviesesnė, jei pagrįstai galėtume tikėtis, kad visi mūsų vadovaujantieji asmenys ūkyje ir finansuose, politikoje ir diplomatijoje, moksle ir technikoje moraliai būtų sustiprinti savo giliais religiniais įsitikinimais, — šitaip religijos reikšmę iškelia mokslo vardu kalbėdamas gamtos mokslų (fizikos) profesorius (Brown universitete) **C. W. Miller** savoje knygoje **"A Scientist's Approach to Religion"** (Mokslininko pažiūra į religiją).

— Mokslas, — rašo jisai, — galime tikėtis, kad pasirūpins mūsų medžiaginiais reikalais, bet visada yra buvusi religijos pareiga rūpintis, patarnauti žmogaus dvasiniams siekimams.

Pašventęs savo gyvenimą moksliniams tyrinėjimams, prof. Miller paneigia mintį, kad mokslas priešintųsi tikėjimui. Jis drąsiai tvirtina:

— Pagarbiam mokslininkui paprasčiausi mūsų aplinkos reiškiniai savaime atneša taip galingą įkvėpimą, kad atrodo, jog nė nereikia ieškoti naujų ir didesnių stebūklų, kaip Dievo Apvaizdos ryškumas.

Pabrėždamas didelę svarbą dvasinių vertybių, prof. Milleris pažymi, kad jų perdavimas būsimosios kartoms yra skirtingas:

— Jei medžiaginiai laimėjimai gali būti visuomenėje perduodami pilnybėje iš vieno laikotarpio į kitą, tai dvasinės ir protinės gėrybės turi būti kiekvieno asmens pasemtos, perimtos atskirai toje trumpoje kelionėje nuo lopšio iki karsto.

Prof. Miller perspėja tuos, kurie būtų linkę nepaisyti amžiais sukauptos dvasinės išminties ir tikrojo mokslininko pažiūras taip apibudina:

— Visiškai ne pripuolamybė, kad didieji mokslininkai ir didieji poetai bei išminčiai buvo žmonės pilni nuolankumo ir (šventos) pagarbos. Tik mažiau mąstantieji asmenys, kurie niekada neturėjo progos įžvelgti visuotinojo įstatymo didybės, gali savo širdyje sakyti — "nėra Dievo" (p. 11).

Dar toliau, mokslininkas pažymi, kad visiškai nėra nieko fantastiško, kad Apvaizda budi pasaulyje.

Nulenkdamas galvą prieš Dievybę, mokslininkas Miller pagerbia ir tuos, kurie savo gyvastį pašvenčia religijos tarnybai

— Dvasininkas, kunigas, kuris kelia moralinį balsą ir ugdo savo bendruomenės socialinę sąžinę, tarnauja žmonijai taip pat pagrindinai, kaip ir mokslininkas, kurs tiria penicilino ar kosminių spindulių paslaptis, ar menininkas, kurs purendamas žmogiškų pojučių dirvą atneša mums įkvėpimus naujiems užsimojimams (p. 29).

Giliai vertindamas Kristaus mokslą, ypač aukštas tiesas, išreikštas Pamoksle nuo kalno, prof. Miller su pasibaisėjimu atkreipia dėmesį, kad užgniaužimas tų išganingų dėsnių tik vienoje kartoje nuvedė Vokietiją į nacizmą.

Mokslininkas pabrėžia kiekvieno žmogaus pareigą (p. 32):

— Jautri pagarba teisingumui, žmoniškumui ir visuomeninėms bei dorinėms vertybėms garantuos, kad naująsias (išradimų) jėgas žmogus panaudos visuomenės gerovei. Trumpai, žmogus turi išmokti mylėti Dievą, klausyti Jo įsakymų ir "būti kaip savo namuose, Tėvo namuose".

*

Po pasaulinio karo žemė tvanki kraujo garais ir troškinančiu degėsių kvapu. Mylime mes žemę, bet ir tie, kurie savo gyvastį pašvenčia ieškojimui geresnių kasdienio gyvenimo formų, kurie džiovina smegenis bandydami išspręsti žemės mįsles ir susekti žemės paslaptis, šiandieną savo žvilgsnį kreipia Aukštyn.

Kaip tas vienos Lietuvos studentų-agronomų korporacijos šūkis kad skelbdavo:

— Žemę pamilęs, Saulės ilgėkis.

ŠIAM VEIKALUI PANAUDOTOS KNYGOS

Barmine, Alexander "One Who Survived", New York: G. P. Putnam's Sons, 1945, p. 337.

Belina-Podgaetsky, Nicolas "Ouragan Rouge", Averbode (Belgija): Bonne Presse, 1936 m., pusl. 215.

Belina-Podgaetsky, N. "Hors de la Tempete", Averbode: Bonne Presse,1939 m., p. 167.

Belina-Podgaetsky, N. "Derriere les Murs d'une Casemate", Averbode: Bonne Presse, 1939 m., p. 258.

Bilmanis, Dr. Alfred "Latvia and her Baltic Neighbors", Washington, D. C. (mimiografuotas), 1942 m., p. 143.

Budenz, Louis Francis "This is my Story", New York: McGraw-Hill Book Co., 1947 m., p. XIII — 379.

Burnham, James "The Struggle for the World", New York: The John Day Co., 1947 m., p. VI — 248.

Cripps, Stafford "Towards Christian Democracy", New York: Philosophical Library, 1946 m., p. 101.

Dallin, David J. and Nicolaevsky, Boris I. "Forced Labor in Soviet Russia", New Haven: Yale University, 1947 m., p. XV — 331.

Day, Dorothy "From Union Square to Rome", Silver Spring, Maryland, Preservation of the Faith Press, 1942, p. X — 173.

Day, Dorothy "House of Hospitality", New York: Sheed and Ward, 1939 m., p. XXXVI — 375.

Garcia, Regina "Yo he sido Marxista", Madrid: Editorial Nacional, 1946 m., p. 388.

Gitlow, Benjamin, "I Confess", New York: E. P. Dutton & Co., 1940 m., p. VIII — 611.

Kravchenko, Victor "I Choose Freedom", New York: Ch. Scribner's Sons, 1946 m., p. 496.

Krivitsky, W. G. "In Stalin's Secret Service", New York: Harper & Bros., 1939 m., p. XV — 273.

Link, Ph. D. Henry C. "The Return to Religion", New York: Pocket Books Inc., 1943 m., p. 176.

Link, Ph. D., Henry C. "The Rediscovery of Morals", New York: E. P. Dutton & Co., 1947 m., p. 223.

Luce, Clare Boothe "The Real Reason", straipsnis, "McCall's' magazine 1947 m., vasario-balandžio numeriuose.

Mattoras, Don Enrique "Dissillusioned by Communism", straipsnis knygoje "Through Hundred Gates", Milwaukee; The Bruce Publishing Co., 1940 m., p. XI — 308.

Miller, Carl Wallace "A Scientist's Approach to Religion", The Mac Millan Co., 1947 m., p. VII — 127.

Miralles, Rafael "Hacia donde va Rusia?", Mexico: Ediciones Miralles, 1946 m., p. 246.

Serge, Victor "Russia Twenty Years After", New York: Hillman — Curl, 1937 m., p. XII — 298.

Souvarine, Boris "Stalin", New York: Longmans, Green & Co., 1939 m., p. XIV — 690.

Zolli, Eugenio "Christus", Roma: Casa Editrice A. V. E., 1946 m., p. 206.

JUOZO PRUNSKIO PARAŠYTIEJI ATSKIRI SPAUSDINIAI:

LIETUVOJE

1. Maskva be kaukės (vertimas, atliktas drauge su Alf. Sušinskiu).
2. Kan. Kozmianas, švietėjas ir auklėtojas sunkiausiais verg. laikais.
3. Dejavimai, kraujas, ašaros ... (Kruvini Čekos darbai).
4. Pareiga.
5. Ką ir kaip rašyti į laikraščius.
5. Visuotinė mobilizacija atakai prieš tautos vėžius.
7. Ką Dievas sujungė, žmogus teneišskiria.
8. Kentėjimo mokykla (vysk. Kepplerio knygos vertimas iš vokiečių kalbos, likęs nespausdintas).

AMERIKOJE

9. Taip mirė nemirtingieji.
10. Komunizmas ir revoliucija Amerikoje.
11. "15 sušaudytų kunigų Lietuvoje".
12. Sibiro ištrėmime ir bolševikų kalėjime.
13. Lietuva nacių ir bolševikų vergijoje.
14. Prie vilties kryžiaus.
15. Aušros Vartų Marija.

Anglų kalba

16. Fifteen "liquidated" priests in Lithuania.
17. Comparative Law, Ecclesiastical and Civil, in Lithuanian Concordat.

TURINYS

Vyrai, išdrįsę pakelti balsą prieš tironą 5

I. Budenzas — komunistų dienraščio redaktorius 12

II. Atsivertimas Ispanų marksistų propagandistės, rašytojos Garcia 32

III. Ispanijos komunistų vadas įstojo į katalikų darbininkų eiles ... 49

IV. Rašytojos Day kelias: nuo raudonųjų mitingų prie Dievo altorių 55

1, Iš komunistų bendrakeleivės — katalikų apaštalė 55

2. Buvusioji komunistė įsteigia laikraštį krikščionybei ginti 59

3. Benamių namai 63

V. Persekiojamųjų ištvermė atvertė komunistą rašytoją N. Beliną 67

VI. Rašytojos Klaros Luce kelias į Katalikų Bažnyčią 89

1. Garsioji Amerikos moteris 89

2. Ką Luce rašo apie savo atsivertimą 97

VII. Raudonosios Armijos kapitonas ilgisi Dievo 107

VIII. Latvijos ministeris, rusų vyskupas ir vyriausis Romos rabinas 120

1. Ministeris Dr. Bilmanis — Lietuvos draugas 120

2. Rusų vyskupas atsivertė į katalikybę 126

3. Romos rabinas Zolli 128

Žemę mylėdami, ilgisi saulės 135

1. Britų socialisto žodis 135

2. USA tyrinėtojų ir mokslininkų balsas 137

Panaudotos knygos 140